

Bæredygtigheds- rapportering i vandselskaber (CSRD)

BÆREDYGTIGHEDSRAPPORTERING I VANDSELSKABER

VEJLEDNING NR. 111

DATO: 8. FEBRUAR 2024

ISBN:

978-87-92651-33-4

Udgiver:

DANVA, Vandhuset, Godthåbsvej 83, 8660 Skanderborg

Udarbejdet af:

Envidan, Vejlsøvej 23, 8600 Silkeborg

I samarbejde med ESG Forum

Finansiering:

Vejledningen er finansieret af DANVA

UDKAST

Indholdsfortegnelse

1	Indledning	3
1.1	Projektets formål	3
1.2	Samarbejde i projektet	4
2	Arbejdet med CSRD	5
2.1	Brug af vejledningen	6
2.2	Læsevejledning	8
2.3	Termer og begreber	9
2.4	Et levende dokument	10
3	Vejen mod den gode rapport	11
4	Generelle oplysningskrav	16
4.1	Forvaltning	16
4.2	Strategi	18
4.3	Håndtering af påvirkninger, risici og muligheder	28
5	Emnespecifikke oplysningskrav	35
5.1	Miljø	37
5.2	Sociale forhold	52
5.3	Selskabsledelse	60
6	Vandselskab som dataleverandør	64
6.1	Sandsynlige datapunkter	64
6.2	Samme data i flere indberetningssystemer	65
6.3	Link mellem CSRD og Taksonomiforordningen	65
7	Referencer	67

Bilag

Bilag 1: Opsamling, Workshop 1

Bilag 2: Opsamling, Workshop 2

Bilag 3: Opsamling, Workshop 1

Bilag 4: Begrebsliste

Bilag 5: Case: Vand- og havressourcer

1 Indledning

I november 2022 vedtog EU nye krav til bæredygtighedsrapportering, og bæredygtighedsrapporteringsdirektivet (CSRD) er nu ved at blive implementeret i dansk lovgivning. Mange danske vandselskaber har allerede længe rapporteret på bæredygtighed, CSR eller Verdensmål, men de nye krav i CSRD fastlægger rammer for områder og data, som en række vandselskaber nu skal leve op til. DANVA vurderer, at 21 af de største vandselskaber og multiforsyninger bliver omfattet af direktivet, men på længere sigt kan langt flere selskaber blive direkte eller indirekte berørt. Det gælder:

- Vandselskaber, som ønsker at lave frivillig bæredygtighedsrapportering med udgangspunkt i CSRD.
- Vandselskaber, som skal levere data som led i andre selskabers leverandørkæder.

Derfor startede DANVA i september 2023 et projekt, som skal klæde vandselskaberne på til at rapportere på Miljø (E), Sociale Forhold (S) og Selskabsledelse (G), ESG, som konsekvens af CSRD. Projektets målsætninger er imidlertid bredere, idet resultatet skal gøre alle vandselskaber i stand til at udvikle organisationen i en mere bæredygtig retning og yde deres bidrag til, at vi når Verdensmålene nationalt og globalt.

Projektet og denne vejledning er derfor en naturlig forlængelse af DANVAs aktiviteter for en mere bæredygtig vandsektor og for bæredygtige samfund. Siden Verdensmålenes vedtagelse i 2015 har DANVA og vandselskaberne bakket op om Verdensmålene og ydet en stor indsats med dem som pejlemærke.

Formålet med CSRD er at lede investeringer og aktiviteter i en mere bæredygtig retning. Her er det vigtigt at huske, at vandsektoren som udgangspunkt bidrager til bæredygtighed. Uden vores indsats ville det ikke være muligt at sikre rent vand og sanitet, sundhed og rent vand- og havmiljø. CSRD kan bidrage til at tydeliggøre vores indsats og gøre det muligt at sammenligne på tværs af sektorer.

CSRD kan samtidig vise, hvor vi har udfordringer både med hensyn til de miljømæssige og sociale områder, og i forhold til god selskabsledelse. De nye bæredygtighedsrapporter tager udgangspunkt i analyser af påvirkninger, risici og muligheder for selskaberne og i en analyse af interessenterne og deres synspunkter. Dermed kan rapporterne bruges fremadrettet til dialog med både ejere og andre interessenter om mål, veje til at nå dem, og finansiering af aktiviteterne.

1.1 Projektets formål

I efteråret 2022 og foråret 2023 fik DANVA henvendelser fra medlemmer om behovet for at vurdere betydningen af CSRD for vandselskaber. Det blev diskuteret på møder med berørte medlemmer, i DANVAs Direktørforum og i DANVAs bestyrelse.

Det formodes at ca. 21 vand- og spildevandsselskaber skal implementere direktivet, da de er omfattet af mindst to af følgende tre kriterier (Erhvervsstyrelsen, 2024¹)

1. Balancesum: 156 mio. kr.
2. Nettoomsætning: 313 mio. kr.
3. Antal ansatte: 250

¹ Vi forventer en mindre revision af kriterierne i 2024, men der vil sandsynligvis ikke påvirke vandselskaberne

Bæredygtighedsrapportering bliver dermed lovkrav. Selskaberne skal gennemføre en såkaldt dobbelt væsentlighedsproces, der omfatter både deres egen påvirkning af miljø/klima og mennesker og eksterne forholds påvirkning på virksomhedens finansielle/økonomiske resultater og udvikling.

Vand og spildevandsselskaber der er omfattet af CSRD skal leve op til samme rapporteringskrav, og derfor har DANVA som brancheorganisation ønsket at understøtte selskabernes arbejde, så de ikke skal bruge ressourcer på at udvikle individuelle løsninger for rapporteringen.

En fælles tilgang på brancheniveau vil spare de enkelte selskaber for omkostninger og sikre mere ensartet rapportering.

Hovedparten af de selskaber, som skal implementere direktivet, er multiforsyninger. I forhold til miljøstandarderne vil det være nødvendigt for dem at tilføje yderligere standarder og oplysningskrav for de øvrige forsyningsarter. På de sociale og selskabsledelsesmæssige områder forventer vi, at der altovervejende vil være ensartede krav, som man skal leve op til. F.eks. vil en anti-korruptionspolitik være den samme for hele koncernen. Dermed kan både vand- og spildevandsselskaber og multiforsyninger tage udgangspunkt i denne vejledning.

Bilag 5 til denne vejledning er en case på at arbejde med ESRS E3 Vand- og Havressourcer. Foreløbig er arbejdet med strategi, politikker, mål og foranstaltninger beskrevet, men i samarbejde med vandselskaberne vil det blive udbygget til også at omfatte konkrete påvirkninger, risici og muligheder.

1.2 Samarbejde i projektet

De danske vandselskaber, som skal følge direktivet, udarbejde en bæredygtighedsrapport iht. CSRD fra regnskabsåret 2025. Selvom mange af selskaberne har styr på deres data, så er der tale om store mængder data, og de skal opgøres inden for nye rammer, så det vil tage tid at komme på plads med rapporteringen. Projektets målsætning har derfor været at have en ramme og vejledning klar i starten af 2024, så selskaberne har det meste af et år til at få overblik over datamængder og omstille sig til den nye rapporteringsform. Vejledningen er ikke en standard eller et fast regelsæt, men er netop en vejledning til at komme i gang og gode råd til at komme igennem processen, samt bud på fortolkninger og fælles definitioner.

Det har været en kompakt proces for at få vejledningen klar. DANVA indgik en aftale med rådgivningsfirmaet Envidan som i samarbejde med ESG Forum og DANVA har udarbejdet denne vejledning på baggrund af workshops med 18 vand- og spildevandsselskaber. Vi startede med at lave en ramme for en dobbelt væsentlighedsanalyse og en oversigt over de data, som skal rapporteres, men i løbet af arbejdet blev vi klar over, at der også var behov for at inddrage strategi, politikker, mål og foranstaltninger.

Siden september 2023 har vi gennemført 3 workshops og holdt et indledende webinar, et midtvejs online orienteringsmøde og en afsluttende temadag. Vejledningen er resultatet af alle deltagernes viden om CSRD, bæredygtighedsrapportering og ikke mindst vandsektorens muligheder og udfordringer.

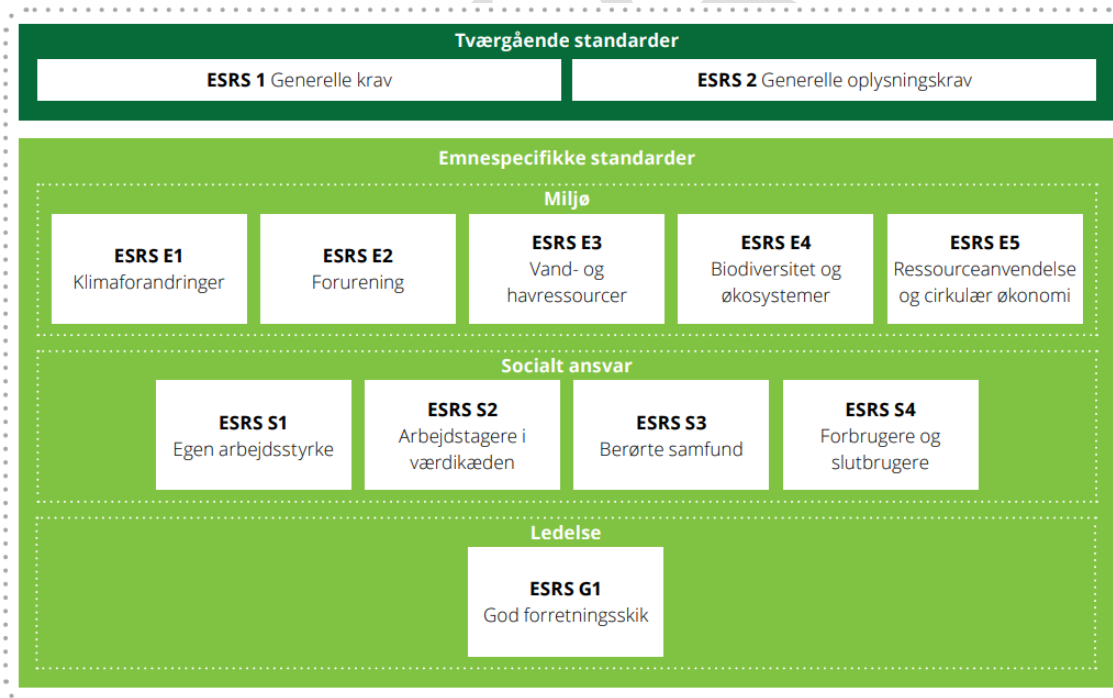
Vi har haft travlt med at få vejledningen klar til starten af 2024, og det er kun lykkedes at komme i mål på grund af aktiv og engageret indsats for de 18 deltagende vandselskaber.

2 Arbejdet med CSRD

CSRD blev endeligt vedtaget 28. november 2022, og 31. juli 2023 blev de 12 nye europæiske bæredygtighedsrapporteringsstandarder (ESRS) vedtaget, som blev udviklet af European Financial Reporting Advisory Group (EFRAG). EFRAG er en privat non-profit forening, som fungerer som teknisk rådgiver for Europa-Kommissionen i arbejdet med at etablere standarder for bæredygtighedsrapportering.

Med CSRD skal bæredygtighedsrapporteringen nu udføres på niveau med og samtidig med den finansielle rapportering. Dog er der ikke de samme krav, da bæredygtighedsrapportering kun skal revisor godkendes med begrænset sikkerhed. Bæredygtighedsrapporteringen skal laves på koncernniveau, og den skal forholde sig til bæredygtighed både opstrøms og nedstrøms i værdikæden. Rapporteringen tager udgangspunkt i en analyse af Påvirkninger, Risici og Muligheder og skal være baseret på en analyse af eksterne og interne interessenter og vandselskabets Påvirkninger, Risici og Muligheder for disse.

ESRS 1 og ESRS 2 er generelle standarder, der beskriver henholdsvis generelle krav og generelle oplysninger i bæredygtighedsrapportering. Derudover findes der fem miljømæssige standarder (ESRS E1-E5), der omhandler krav indenfor klimaændringer, forurening, vand- og havressourcer, biodiversitet og økosystemer samt ressourceanvendelser og cirkulær økonomi. De sidste fem standarder er fordelt på fire sociale standarder (ESRS S1-S4) og en ledelsesmæssig standard om god forretningskik (ESRS G1). De sociale standarder omhandler virksomhedens egen arbejdsstyrke, arbejdstagere i værdikæden, berørte samfund og forbrugere og slutbrugere, mens den ledelsesmæssige standard dækker virksomhedernes adfærd. En oversigt over de 12 ESRS'er er vist i Figur 1.

Figur 1. Overblik over de 12 bæredygtighedsrapporteringsstandarder (Deloitte, 2023).

Der findes tre kategorier af standarder²:

1. Tværgående standarder (ESRS 1 og 2)
2. Emnespecifikke standarder (ESRS E1-E5, S1-S4 og G1)
3. Sektorspecifikke standarder, der endnu ikke er udgivet. Der forventes en sektorstandard for vandsektoren, men tidspunktet er endnu uvist.

I hver standard er der beskrevet en række krav til rapporteringen. Der er oplysningskrav indenfor rapporteringsområderne forvaltning, strategi, håndtering af påvirkninger risici og muligheder, politikker, foranstaltninger samt specifikke parametre og mål. Samlet er der omkring 1.100 datapunkter, som dog varierer fra oplysninger om strategi til specifikke datapunkter. Det gennemgår vi i forbindelse med de enkelte standarder.

Udover oplysningskravene i disse standarder, kan det være nødvendigt at opgive yderligere relevante enhedsspecifikke oplysninger, som ikke er dækket (i tilstrækkeligt omfang) af standarderne.

Det anbefales, at vandselskaberne inddrager deres revisorer tidligt i processen, bl.a. ifm. væsentlighedsprocessen og ift. plan for rapporteringsstruktur i god tid inden regnskabsafslæggelse.

2.1 Brug af vejledningen

CSRD er et omfattende og detaljeret direktiv og vil fremstå uoverskueligt og sværttilgængeligt, hvis tilgangen er, at alle krav skal imødekommes allerede ved første rapportering.

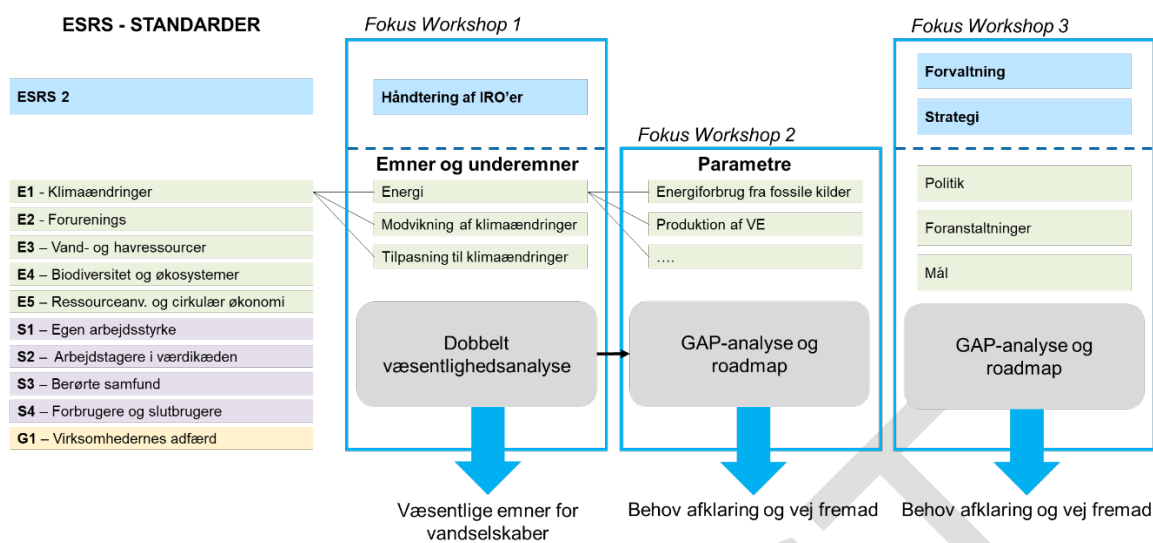
Derfor har det været helt centralt at kigge ind i en passende afgrænsning for projektet, så det allerede ved projektets start stod klart, hvad og hvor fokus skulle være i forhold at løfte denne opgave på brancheniveau.

Vejledningen beskriver en proces for at komme godt i gang med bæredygtighedsrapporten, som alle vandselskaber kan tage udgangspunkt i. Der er mange fælles oplysningskrav, men der er også individuelle problemstillinger, interesser og sociale og miljømæssige forhold. Selskaberne er derfor nødt til at lave deres egen rapport baseret på ens egen interesseanalyse og dobbelt væsentlighedsvurdering.

Fokus i dette projekt har været på gennemførelse af dobbeltvæsentlighedsanalysen for vand- og spildevandsselskaber samt arbejde med de emner der er vurderet væsentlige herunder tilhørende underemner og konkrete kvantitative parametre. Hertil blev projektet under sin gennemførelse udvidet til også at inkludere udvalgte kvalitative parametre på dels emneniveau, men også under de generelle oplysningskrav (ESRS 2).

Vejledningen er baseret på 3 workshops og resultaterne herfra (Figur 2). Deltagerne i workshops var 18 vand- og spildevandsselskaber og multiforsyninger, der er omfattet af CSRD. De deltagende vandselskaber blev forud for hver workshop bedt om at forberede sig på specifikke emner eller øvelser. Efter hver workshop fik de deltagende forsyninger mulighed for at kommentere workshopens resultater.

² 22. januar fremlagdes en forslag til frivillige standarder for SMV'er. Disse er ikke behandlet i denne version af vejledningen.

Figur 2: Overblik over projektforløb med fokus på workshop 1, 2 og 3.

På de tre gennemførte workshops kom vi igennem følgende:

Workshop 1: Fokus på Workshop 1 var den helt centrale dobbeltvæsentlighedsanalyse. Som indflyvning til denne omfattende øvelse havde deltagerne på workshoppen indledningsvis mulighed for at gøre sig bekendt med interessentanalyse og værdikæde som indspil til netop, hvordan interessenter i vores værdikæde er med til at definere, hvilke emner vi som branche skal vurdere væsentlige. Dobbelvæsentlighedsanalysen blev gennemført i gruppearbejde og var overordnet fordelt på E-emner og SG-emner afhængig af workshopdeltagerens præference og vidensfelt. Projektgruppen er, med udgangspunkt i workshopdeltagernes besvarelser fra gruppearbejdet på Workshop 1, kendskab til ESRS-standarderne og kendskab til branchen, kommet med et bud på hvilke emner og tilhørende ESRS-standarder, vi som branche skal rapportere på under CSRD. Vandselskaberne kan tage udgangspunkt i denne workshop som et led i deres egen proces for væsentlighedsvurderingen. Opsamlingsnotat fra Workshop 1 er vist i bilag 1.

Workshop 2: Med udgangspunkt i dobbeltvæsentlighedsanalysen fra Workshop 1, omhandlede workshop 2 tolkning og forståelse af de kvantitative parametre, der hørte under de emner og underemner, som blev vurderet væsentligt ved Workshop 1. På Workshop 2 gik vi i dybden med de kvantitative parametre med fokus på de emner og de parametre, hvor vi mener, at branchen har størst behov for et fælles standpunkt og vejledning. Projektgruppen har med udgangspunkt i workshopdeltagernes besvarelser fra gruppearbejdet summeret konklusionerne fra gruppearbejdet for det enkelte emne, underemne og tilhørende kvantitative parametre, herunder med fokus på, om der var brug for særlige definitioner eller fællesforståelser under den enkelte kvantitative parameter. Der blev ikke arbejdet med finansielle risici og muligheder på denne workshop. Opsamlingsnotat fra Workshop 2 er vist i bilag 2.

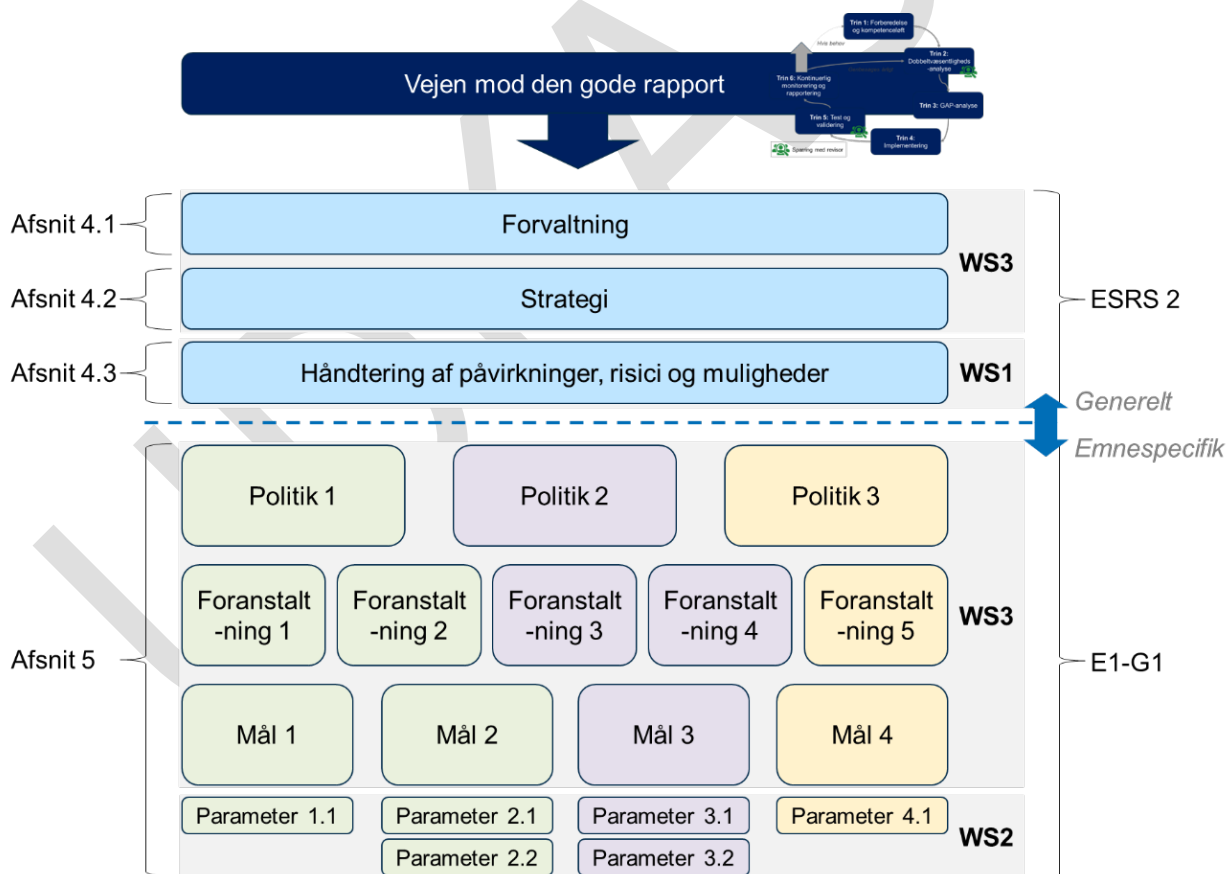
Workshop 3: I Workshop 3 var fokus på den tværgående standard, ESRS 2 med de generelle oplysningskrav, som der skal rapporteres på uafhængig af resultatet af den gennemførte dobbeltvæsentlighedsanalyse, samt de kvalitative oplysningskrav fra de emnespecifikke standarder (Figur 1). Da de kvalitative oplysningskrav kan være svære at forholde sig til, kan det være nyttigt med et bud på fælles definitioner og forståelser af de mest væsentlige samt metodikken ift. at arbejde med dem. Derfor blev netop de kvalitative oplysningskrav omdrejningspunktet for Workshop 3. Projektgruppen har med udgangspunkt i workshopdeltagernes besvarelser fra gruppearbejdet under Workshop 3 summeret konklusionerne fra arbejdet med de kvalitative oplysningskrav. Opsamlingsnotat fra Workshop 3 er vist i bilag 3.

2.2 Læsevejledning

Helt indledningsvist er det vigtigt at slå fast, at man ikke behøver at rapportere data på alle oplysningskravene eller leve op til alle de mål, som man sætter sig, ved første rapportering. Der er en række områder, som kan undtages. Det fremgår af ESRS 1, Tillæg C, side 33 i den danske oversættelse. Derimod skal man lave en interessentanalyse og en dobbelt væsentlighedsanalyse, der omfatter alle emner i første rapport. I bæredygtighedsrapporten skal der indgå en beskrivelse af, hvornår man forventer at opfylde de oplysningskrav og datapunkter, som ikke indgår i rapporteringen, men er vurderet væsentlige.

Denne vejledning er i hovedtræk struktureret efter den krævede struktur for bæredygtighedsrapporten som angivet i ESRS 1 Tillæg D, samt rækkefølgen af oplysningskrav som angivet i ESRS 2 (Figur 3). Vejledningen er derfor opdelt i generel information og emnespecifik information, som nærmere beskrevet herunder. CSRD giver standarder og oplysningskrav, men der er samtidig en høj grad af metodefrihed i arbejdet med CSRD, hvor der f.eks. ikke er formelle krav til, hvordan en interessentanalyse skal se ud. Indledningsvist starter denne vejledning dog med gode råd til at komme i gang med CSRD.

Vejnen mod den gode rapport (Afsnit 3): præsenterer en seks-trins model til at komme i gang med rapportering iht. CSRD. Hvert trin refererer til afsnit i den resterende vejledning, hvor man kan finde mere information med udgangspunkt i relevante oplysningskrav fra ESRS.

Figur 3: Vejledningens struktur, samt input fra de tre workshops

Generelle oplysningskrav (Afsnit 4): dækker rapporteringsområderne forvaltning, strategi og håndtering af påvirkninger, risici og muligheder. Under hvert rapporteringsområde præsenteres formålet, og der gives en kort introduktion til hvert oplysningskrav (ESRS 2). Derudover præsenteres resultater fra workshop(s), og der gives simple eksempler for vandselskaber og/eller konkrete eksempler fra publicerede årsrapporter hvor relevant og muligt. Gode råd specifikt for vandselskaber er angivet med *blå kursiv skrift*, og udarbejdet af projektgruppen.

Emnespecifikke oplysningskrav (Afsnit 5): dækker rapporteringsområderne politik, foranstaltning, mål og parametre. Modsat den generelle information, så indgår de forskellige rapporteringsområder under bæredygtighedsemnerne.

Denne vejledning dækker kun de emner og underemner, som er vurderet væsentlige for vandbranchen på Workshop 1 (Se f.eks. Tabel 2). For hvert emne, præsenteres formålet med emnet og underemnet, samt de dele af emnestandarden som vejledningen vil dække (Se f.eks. Afsnit 5.1). Derudover præsenteres resultater fra Workshop 3 i henhold til politikker, foranstaltninger og mål, samt fra Workshop 2 i henhold til parametre. En oversigt kan findes i Tabel 4.

Vejledningen fungerer som opslagsværk, så hvert rapporteringsområde og/eller emne/underemne kan læses individuelt. Man behøver derfor ikke at læse vejledningen kronologisk.

Anden information: Skal man som vandselskab levere data til virksomheder i ens forsyningskæde, kan man finde en liste af forventede datapunkter i Afsnit 6.

2.3 Termer og begreber

Vejledningen tager udgangspunkt i CSRD og de 12 standarder – ESRS'er og har en række bud på fortolkninger og definitioner. Hvis et selskab vurderer, at en definition her er i modstrid med ESRS, så har ESRS forrang.

Erhvervsstyrelsen kommer i 2024 med en vejledning til CSRD, som kan indgå i arbejdet. EFRAG har ligeledes udarbejdet en vejledning til dobbeltvæsentlighedsanalyse (EFRAG, 2023b) og værdikæden (EFRAG, 2023a) som der henvises løbende til i denne vejledning.

Vi anvender terminologien angivet i den danske oversættelse af ESRS fra Annex 1 til Kommissionens delegerede forordning om supplerende regler til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2013/34/EU for så vidt angår standarder for bæredygtighedsrapportering (31.07.2023). Vi anvender versionen fra d. 22.12.2023, som der refereres til på Erhvervsstyrelsens hjemmeside (Erhvervsstyrelsen, 2024b).

Der indgår dog flere oversættelsesfejl, som Erhvervsstyrelsen har gjort EU Kommissionen opmærksom på (mail modtaget fra Erhvervsstyrelsen d. 16.01.2024). EU Kommissionen skal sikre retvisende sprogversioner af standarderne. Der afventes derfor en ny version af standarderne.

Vi har et par områder, hvor vi endnu ikke har klare definitioner. Det drejer sig bl.a. om Koncernregnskab vs. datterselskaber; CSRD-artikel 25. Et andet emne er Ledelsesberetningen i den finansielle årsrapport, der skal give et referat på den samlede rapport. Vi er ved at undersøge sammenhængen med den finansielle rapportering, og hvilke krav der er til revision af ledelsesberetningen. Vejledningen bliver opdateret, når vi har disse oplysninger.

2.4 Et levende dokument

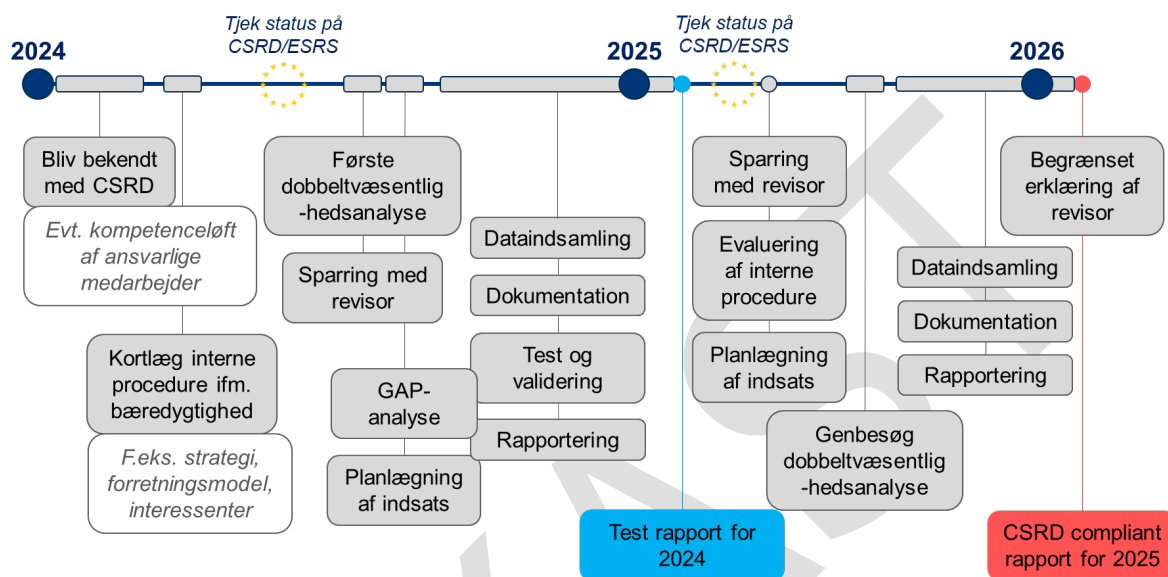
Denne vejledning tager udgangspunkt i de tre workshops, som vi har afholdt i projektet. Vi har i fællesskab identificeret og defineret en lang række af de elementer, som vandselskaber skal rapportere på med CSRD. Vi er i processen blevet klogere på de forskellige områder og standarder, men vi er også opmærksomme på, at det ikke er et arbejde, der kan afsluttes en gang for alle med en vejledning.

Vejledningen ikke fyldestgørende for alle elementer af CSRD, nogle dele er foldet meget ud og andre dele i mindre grad. Fokus har været på påvirkningsvæsentlighed og ikke finansiell væsentlighed. Der har været størst fokus på de dele, som projektgruppen har vurderet som væsentlige for de fleste vandselskaber. Når de enkelte selskaber kommer i gang med at lave deres bæredygtighedsrapporter, så får vi mere erfaring med rapporteringsformen og indsigt i konkrete væsentlighedsvurderinger i selskaberne.

Derfor vil vejledningen få brug for at bliver opdateret løbende. Det er en proces, som DANVA vil tage initiativ til i samarbejde med de vandselskaber, som ønsker at dele erfaringer om arbejdet.

bæredygtighed, og evt. en plan for, hvordan de klædes bedst muligt på til at arbejde med CSRD.

Under dette trin, opfordres vi til at lave første bud på et roadmap, f.eks. helt frem til det år hvor vandselskabet er omfattet. Roadmappet skal genbesøges når man når længere ned i seks-trinsmodellen, det kunne især være efter GAP-analysen (trin 3) eller efter test og validering af dataindsamling og interne procedure (trin 4). Eksempel på roadmap med udgangspunkt i seks-trins modellen kan ses i Figur 5.

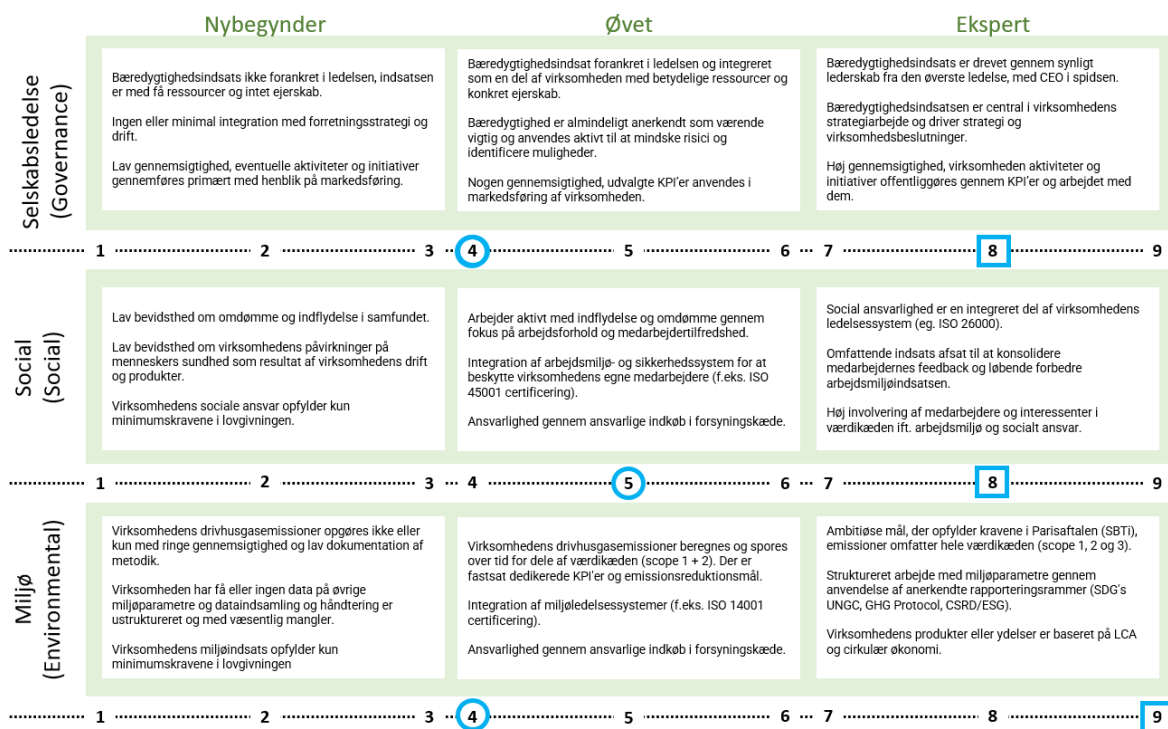

Figur 5: Eksempel på roadmap frem mod 2026 med inspiration fra seks-trin modellen.

Maturity matrix:

Derudover opfordrer vi vandselskaberne til at indlede processen med brug af en Maturity matrix. Maturity matrix er en øvelse, der kan være med til at give organisationen et overblik over, hvor moden organisationen er inden for deres arbejde med ESG samt et udgangspunkt for at afstemme ambitionerne for det fremtidige arbejde med ESG internt, inden arbejdet igangsættes i organisationen.

Øvelsen går kort fortalt ud på, for hvert overordnet tema; E, S og G at vurdere nuværende niveau samt fastlægge fremtidigt ambitionsniveau for afrapportering af og organisationens arbejde med hvert af de tre overordnede emner. Hvert emne vurderes på en skala fra 1-9, hvor skalaen i Maturity matrix kan være inddelt i tre overordnede niveauer, og kan gradueres her indenfor. De tre overordnede niveauer (nybegynder, øvet, ekspert) er eksemplificeret ved kvalitative beskrivende tekster, der kan være med til at guide den enkelte i vurderingen af hvor godt rustet organisationen er ift. arbejdet med ESG samt fastsættelsen af ambitionsniveauet. Et eksempel kan ses i Figur 6.

Figur 6: Maturity matrix for de overordnede emner E, S og G med illustration af hvordan en udfyldt matrix kan se ud, hvor de blå firkanter angiver ambitionen og de blå ringe angiver selskabets vurdering af nuværende stadie. Figuren er udarbejdet af Envidan.

Øvelsen kan gennemføres i plenum i en udvalgt gruppe, eller kan gennemføres hvor svarerne udfyldes individuelt og danne grundlag for en senere diskussion i plenum. Det anbefales, at udfyldelsen af skemaet gennemføres individuelt og diskuteres i plenum efterfølgende, så flest mulige kommer til orde og kan nuancere diskussionen med udgangspunkt i den enkeltes opfattelse og forståelse af, hvor organisationen er i deres arbejde med ESG og ønsker at arbejde sig henimod. For at få den bredest mulige forståelse af, hvor langt organisationen er i arbejdet med ESG er det værdifuldt, at inkludere kompetencer og fagligheder der kender organisationen på tværs af alle emner under E, S og G (f.eks. HR, Økonomi, Ledelsen, driften). Hvis dele af organisationens øvrige medarbejdere ønskes hørt i denne proces, er det muligt gennem fokusgrupper eller spørgeskemaundersøgelser at få disse vurderinger inkluderet. Jo bredere forståelse for organisationens arbejde med ESG og opbakning og ejerskab der kan opnås i organisationen, jo mere succesfuld implementering må forventes. Resultatet af en plenumdiskussion skal således være en fælles udfyldt maturity matrix, som således kan fungere som en overordnet "kontrakt" mellem øverste ledelse og de ESG-ansvarlige omkring ambitionerne for organisationens arbejde med ESG.

Trin 2: Dobbeltvæsentlighedsanalyse

I dette trin identificeres påvirkninger, risici og muligheder igennem tre overordnede skridt:

- Forstå konteksten (få styr på værdikæde og interessenter)
- Identificere påvirkninger, risici og muligheder
- Vurdere væsentligheden af påvirkninger, risici og muligheder

Selve dobbeltvæsentlighedsanalysen, samt de ovenstående skridt, er beskrevet i nærmere detalje i Afsnit 3.1. Derudover anbefaler vi, at vandselskaber tager udgangspunkt i EFRAGs guide til dobbeltvæsentlighedsanalyse (EFRAG, 2023b), hvis hovedelementer også er prææsenteret i Afsnit 3.1. I planlægningen af dobbeltvæsentlighedsanalysen, f.eks. i afgrænsning af analysen, tilgang til identificering af emner, definition af tærskelværdier, liste af

deltagere, inddragelse af interessenter, osv., anbefales det af inddrage revisoren. Revisoren ville kunne vurdere den planlagte dobbeltvæsentlighedsproces og komme med forslag til justeringer.

Vandselskaber kan inddrage resultaterne af dobbeltvæsentlighedsanalysen fra Workshop 1 (Tabel 2), men de skal udføre deres egen analyse som tager udgangspunkt i deres aktuelle kontekst. Vandselskaberne kan anføre at denne workshop var et led i deres egen proces for væsentlighedsvurderingen.

De forskellige forsyningsarter hos vandselskaber er ofte struktureret som datterselskaber. Der skal rapporteres på koncernniveau, og anbefales det at holde godt styr på hvilke forsyningsarter (og aktiviteter herunder) der resulterer i de identificerede påvirkninger, risici, og muligheder. Det kan bruges i selve rapporteringen, men i høj grad også i organisationen, når arbejdet skal forankres (f.eks. ansvarsfordeling og dataindsamling). Der kan f.eks. udarbejdes en analyse for hver forsyningsart/datterselskab. Disse skal dog kobles efterfølgende, da der skal rapporteres på koncernniveau. Her kan der tages hensyn til den relative væsentlighed af påvirkninger fra de forskellige forsyningsarter. På den måde ender ens analyse med kun at indeholde de forsyningsaktiviteter, der bidrager med de største påvirkninger, risici og muligheder, og som dermed skal tages hånd om.

Resultatet af dobbeltvæsentlighedsanalysen er en oversigt over ESRS-emner og underemner som vandselskabet skal rapportere på. Efter dette trin kender man til den overordnede struktur/indholdsfortegnelse for bæredygtighedsrapporten.

Trin 3: Gap-analyse

Listen af ESRS-emner og rapportstrukturen er input til dette trin, hvor vandselskabet udfører en vurdering af bl.a. deres nuværende data, forvaltning af bæredygtighed, risikostyringsprocesser, politikker, foranstaltninger, egne indikatorer/parametre. Formålet med dette trin er at sammenligne rapporteringskravene fra CSRD (trin 2) med førnævnte vurdering. Analysen giver dermed en oversigt over, hvor vandselskabet har huller/gaps, og dermed behov for en øget indsats for at opfylde CSRD-kravene.

Et eksempel på resultatet af en sådan analyse kan ses i Figur 7. Her er der lavet en kolonne for hvert rapporteringsområde under de emner der er vurderet væsentlige. Dette er et simpelt eksempel, hvor vi vil anbefale også at inkludere de generelle oplysningskrav i en sådan matrix for at få det fulde billede af de krævede indsatser. Specifikt for parametre kan vandselskaber desuden tage udgangspunkt i resultaterne fra Workshop 2 (Bilag 2). Som supplement til den simple oversigt, eller i stedet for, kan vandselskaberne udføre en detaljeret GAP-analyse med EFRAGs liste af alle datapunkter i standarderne i Excel, f.eks. ved at tilføje kolonner med vurdering af indsats behov og evt. ansvarlige (find listen i EFRAG (2023c)).

Udover at hjælpe med at få et overblik over, hvor indsatsen skal lægges, kan GAP-analysen også være udgangspunkt for at prioritere antallet af oplysningskrav/datapunkter der skal rapporteres på frem mod det regnskabsår, hvor vandselskabet er omfattet. Det kunne f.eks. være, at man ønsker at prioritere sine ressourcer, og dermed gradvis lave en fuld rapportering. F.eks. vælger et vandselskab at fokusere på at få styr på deres klimaregnskab i scope 1, 2 og 3, og afventer finansielle effekter af tilpasning og modvirkning af klimaændringer, hvor man har mulighed for at vente 1 år med de kvalitative oplysninger og op til 3 år med de kvantitative oplysninger (Tillæg C, ESRS 1). Det betyder, at man i 2024 måske kun rapportere på 80% af de datapunkter man har vurderet væsentlige, men lægger planer for hvordan man kommer i mål med de resterende 20% til det regnskabsår der starter i 2025.

Minimal indsats Kræver indsats Behov for øget indsats Ikke relevant for rapportering

Væsentlige emner	Rapporteringsområder (emnespecifikke)									
	Politik	Processer		Foran.* and ressourcer	Mål	Parametre				
Klimaændringer (E1)	Politik			Foran.* and ressourcer	Mål	Energiforbrug	Drivhusgas-emissioner	CO2-kreditter	Intern CO2-prissætning	Finansielle effekter
Forurening (E2)	Politik			Foran.* and ressourcer	Mål	Luftforurening	Vandforurening	Jordbundsforurening	Substances of concern	Finansielle effekter
Vand- og havressourcer (E3)	Politik			Foran.* and ressourcer	Mål	Vandforbrug	Finansielle effekter			
Egen arbejdsstyrke (S1)	Politik	Samarbejde med arbejdstagere og repræsentanter	Afhjælpning af negative påvirkning og kanaler	Foran.* and ressourcer	Mål	Kollektive overenskomster	Diversitet	Tilstrækkelige lønninger	Social beskyttelse	Personer med handicap
						Uddannelse og udvikling	Sundhed og sikkerhed	Balance mellem arbejdsliv og privatliv	Lønforskel og samlet kompensation	Menneske rettigheder
Virksomhedernes adfærd (G1)	Politik	Forvaltning af forbindelser med leverandører	Forebyggelse og afsløring af korruption og bestikkelse			Tilfælde af korruption eller bestikkelse	Politisk indflydelse og lobbyvirksomhed	Betalingspraksis		

*Foranstaltninger

Figur 7: Simpelt eksempel på resultatet af en GAP-analyse for de emnespecifikke rapporteringsområder inden for emner der er vurderet væsentlige.

Trin 4: Implementering

Baseret på resultaterne af gap analysen (trin 3) udvikles en plan for design og implementering af de nødvendige strategiske ændringer, forvaltninger, systemer og processer til bæredygtighedsrapportering. Dette omfatter ofte dataindsamling, etablering af rapporteringsprotokoller og uddannelse af personale. Tag f.eks. en snak om hvordan bæredygtighedsrapporteringen og dens proces skal integreres med jeres eksisterende strategiproces og interne risikoanalyser; Har det f.eks. indflydelse på, hvordan I sætter mål? Eller hvordan I strukturerer og udfører jeres risikoanalyser?

Trin 5: Test og validering

Før den egentlige rapportering begynder, er det vigtigt at teste og validere systemerne og processerne for at sikre, at de fungerer korrekt og er i overensstemmelse med CSRD-standards. I kan f.eks. for regnskabsåret 2024 lave en testrapport, hvor processen evalueres internt, og der laves en gennemgang af (alle eller udvalgte) oplysningskrav med revisor, som kan påpege de steder i jeres rapportering som er mangelfuld. Forventningsafstemning med revisor vedrørende begrænset erklæring (limited assurance) af bæredygtighedsrapporten vil klæde jer bedre på til det regnskabsår, hvor I er omfattet. I dette trin kan roadmapet fra trin 1 evt. opdateres.

Trin 6: Kontinuerlig monitorering og rapportering

Efter implementering skal systemer og processor løbende monitoreres, og der foretages opdateringer efter behov for at sikre overholdelse af de konstant udviklende CSRD-krav. Det er vigtigt at bemærke, at overholdelse af CSRD er en kontinuerlig proces. Det kan være en god idé at holde styr på hændelser (internt og eksternt) hen over året, som kan påvirke jeres dobbeltvæsentlighedsanalyse, eftersom denne skal genbesøges årligt. Det giver jer en bedre idé om, hvor omfangsrig dobbeltvæsentlighedsanalysen behøver at være.

4 Generelle oplysningskrav

4.1 Forvaltning

ESRS 2 fastsætter oplysningskrav om forvaltning, der gør det muligt at forstå virksomhedens forvaltningsprocesser, kontroller og procedurer, som er indført for at overvåge, styre og føre tilsyn med bæredygtighedsspørgsmål.

Der angives i dette afsnit nogle udvalgte eksempler på, hvad ESRS 2 kræver, at virksomheder skal rapportere på. Afsnittet inkluderer ikke alle krav, så det er vigtigt at hver enkelt virksomhed arbejder med de konkrete krav i ESRS 2.

4.1.1 Administrations-, ledelses- og tilsynsorganernes rolle (GOV-1)

ESRS 2 stiller krav til, at virksomheden skal offentliggøre sammensætningen af administrations-, ledelses- og tilsynsorganerne, deres roller og ansvarsområder og adgang til ekspertise og færdigheder med hensyn til bæredygtighedsspørgsmål.

Anbefaling: Som udgangspunkt anbefales det at vandselskaberne starter med at identificere hvem deres administrations-, ledelses- og tilsynsorganer er. Dette vil være det først skridt i arbejdet med kravene i ESRS 2, GOV-1. Roller og ansvar blev dette diskuteret på workshop 3, herunder en definition af tilsynsorganer. Eftersom det ikke er kommunen der aflægger årsrapporten, og det er interne tilsyn, der er tale om, anbefaler vi ikke, at kommunen betragtes som tilsynsorgan.

Et eksempel på hvordan administrations-, ledelses- og tilsynsorganerne visuelt er illustreret i Vestas' Sustainability report på s. 22 (VESTAS, 2023). Det er i bæredygtighedsrapporter, at virksomheder hyppigt præsenterer en visualisering af deres ledelse og tilsyn i kombination med, at de giver de mere detaljerede oplysninger vedrørende administrations-, ledelses- og tilsynsorganernes rolle.

F.eks. skal virksomheder offentliggøre oplysninger om sammensætningen af og mangfoldigheden blandt medlemmerne af virksomhedens administrations-, ledelses- og tilsynsorganer. Når man skal opgøre køn og uafhængige medlemmer af bestyrelserne vil medarbejder- og forbrugervalgte repræsentanter ikke indgå, da de ikke er valgt på generalforsamlingen. Det bør derudover undersøges om, forbrugervalgte medlemmer kan betragtes som uafhængige.

Et at de specifikke krav er, at virksomhederne skal oplyse erfaring, der er relevant for virksomhedens sektorer, produkter og geografiske placering, procentdel efter køn og andre aspekter af mangfoldighed, som virksomheden tager i betragtning hos medlemmerne af virksomhedens administrations-, ledelses- og tilsynsorganer. I United Utilities' årsrapport for 2023 (side 144) kan findes et eksempel på en såkaldt Skills Matrix, som beskriver medlemmerne af bestyrelsens kompetencer (United Utilities, 2023).

Processen vedrørende bestyrelsens bæredygtighedskompetencer findes allerede i dag i flere forsyninger, hvor bestyrelsen løbende vurderer sine kompetencer.

Overordnet kan siges, at ESRS 2 stiller omfangsrige oplysningskrav vedrørende ledelses- og tilsynsorganernes rolle og bæredygtighed. Yderligere oplysningskrav under dette punkt specificeres i ESRS 2.

4.1.2 Oplysninger behandlet af virksomheden (GOV-2)

Under ESRS 2 (GOV-2) stilles der krav til, at virksomheden skal offentliggøre, hvordan administrations-, ledelses- og tilsynsorganerne informeres om bæredygtighedsspørgsmål, og hvordan disse spørgsmål blev behandlet i rapporteringsperioden. Herunder skal

virksomheder blandt andet offentliggøre hvem og hvor ofte administrations-, ledelses- og tilsynsorganerne (herunder deres relevante udvalg) informeres om væsentlige påvirkninger, risici og muligheder. ESRS 2 kræver også, at virksomheder forklarer (GOV-2), hvordan administrations-, ledelses- og tilsynsorganerne tager hensyn til påvirkninger, risici og muligheder, når de fører tilsyn med virksomhedens strategi, dens beslutninger om større transaktioner og dens risikostyringsproces, herunder om de har overvejet afvejninger i forbindelse med disse påvirkninger, risici og muligheder.

Anbefaling: Ledelsevaluering og ledelsessystemer kan indgå her. Ledelsen bliver opdateret på bestyrelsesmøder. Et årshjul, hvor de emner, der bliver set som væsentlige, løbende bliver præsenteret, så kan bestyrelsen løbende vurdere, hvad de skal have data inden for, kan være et nyttigt redskab. Bæredygtighed kan også indgå i forretningsordenen for bestyrelsen. Et risikoudvalg kan være et bestyrelsesudvalg, en delmængde af bestyrelse som forholder sig til hele risikodelen, som det kendes ved en normal koncern.

4.1.3 Incitamentsordninger (GOV-3)

Ifølge ESRS 2 skal virksomheder offentliggøre oplysninger om integrationen af sine bæredygtighedsrelaterede resultater i incitamentsordninger.

Virksomheder skal, hvis de bruger incitamentsordninger og aflønningspolitikker, offentliggøre følgende oplysninger om disse i forbindelse med bæredygtighedsspørgsmål for medlemmer af virksomhedens administrations-, ledelses- og tilsynsorganer, hvis sådanne findes:

- en beskrivelse af incitamentsordningerne
- om resultaterne vurderes i forhold til specifikke bæredygtighedsrelaterede mål og/eller virkninger, og i givet fald hvilke
- hvorvidt og hvordan bæredygtighedsrelaterede resultatparametre betragtes som præstationsbenchmarks eller medtages i aflønningspolitikker
- andelen af variabel aflønning, der afhænger af bæredygtighedsrelaterede mål og/eller virkninger
- det niveau i virksomheden, hvor vilkårene for incitamentsordningerne godkendes og ajourføres

Begrebet incitamentsordning dækker over en række forskellige ordninger, herunder bl.a. kontante bonusordninger. Incitamentsordningerne kan anvendes i forskellige sammenhænge, f.eks. som individuelle ordninger med henblik på at rekruttere og fastholde nøglemedarbejdere og ledelsen samt til at tilskynde kernemedarbejdere til at yde en ekstra indsats. Det kan også være en kollektiv ordning med alle medarbejdere for at skabe en større loyalitet og medarbejdertilknytning til arbejdsgiverselskabet.

På Workshop 3 blev dette diskuteret. Vandselskaber arbejder generelt ikke med incitamentsordninger, så det er kun relevant, hvis man gør det.

4.1.4 Erklæring om due diligence (GOV-4)

GOV-4 i ESRS 2 stiller krav til at virksomheden skal offentliggøre en kortlægning af de oplysninger om due diligence-processen, som den har givet i sin bæredygtighedsrapport. Formålet med dette oplysningskrav er at lette forståelsen af virksomhedens due diligence procedure med hensyn til bæredygtighedsspørgsmål. For at forstå de vigtigste aspekter og trin i due diligence, henvises virksomheder til i ESRS 1, kapitel 4 Due diligence.

Udover ESRS 1, så kommer virksomheder også til at arbejde med EU's Direktiv om Corporate Sustainability Due Diligence Directive (CSDDD). Det forventes at større virksomheder omfattes først, men der er endnu ikke en fast tidslinje for, hvornår de vil være omfattet (Virksomhedsguiden, 2024a). CSDD indeholder forpligtigelser til ledelsen om at tage hensyn til konsekvenserne for miljø, klima og menneskerettigheder i hele aktivitets- og

værdikæden. Med CSDDD kommer der altså et større fokus på selskabernes værdikæder, det er derfor værd at holde øje med det nye direktiv.

Processen for due diligence kan anskues i seks trin (se Figur 8), som hjælper virksomheder med at vurdere, prioritere og håndtere risici, som kan have negativ indvirkning på mennesker, miljø og samfund. Det gælder både aktiviteter internt og eksternt i virksomheden. Som virksomhed har man ansvar for at have overblik over hele sin værdikæde og håndtere risici for negativ indvirkning, også blandt sine leverandører.

Gennem CSRD samt CSDDD vil virksomheder løbende forbedre de forskellige arbejdsstrin i due diligence-processen. Processen bliver også en integreret del af virksomheders måde at arbejde på. Due diligence er en kontinuerlig proces og ikke en engangsøvelse.

Figur 8: Model for due diligence (CSDDD, 2024; Virksomhedsguiden, 2024b).

Under dette oplysningskrav i ESRS, skal virksomheden dog kun levere en kortlægning der forklarer, hvordan og hvor dens anvendelse af de vigtigste aspekter og trin i due diligence-processen afspejles i dens bæredygtighedsrapport, med henblik på at give et billede af virksomhedens faktiske praksis med hensyn til due diligence. Dette findes der et godt eksempel på i GUBI årsrapport 2022 (GUBI, 2023) på s. 9.

4.1.5 Risikostyring og intern kontrol (GOV-5)

Ifølge ESRS 2 GOV-5 så skal virksomheder offentliggøre hovedelementerne af deres risikostyringssystem og interne kontrolsystem i forbindelse med processen for bæredygtighedsrapportering. Det involverer blandt andet, at virksomheder skal offentliggøre anvendte metoder til prioritering og vurdering af risici, de vigtigste risici og afbødningstrategier, samt hvordan resultater af analyserne er integreret i virksomheden ift. beslutningstagning.

4.2 Strategi

ESRS 2 fastsætter oplysningskrav om strategi, der gør det muligt at forstå de dele af virksomhedens strategi og forretningsmodel, der interagerer med de væsentligste påvirkninger, risici og muligheder, samt hvordan virksomheden håndterer disse. Dette indebærer information så som:

- Introduktion til relevante elementer af strategi, forretningsmodel og værdikæde
- Interessenters interesser og synspunkter ift. virksomhedens strategi og forretningsmodel
- Resultatet af dobbeltvæsentlighedsanalysen, herunder hvordan de danner grundlag for dens strategi og forretningsmodel.

Der angives i dette afsnit nogle udvalgte eksempler på, hvad ESRS 2 kræver at virksomheder skal rapportere om. Afsnittet inkluderer ikke alle krav, så det er vigtigt at hver enkelt virksomhed arbejder med de konkrete krav i ESRS 2. Der er særligt fokus på værdikæde (under SBM-1) og interessenter (SBM-2), samt resultaterne fra dobbeltvæsentlighedsanalysen ifm. Workshop 1 (Afsnit 4.3.1).

4.2.1 Strategi, forretningsmodel og værdikæde (SBM-1)

Virksomheden skal offentliggøre de elementer i sin strategi, der vedrører eller påvirker bæredygtighedsspørgsmål, dens forretningsmodel og dens værdikæde. SBM-1 specificerer en række oplysningskrav indenfor strategi, forretningsmodel og værdikæde, men i dette afsnit fokuseres der på værdikæden.

Værdikæde

Værdikæden spiller en stor rolle i CSRD og dermed ESRS. Der er krav til, at virksomheden skal give informationer om både opstrøms og nedstrøms værdikæde. Årsagen til dette er, at mange af de væsentlige påvirkninger, risici og muligheder opstår uden for virksomhedens egen drift, og altså dermed opstår i vores værdikæde. F.eks. ved vi, at CO₂emissioner i vores værdikæde (scope 3) kan have det største aftryk i det samlede CO₂regnskab. Ligeledes skal vi holde nøje øje med de produkter vi køber fra udlandet for at sikre menneskerettigheder (f.eks. undgå produkter produceret af børn.) Det er derfor nødvendigt at betragte hele værdikæden for at få det fulde billede af virksomhedens påvirkninger, risici og muligheder. Se ESRS definition af værdikæden i tekstboksen herunder.

"Værdikæde dækker hele spektret af aktiviteter, ressourcer og forbindelser i forbindelse med virksomhedens forretningsmodel og det eksterne miljø, som den opererer i.

En værdikæde omfatter de aktiviteter, ressourcer og forbindelser, som virksomheden anvender og er afhængig af til at skabe sine produkter eller tjenester, fra udformning til levering, forbrug og levetid. Relevante aktiviteter, ressourcer og forbindelser omfatter:

- i. de aktiviteter, der indgår i virksomhedens egne aktiviteter, såsom menneskelige ressourcer*
- ii. aktiviteter i hele dens forsynings-, markedsførings- og distributionskanaler, såsom indkøb af materialer og tjenesteydelser samt salg og levering af produkter og tjenesteydelser*
- iii. de finansieringsmæssige, geografiske, geopolitiske og lovgivningsmæssige rammer, som virksomheden opererer i.*

Værdikæden omfatter aktører opstrøms og nedstrøms for virksomheden. Aktører opstrøms i forhold til virksomheden (f.eks. leverandører) leverer produkter eller tjenesteydelser, der anvendes i udviklingen af virksomhedens produkter eller tjenesteydelser. Enheder nedstrøms i forhold til virksomheden (f.eks. distributører, kunder) modtager produkter eller tjenester fra virksomheden. ESRS anvender udtrykket "værdikæde" i ental, selv om det anerkendes, at virksomheder kan have flere værdikæder."

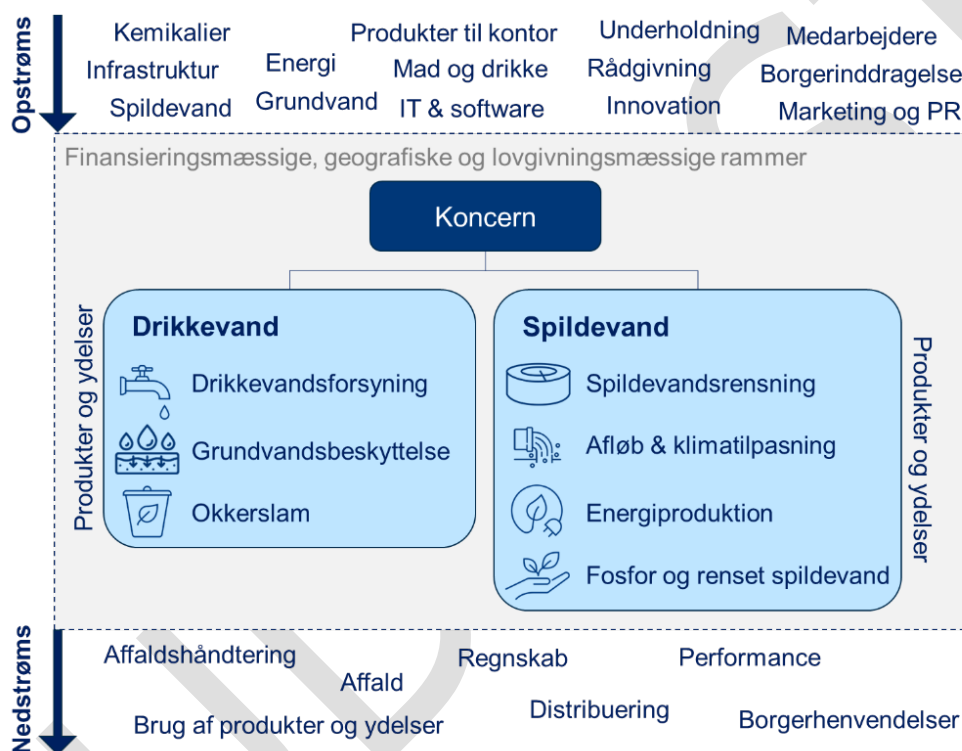
Europa Kommissionen, Annex 2, 31.07.2023

Påvirkninger, risici og muligheder i værdikæden identificeres igennem dobbeltvæsentlighedsanalysen (Afsnit 4.3). Det er kun de aktiviteter, ressourcer og interessenter/forbindelser som er forbundet med de væsentligste påvirkninger, risici og muligheder fra dobbeltvæsentlighedsanalysen, der skal indgå oplysninger om. Det er derfor denne analyse, der afgør hvor værdikæden starter og slutter. Som tommelfingerregel kan man sige, at interessenter i værdikæden skal være forbundet til egen drift, produkter eller ydelser igennem

forretningsforbindelser. Her kan det være nyttigt at identificere følgende i virksomhedens værdikæde (EFRAG, 2023a):

- Lokation og karakteristika af leverandører. Denne går udover direkte leverandører (Tier 1) af virksomhedens forsyningskæde
- Forbrugere og slutbrugere af produkter og ydelser
- Hvordan affald fra produkter håndteres ved endt levetid
- Hvem der påvirkes af produkter og ydelser

Baseret på den ovenstående definition af værdikæde (se tekstboks), er det i Figur 9 illustreret, hvordan værdikæden kan se ud for et dansk vandselskab. Herunder med illustration af de nødvendige ressourcer og aktiviteter, der skal til for at tilvejebringe vandselskabets produkter og ydelser (opstrøms værdikæde), samt de aktiviteter og ressourcer (nedstrøms værdikæde) som er resultatet af vandselskabets produkter og ydelser. Relevante interessenter for de respektive ressourcer og aktiviteter i vandselskabets værdikæde beskrives i Afsnit 4.2.1.

Figur 9: Eksempel på en overordnet værdikæde for et vandselskab. Figuren viser de ressourcer og aktiviteter der skal til for at producere et vandselskabs produkter og ydelser (opstrøms), samt de aktiviteter og ressourcer der er et resultat af vandselskabets produktion af produkter og ydelser (nedstrøms).

Selve værdikæden skal beskrives iht. oplysningskravet SBM-1 i ESRS 2, sammen med forretningsmodellen. Under de emnespecifikke standarder skal information fra værdikæden indgå i beskrivelsen af politikker, foranstaltninger og mål, hvis de er relateret til væsentlige påvirkninger, risici og muligheder. Ift. vandselskabets værdikæde kunne det f.eks. være relevant at have (eksempler):

- Code of Conduct eller kontrakter som kræver respekt for menneskerettigheder i værdikæden (under *ESRS S2 Arbejdsgæster i værdikæden*)
- Indkøbspolitik som kræver certificerede produkter eller lavt CO₂-aftryk for leverandører eller rådgivere (under *ESRS E1 Klimaændringer*)

- Foranstaltninger og ressourcer allokeret til at udvikle screeningsprocedure af leverandører og rådgivere iht. påvirkning af biodiversitet (under *ESRS E4 Biodiversitet og økosystemer*)
- Mål omkring indkøb af X% genbrugte materialer i opstrøms værdikæde (f.eks. leverandører eller andre forsyninger) (under *ESRS E5 Ressourceanvendelse og cirkulær økonomi*)

Ift. specifikke kvantitative datapunkter, indgår værdikædeinformation kun i begrænset omfang. Det drejer sig om følgende to oplysningskrav (EFRAG, 2023a):

- *E1-6 Bruttodrivhusgasemissioner under scope 1, 2, 3 og samlede drivhusgasemissioner.* Se Afsnit 5.1.1.
- *E1-7 Projekter vedrørende optag af drivhusgasser og modvirkning af drivhusgasemissioner finansieret ved hjælp af CO₂-kreditter.* Ikke relevant, da vandselskaber ikke kan købe CO₂-kreditter.

Vær opmærksom på at der er en overgangsperiode for inkludering af værdikædeinformation i rapporteringen, som generelt set er på tre år, dog med enkelte undtagelser. Man skal stadig forholde sig til værdikæden i dobbeltvæsentlighedsanalysen. En oversigt over de datapunkter, der kan indføres, findes i Tillæg C i ESRS 1.

Det kan være udfordrende at opnå samme oplysningsniveau for hele værdikæden fra starten af for en virksomhed. ESG-rapportering om værdikæden kan derfor indføres gradvist over en treårig periode (Tillæg C i ESRS 1). For information om værdikæden, der ikke er tilgængelig, skal virksomheden oplyse, hvis man forsøger at tilvejebringe denne og basere rapporteringen på f.eks. tilgængelige interne informationer. Virksomheden skal desuden angive årsagerne til at visse informationer ikke er tilgængelige i en bestemt rapporteringsperiode og redegøre for, hvilke foranstaltninger der vil blive truffet for at indhente dem til fremtidig rapportering. Dette påvirker hovedsageligt ESRS S2 – ESRS S4, da de vedrører eksterne faktorer.

Anbefaling: Det anbefales at lave en detaljeret værdikæde for hver forsyningsart, for ikke at overse relevante aktiviteter og ressourcer, men også for at få et overblik over gængsningerne. Dette kan anvendes i beskrivelsen af en mere overordnet værdikæde i selve rapporteringen.

4.2.2 Interessenternes interesser og synspunkter (SBM-2)

ESRS 2 (SBM-2) stiller krav til at virksomheder skal offentliggøre, hvordan dens interessenters interesser og synspunkter tages i betragtning i virksomhedens strategi og forretningsmodel. Dermed anbefales at virksomheder løbende at engagere interessenter for at definere strategiske prioriteter og udvide virksomhedens formål.

Et eksempel på hvordan interessenterne præsenteres visuelt i bæredygtighedsrapporten ses på side 21 i United Utilities' årsrapport fra 2023 (United Utilities, 2023). Det interessante ved denne visualisering er, at den kombinerer interessentgrupper med de parametre, som relevante for de respektive grupper.

I det resterende af dette afsnit, vil fokus være på hvem interessenterne, hvilke andre oplysningskrav der kræver oplysninger om dem, og til slut hvilke interessenter der vurderes relevante for vandbranchen.

Interessenter

”Dem, der kan påvirke eller blive påvirket af virksomheden. Der er to hovedgrupper af interessenter:

- *berørte interessenter: enkeltpersoner eller grupper, hvis interesser påvirkes eller kan blive påvirket — positivt eller negativt — af virksomhedens aktiviteter og dens direkte og indirekte forretningsforbindelser i hele dens værdikæde, og*
- *brugere af bæredygtighedserklæringer: primære brugere af generel regnskabsaflægelse (eksisterende og potentielle investorer, långivere og andre kreditorer, herunder kapitalforvaltere, kreditinstitutter, forsikringselskaber) samt andre brugere, herunder virksomhedens forretningspartnere, fagforeninger og arbejdsmarkedets parter, civilsamfundet og ikke-statslige organisationer, regeringer, analytikere og akademikere.*

Nogle, men ikke alle interessenter, kan tilhøre begge grupper.”

Europa Kommissionen, Annex 2, 31.07.2023

Ligesom værdikæden, spiller interessenter en stor rolle i ESRS. Langt hen ad vejen er det nemlig interessenterne, der afgør hvilke påvirkninger, risici og muligheder, der er væsentlige for virksomheden. Se ESRS definition af interessenter i tekstboksen på denne side.

ESRS stiller ikke krav til, hvordan virksomheden forholder sig til deres interessenter, f.eks. i forbindelse med gennemførelse af dobbeltvæsentlighedsanalysen (Afsnit 4.3). Dog skal inddragelsen af dem beskrives under oplysningskravet SBM-2 i ESRS 2 med fokus på, hvordan interessenter bidrager til eller påvirker virksomhedens strategi og forretningsmodel. Derudover skal der under oplysningskravet SBM-2 i ESRS 2 også indgå en beskrivelse af:

- Hvordan virksomheden tager højde for interessenternes, interesser og synspunkter i politikker (MDR-P)
- Hvordan interessenterne inddrages i fastsættelsen af mål (MDR-T)
- Hvorvidt dobbeltvæsentlighedsanalysen omfatter høring af berørte interessenter (IRO-1)

Der er derfor gennem opfyldelsen af oplysningskravet SBM-2 i ESRS 2 en kraftig opfordring til at virksomheden får interessenterne aktiveret. Det kan f.eks. gøres i form af spørgeskemaer, workshops, fokusgrupper, interviews, osv. for udvalgte interessentgrupper. Inddragelsen kan designes således, at outputtet kan anvendes i vurderingen af påvirkninger, risici og muligheder ifm. gennemførelsen af dobbeltvæsentlighedsanalysen (Afsnit 4.3; EFRAG, 2023b).

På Workshop 1 udarbejdede deltagerne på et første udkast til hvilke interessenter, der er relevante for vandselskaber (Tabel 1). Interessenterne blev identificeret og prioriteret igennem en indflydelse-interesse matrix, samt placering i værdikæden. Beskrivelse af analyserne samt yderligere resultater kan findes i Bilag 1. På baggrund af workshopresultaterne er interessenterne sidenhen grupperet yderligere ift. den rolle de spiller for vandselskabet, samt hvilke aktiviteter og ressourcer fra værdikæden og egen drift de er forbundet til. Silent stakeholders, som f.eks. naturen, indgik ikke i analysen. Disse skal dog også med.

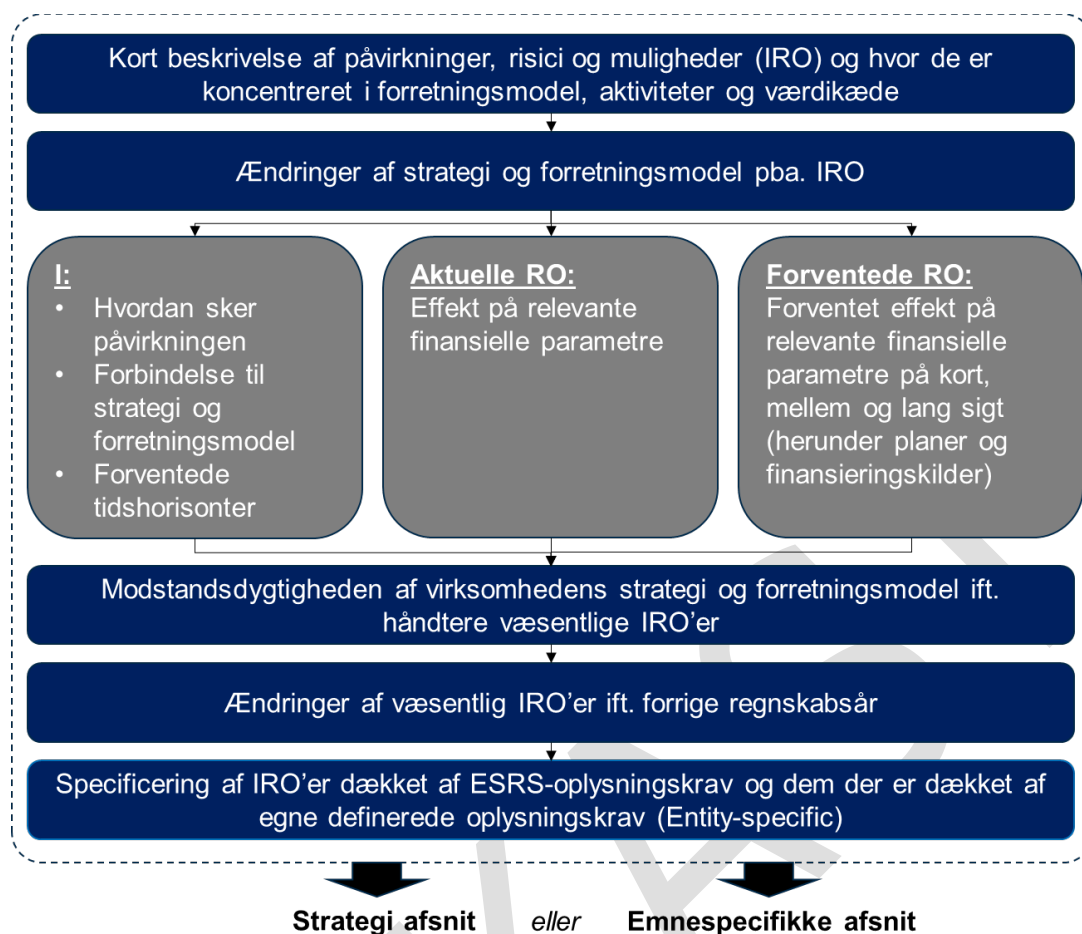
4.2.3 Væsentlige påvirkninger, risici og muligheder og deres samspil med strategi og forretningsmodel (SMB-3)

Formålet med dette oplysningskrav er at præsentere og give indblik i de væsentlige påvirkninger, risici og muligheder, altså resultatet af en ens væsentlighedsvurdering (Afsnit 4.3), og hvordan de interagerer med virksomhedens strategi, forretningsmodel, aktiviteter og værdikæde. Figur 10 giver et overblik over de krævede oplysninger under SBM-3. Kravene under SBM-3 skal enten beskrives under strategiafsnittet eller beskrives under de emne-

og underemne specifikke afsnit, som der gives eksempler på i Afsnit 5. I dette afsnit præsenteres derfor en oversigt over de væsentlige påvirkninger, risici og mulighed for vandbranchen, som blev identificeret på Workshop 1, og hvordan de er koblet til interessenter i værdikæden samt forsyningsaktiviteter (Tabel 2). Selve dobbeltvæsentlighedsprocessen er beskrevet i Afsnit 4.3.

Tabel 1: Resultatet af en overordnet interessentanalyse for vandselskaber med link til værdikædeeksemplet (Afsnit 4.2.1), udarbejdet med baggrund i output fra Workshop 1.

Interessentgruppe	Rolle	Link til værdikæden (4.2.1)	
		Aktiviteter/ressourcer	Placering
Regering/folketing, Ejerkredsen, Bestyrelsen, Kommunale politikere, Kommunale myndigheder	Sætter de finansierings- og lovgivningsmæssige rammer	Regnskab, performance	Opstrøms (rammer) og nedstrøms (aktiviteter/ressourcer)
Medarbejdere	Bidragere med viden og relationer, som sørger for at vandselskabet kan operere	Medarbejdere, performance, underholdning, mad og drikke, produkter til kontor, bordhenvendelser, rådgivning, energi, grundvand	Opstrøms, egen drift og nedstrøms
Leverandører, rådgivere, entreprenører	Leverer materialer, produkter og ydelser til vandselskabet	Kemikalier, energi, IT & Software, rådgivning, marketing og PR, underholdning, produkter til kontor	Opstrøms
Store erhvervskunder inkl. Boligselskaber, Privatkunder og mindre erhvervskunder	Forbrugere af produkter og ydelser	Brug af produkter og ydelser, borgerinddragelse, borgerhenvendelse, performance, infrastruktur	Opstrøms og nedstrøms
Erhvervskunder og andre forsyninger	Aftagere af ressourcer (f.eks. fosfor, rensed spildevand) og affald	Distribuering, affald, affaldshåndtering	Nedstrøms
Branche- og interesseorganisationer (f.eks. Dansk landbrug, DANVA), NGO'ere (F.eks. Danmarks naturfredningsforening)	Indgår i samarbejder eller udviser negativ eller positiv interesse, som kan påvirke vandselskabets omdømme og drift	Performance, innovation	Opstrøms og nedstrøms
Pressen	Skriver og deler negative og positive historier, som kan påvirke vandselskabets omdømme	Performance, innovation, borgerhenvendelser, borgerinddragelse	Opstrøms og nedstrøms

Figur 10: Væsentlige påvirkninger, risici og muligheder og deres samspil med strategi og forretningsmodel. Disse oplysninger kan angives under strategiafsnittet eller under de emnespecifikke afsnit (Afsnit 5).

Oplysningerne under SBM-3 blev diskuteret på Workshop 3. Der var en generel præference for at inkludere beskrivelserne under de emne- og underemnespecifikke afsnit, og bekymringer omkring at gøre det kort, samt forholde sig til påvirkninger, risici og muligheder i værdikæden. Denne bekymring kan diskuteres med egen revisor og yderligere information kan findes i EFRAG vejledning til værdikæden (EFRAG, 2023a) samt Afsnit 4.2.1.

I forhold til de aktuelle finansielle risici for egen drift, så opgøres disse allerede i mange vandselskaber. Mere problematisk er det med de forventede risici og muligheder. Her kan der være inspiration at hente i *IFRS (International Financial Reporting Standards) S1 General Requirements for Disclosure of Sustainability-related Financial Information*, som er i overensstemmelse med ESRS i hh. finansiell væsentlighed (EFRAG, 2023b). Denne standard opfylder ligeledes anbefalingerne i TCFD (Task Force on Climate-related Disclosures), som nu er nedlagt (IFRS, 2024).

To gode eksempler kan findes i hhv. GUBI (GUBI, 2023; side 37), som følger ESRS og United Utilities (United Utilities, 2023; side 42), som følger TCFD. Begge eksempler er relevante for E1-9 under klimaændringer, men eksemplerne kan give inspiration til beskrivelse og opsætning af andre miljørelaterede risici og muligheder.

Tabel 2: Resultat fra dobbeltvæsentlighedsanalysen for vandselskaber som udført på Workshop 1. Liste over væsentlige påvirkninger, risici og muligheder (her oversat til ESRS-emner og underemner), og hvordan de er koblet til forsyningsaktivitet, interessenter, værdikæden, *type af væsentlighed (P = påvirkning, F = finansiel), og tidshorisont.

ESRS-emner	Kvalitativ vurdering af væsentlighed	Forsyningsaktivitet	Interessenter	Værdi-kæde	Type*	Tids-horisont
MILJØ						
Klimæændringer (E1)						
Energi	Højt energiforbrug gør dette emne væsentlig	Spildevandsrensning, Pyrolyse/slambehandling, biogas	Kommunale politikere, Bestyrelsen, Kunder (pga. priser)	Egen drift	P/F	Lang
Modvirkning af klimaændringer	Udledning af lattergas og metan, samt store anlægsprojekter gør dette emne væsentlig	Spildevandsrensning, gasproduktion, vandforsyning, anlægsprojekter	Bestyrelsen, Kunder, Kommunale myndigheder, NGO	Opstrøms, Egen drift, Nedstrøms	P/F	Lang
Tilpasning til klimaændringer	Klimatilpasning er en kerneydelse for vandselskaber	Klimasikring af egen infrastruktur, LAR-projekter, separatkloakering, spildevandsrensning	Ejerkredsen, Kunder, Bestyrelsen, Kommunale politikere	Egen drift, Nedstrøms	P/F	Lang
Forurening (E2)						
Vandforurening	Udløb til recipienter fra renseanlæg og overløb (f.eks. Tot-P, Tot-N indgår) og tilknyttet lovgivning gør dette emne væsentlig	Spildevandsrensning, minimering af overløb, grundvandsbeskyttelse	NGO, Kommunale myndigheder, Bestyrelsen, Kunder	Nedstrøms	P/F	Kort-Lang
Jordbundsforurening	Slambehandling (f.eks. aske, landbrugsjord) og jorddeponering gør dette emne væsentligt. F.eks. finansielt vigtigt, hvis slam ikke kan bortskaffes med MFS.	Fjernelse af klorerede opløsningsmidler, Deponering af jord, slam på landbrugsjord, aske	NGO (landbrug), Kommunale myndigheder, Bestyrelsen, Kunder	Nedstrøms	P/F	Lang
Vand- og havressourcer (E3)						
Vand	Drikkevandsforsyning og genbrug af rensat spildevand gør dette emne væsentligt	Vandforsyning, spildevandsrensning	NGO, Kommunale myndigheder, Bestyrelsen, Kunder	Opstrøms, Egen drift, Nedstrøms	P/F	Lang
Ressourceanvendelse og cirkulær økonomi (E5)						
Ressourcetilstrømning, herunder ressourceforbrug	Vandselskabernes store anlægsprojekter med indkøb af f.eks. beton, stål og plastik gør dette emne væsentligt. F.eks. finansielt vigtig hvis der ikke kan skaffes grus.	Anlægsarbejde, drift af vandværk og renseanlæg	Ejerkredsen, Bestyrelsen	Opstrøms	P/F	Lang
Affald	Affald, men også genindvinding af ressourcer (vand, slam, biogas) indgår i dette emne, så derfor vurderes det væsentligt. F.eks. finansielt vigtigt hvis væsentlig mulighed for salg af ressourcer.	Genanvendelse jord	Ejerkredsen, Bestyrelsen, Erhvervskunder og andre forsyninger	Nedstrøms	P/F	Lang

SOCIAL						
Egen arbejdsstyrke (S1)						
Arbejdsvilkår	Dette er en forudsætning i en dansk kontekst. Derudover er der en del lovgivning på området, som gør det væsentligt	Generelt	Medarbejdere, Bestyrelsen, Kommunale myndigheder, Branche- og interesseorganisationer	Egen drift	P/F	Kort-Lang
Ligebehandling og lige muligheder for alle	Dette er en forudsætning i en dansk kontekst. Derudover er der en del lovgivning på området, som gør det væsentligt	Generelt	Medarbejdere, Bestyrelsen, Kommunale myndigheder, Branche- og interesseorganisationer	Egen drift	P/F	Kort-Lang
Andre arbejdsrelaterede rettigheder	Dette er en forudsætning i en dansk kontekst. Derudover er der en del lovgivning på området, som gør det væsentligt	Generelt	Medarbejdere, Bestyrelsen, Kommunale myndigheder, Branche- og interesseorganisationer	Egen drift	P	Kort-Lang
Arbejdstagere i værdikæden (S2)						
Arbejdsvilkår	Dette er en forudsætning i en dansk kontekst.	Udbud/Indkøb/kontrakter	Ejerkredsen, Bestyrelsen, Presse, Leverandører	Opstrøms, Nedstrøms	P/F	Kort
Ligebehandling og lige muligheder for alle	Dette er en forudsætning i en dansk kontekst.	Udbud/Indkøb/kontrakter	Ejerkredsen, Bestyrelsen, Presse, Leverandører	Opstrøms, Nedstrøms	P/F	Kort
Andre arbejdsrelaterede rettigheder	Dette er en forudsætning i en dansk kontekst.	Udbud/Indkøb/kontrakter	Ejerkredsen, Bestyrelsen, Presse, Leverandører	Opstrøms, Nedstrøms	P/F	Kort
Forbrugere og slutbrugere (S4)						
Informationsrelaterede påvirkninger for forbrugere og/eller slutbrugere	GDPR og NIS2 gør dette emne væsentligt	Generelt	Bestyrelsen, Ejerkredsen, Kunder, Kommunale myndigheder	Nedstrøms	P	Kort
Forbrugernes og/eller slutbrugernes personlige sikkerhed	Vandselskaber er sat i verdenen for at sikre sikkerhed og sundhed for borgere (klimatilpasning, vandforsyning, spildevandsrensning)	Drikkevand, spildevand	Bestyrelse, Kunder	Nedstrøms	P	Kort
Social inklusion af forbrugere og/eller slutbrugere	Tolkes som borgerinddragelse, adgang for skoleklasser, involvering/samarbejde med uddannelse, osv., som gør dette emne væsentligt	Drikkevand, spildevand	Kunder	Nedstrøms	P	Kort

SELSKABSLEDELSE						
Virksomhedernes adfærd (G1)						
Beskyttelse af whistleblowere	Lovpligtig for virksomheder med min. 50 ansatte 17/12-2023, og vurderes dermed væsentlig	Generelt		Medarbejdere, Leverandører/Rådgivere/Entreprenører, Ejerkredsen	Egen drift	P/F Kort
Virksomhedskultur	Dette er en forudsætning.	Generelt		Medarbejdere, Leverandører/Rådgivere/Entreprenører, Ejerkredsen	Egen drift	P/F Kort
Korruption og bestikkelse	Dette er en forudsætning. En del af de fleste virksomheders Code of Conduct	Generelt		Bestyrelsen, Ejerkredsen, Medarbejdere, Leverandører/Rådgivere/Entreprenører	Egen drift	P/F Kort

4.3 Håndtering af påvirkninger, risici og muligheder

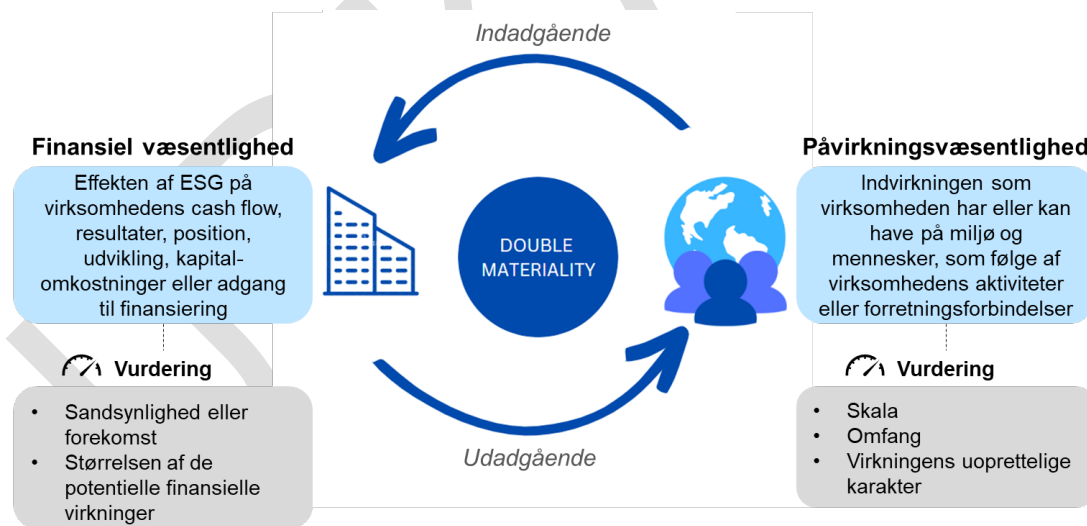
I dette afsnit beskrives processen for dobbeltvæsentlighedsanalysen (IRO-1, ESRS 2), samt de oplysningskrav, der dækkes af rapporten som resultat af dobbeltvæsentlighedsanalysen (IRO-2, ESRS 2). Processen for dobbeltvæsentlighedsanalysen beskrives generelt, med input fra EFRAG's vejledning til dobbeltvæsentlighedsanalysen (EFRAG, 2023b) samt Workshop 1. Afsnittet inkluderer ikke alle krav. Det er vigtigt, at hver enkelt virksomhed arbejder med de konkrete krav i ESRS 2.

4.3.1 Oplysninger om processen til vurdering af væsentlighed (IRO-1)

Formålet med dobbeltvæsentlighedsanalysen er at identificere de emner der er mest væsentlige for virksomheden, og dermed de emner som virksomheden skal rapportere på. Denne proces har til hensigt, at virksomheden fokuserer deres indsats, hvor de kan gøre en forskel. Dobbeltvæsentlighed består af to dimensioner, påvirkningsvæsentlighed og finansiel væsentlighed (Figur 11):

- Påvirkningsvæsentlighed identificerer de aktuelle og potentielle påvirkninger virksomheden har på naturen og mennesker.
- Finansiell væsentlighed identificerer aktuelle og forventede risici og muligheder der opstår på baggrund af samfundsrelaterede ændringer/trends.

De to typer af væsentlighed dækker altså udadgående effekter (påvirkningsvæsentlighed) og indadgående effekter (finansiell væsentlighed) som resultat af virksomhedens aktiviteter eller forretningsforbindelser, og er ofte forbundet med hinanden. Påvirkninger på mennesker og natur fører ofte til ændringer i f.eks. strategi og nye investeringer, som der kan være finansielle risici eller muligheder forbundet med. Selvom de ofte er forbundet, kan risici og muligheder også opstå på egen hånd, særligt hvis virksomheden er afhængig af natur- og menneskelige ressourcer.

Figur 11: Dobbeltvæsentlighedsanalyse. Figur inspireret af ESG Forum.

ESRS stiller ikke krav til, hvordan eller med hvilke metoder dobbeltvæsentligheden skal udføres, da det bør tilpasses den enkelte virksomhed, så virksomheden får mest muligt ud af analysen. I denne vejledning gennemgås kort de overordnede skridt i dobbeltvæsentlighedsanalysen, som står angivet i EFRAG's manual til dobbeltvæsentlighedsanalysen (EFRAG, 2023b). Der er givet eksempler og anbefalinger for vandbranchen, hvor det er muligt og relevant.

Forstå konteksten

Først og fremmest anbefales det at sætte sig godt ind i den virkelighed, som virksomheden opererer i. Dette er nødvendigt for at forstå de påvirkninger, risici og muligheder, der opstår. At forstå konteksten for egen virksomhed kræver typisk, at følgende undersøges:

- Aktiviteter og forretningsforbindelser:
 - Analyse af forretningsplan, strategi, finansiel rapportering
 - Kortlægning/analyse af aktiviteter, produkter/ydelser og deres geografiske placering
 - Kortlægning af forretningsforbindelser i opstrøms og nedstrøms værdikæde, inkl. type og formål af forretningsforbindelser
 - Afgrænsning af rapporteringen – hvad skal med går udover egen drift?
- Påvirkede interessenter:
 - Analyse af eksisterende initiativer for at inddrage interessenter
 - Kortlægning af påvirkede interessenter på tværs af virksomhedens aktiviteter og forretningsforbindelser
 - Identifikation af det skridt i dobbeltvæsentlighedsanalysen, hvor det giver mening af inddrage interessenter, f.eks. til at validere/vurdere væsentlige påvirkninger
- Anden kontekst information:
 - Relevante lovgivningsmæssige- og regulatoriske rammer
 - Analyse af publicerede dokumenter, f.eks. medie rapporter, videnskabelige artikler, sektorspecifikke benchmarks (f.eks. DANVA benchmark og performance benchmark)

En stor del af dette arbejde ligger allerede integreret i foregående dele af rapporteringen, f.eks. aktiviteter og forretningsforbindelser samt forståelse af påvirkede interessenter.

Identificere påvirkninger, risici og muligheder

Næste skridt er at identificere virksomhedens påvirkninger, risici og muligheder. Analysen starter altid med identificeringen af påvirkninger (påvirkningsvæsentlighed) efterfulgt af risici og muligheder (finansiel væsentlighed). Der er to overordnede tilgange til processen (EFRAG, 2023b):

- **Tilgang 1:** Påvirkninger, risici og muligheder identificeres direkte fra listen af ESRS-emner og underemner i ESRS 1 AR (Application Requirement) 16. Hertil identificeres/suppleres med påvirkninger, risici og muligheder, som ikke er en del af denne liste. Denne tilgang kan være en fordel, hvis man er ny i bæredygtighedsrapportering (§75 i EFRAG (2023b)). Denne tilgang var derfor også udgangspunktet for Workshop 1 (Bilag 1).
- **Tilgang 2:** Virksomheden identificerer påvirkninger, risici og muligheder ved analyse af strategi, egen drift, opstrøms/nedstrøms værdikæde og yderligere undersøgelser. Efterfølgende skal denne liste sammenlignes og oversættes til ESRS emner og underemner i ESRS 1 AR 16 (§76 i EFRAG (2023b)).

Uanset hvilken tilgang man vælger, skal der for hvert emne eller påvirkning, risici og mulighed angives, hvor i værdikæden de opstår, samt den forventede tidshorisont (kort, mellem og lang sigt). På Workshop 1 anvendte vi top-down tilgangen, hvor deltagerne skulle udfylde en tabel, netop med angivelse af tidshorisont og angivelse af relevante interessenter i værdikæden. Se eksempel i Figur 12.

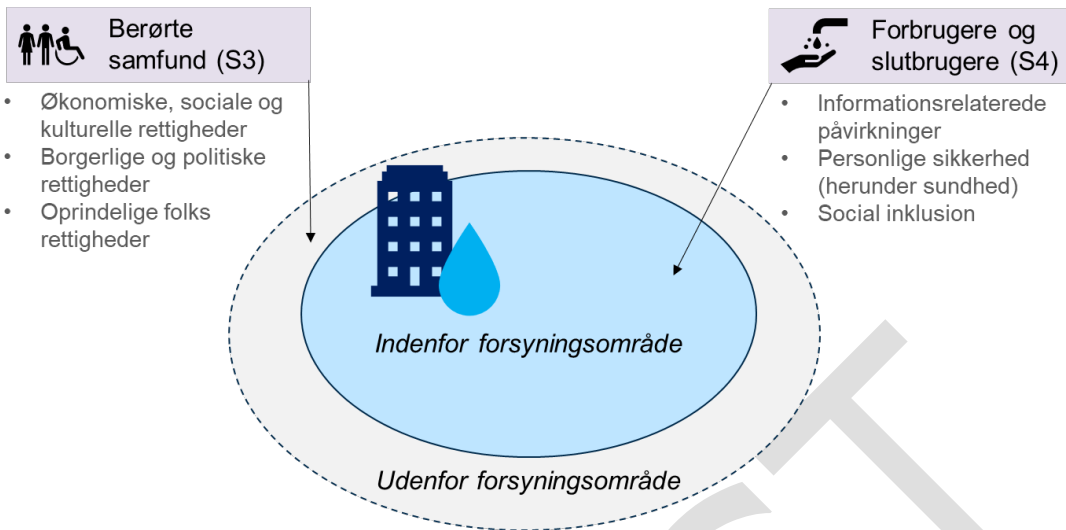
ESRS-emne og underemne	Forklaring	Væsentlig? (Sæt X)	Påvirkning og/eller finansiel?	Forsyningsaktiviteter	Relevante interessent	Tidshorizont	Dokumentation
MILJØ							
KLIMAÆNDRINGER							
Energi	Rapportering af virksomhedens energiforbrug og bestræbelser på, at reducere energiforbruget og skifte til mere bæredygtige energikilder.	X	Påvirkning og Finansiell	Drikkevand Spildevand	Hele værdikæden	Long-term	Virksomhedsstrategi
Modvirkning af klimaændringer	Rapportering af virksomhedens emissioner af drivhusgasser og de beslutninger der træffes for at reducere disse emissioner.	X	Påvirkning og Finansiell	Drikkevand Spildevand	Hele værdikæden	Long-term	Lovgivning Virksomhedsstrategi Etc.
Tilpasning til klimaændringer	Beskrivelse af virksomhedens strategier for at tilpasse sig resultaterne af klimaforandringerne, så som ekstreme vejr- og miljøforhold.	X	Påvirkning og Finansiell	Drikkevand Spildevand Regnvand	Hele værdikæden	Long-term	Strategi Planer

Figur 12: Eksempel fra workshop 1 ifm. identificering af væsentlige emner og underemner med udgangspunkt i ESRS 1 AR 16. Udover interessenter i værdikæden og tidshorizont har vandselskaberne også angivet relevante forsyningsaktiviteter og dokumentation (hvad gør emnet væsentligt).

Anbefaling: Foruden sammenhæng mellem væsentlige emner, værdikæde og tidshorizont, anbefales det også, at vandselskabet tilknytter ESRS-emner eller påvirkninger, risici og muligheder med en konkret forsyningsaktivitet. Dette giver en dybere forståelse for, hvordan virksomheden skal håndtere den konkrete påvirkning, risiko eller mulighed. Angivelse af forsyningsaktivitet vurderes kun at være relevant for emner under E (Miljø), da emner under (S) social og (G) selskabsledelse oftest er uafhængig af forsyningsart og opererer på koncernniveau.

Forsyningsaktiviteter kan enten angives helt overordnet, f.eks. spildevand, eller mere detaljeret, f.eks. slamtørring. Formålet med dette er først og fremmest at skabe transparens og overblik omkring, hvilke aktiviteter emnerne er relateret til. Det kan bruges i selve rapporteringen, men i høj grad også i organisationen, når arbejdet skal forankres (f.eks. ansvarsfordeling og dataindsamling). Derudover kan der udarbejdes en analyse for hver forsyningsart. Disse skal dog kobles efterfølgende, da der skal rapporteres på koncernniveau. Her kan der tages hensyn til den relative væsentlighed af påvirkninger fra forsyningsarter. På den måde ender ens analyse med kun at indeholde de forsyningsaktiviteter, der bidrager med de største påvirkninger, risici og muligheder.

Der har været yderligere behov for fortolkning af emnerne Berørte samfund (S3) og Forbrugere og slutbrugere (S4). Modsat andre typer af virksomheder, har vandselskaber et afgrænset geografisk forsyningsområde, hvor forbrugere og slutbrugere modtager vandselskabets primære produkter og ydelser (Figur 16; drikkevandsforsyning, spildevandshåndtering, afløb og klimatilpasning).

Figur 13: Fortolkning for vandselskaber i brugen af ESRS S3 Berørte samfund og S4 Forbrugere og slutbrugere.

Anbefaling: Berørte samfund (S3) og Forbrugere og slutbrugere (S4) dækker overordnet set nogle af de samme underemner, som f.eks. sundhed og sikkerhed. For at forhindre dobbelttælling eller dobbeltarbejde, er det vurderet af påvirkninger relateret til Berørte samfund (S3) ligger uden for forsyningsområdet, mens påvirkninger relateret til Forbrugere og slutbrugere (S4) ligger indenfor forsyningsområdet. Afhængig af væsentligheds-vurderingen kan S3 blive relevant, f.eks. i forbindelse med etablering af BNBO'er.

Vurdere væsentligheden af påvirkninger, risici og muligheder

I dette skridt vurderes væsentligheden af de identificerede påvirkninger, risici og muligheder. Vurderingen af væsentlighed er forskellige for påvirkninger og de finansielle risici og muligheder (Figur 11).

I bilag 5 findes en case for rapportering for ESRS E3 Vand- og Havressource. Den vil senere blive tilføjet et forslag til at vurdere væsentlighed.

Væsentlighed af påvirkninger

Væsentligheden af aktuelle påvirkninger vurderes ud fra alvorligheden af påvirkningen, som opgøres ud fra følgende faktorer (ESRS 1, AR10):

- **Skala:** hvor alvorlig den negative påvirkning er, eller hvor gavnlig den positive påvirkning er, for mennesker eller miljøet. F.eks. støjniveau fra anlægsaktiviteter, overløb fra fælleskloak nær badestrand
- **Omfang:** hvor udbredte de negative eller positive påvirkningerne er. I tilfælde af miljøpåvirkninger kan omfanget forstås som graden af miljøskader eller en geografisk afgrænsning. I tilfælde af påvirkninger for mennesker kan omfanget forstås som antallet af personer, der påvirkes negativt. F.eks. antallet af påvirkede borgere eller spredning af forureningen
- **Uoprettelige karakter:** hvorvidt og i hvilket omfang de negative påvirkninger kan afhjælpes, dvs. genopretning af miljøet eller de berørte mennesker til deres tidligere tilstand. F.eks., kompensering/minimering af støjgener eller oprensning af forurening

Disse tre faktorer gælder primært for negative påvirkninger, hvor de positive påvirkninger kun vurderes ud fra skala og omfang. Hvis man har identificeret potentielle påvirkninger, skal sandsynligheden af disse desuden indgå i vurderingen af væsentligheden. Se eksempel for aktuelle og potentielle påvirkninger i Figur 14 herunder.

Påvirkning	Type	Intensitet/alvorlighed				Væsentlig?
		Skala	Omfang	UK*	Sand.**	
Medarbejder ulykker	AN	Høj	Mellem	Høj	Lav	Ja
Overløb nær badestrand	AN	Mellem	Mellem	Mellem	Lav	Nej
Anlægsgener for borgere	PN	Mellem	Mellem	Mellem	Mellem	Ja
CO2-fangst	PPp	Mellem	Mellem	Lav	Mellem	Nej
.....	
Påvirkning N	

*UK = Uoprettelig karakter, **Sand. = Sandsynlighed

Type: A = Aktuel, P = Potentiel, N = Negativ, Pp = Positiv,

Farvekode

Lav	Mellem	Høj
-----	--------	-----

Figur 14: Visuelt eksempel på vurdering af væsentlighed af påvirkninger baseret på påvirkningens alvorlighed (negativ) eller gavnlighed (positiv). Inspireret af EFRAG (2023b). Væsentlige påvirkninger er dem der rapporteres på.

For at kunne afgøre væsentligheden er det nødvendigt at fastsætte tærskelværdier for, hvornår noget er væsentligt, som det ses i det visuelle eksempel (Figur 14). For hver enkelt påvirkning er virksomheden nødt til at fastsætte tærskelværdier for, hvornår skala, omfang, uoprettelig karakter og/eller sandsynlighed vurderes at være lav, mellem eller høj (alt efter det pointsystem man følger), samt hvornår kombinationen af disse udløser væsentlighed. Dette er helt op til virksomheden, som dog skal beskrive processen omkring fastsættelsen af tærskelværdier (IRO-1). Processen ligner meget klassiske risikostyringsmetoder og/eller due diligence, og disse to analyser føder typisk ind i vurderingen af væsentlighed.

I fastsættelsen af tærskelværdier skal virksomheden stræbe efter at lægge objektive data til grund, men dette er ikke et krav. Dette er især svært for potentielle påvirkninger. I princippet kan virksomheden arbejde med både kvalitative og kvantitative tærskelværdier, så længe de er transparente omkring dette. Der er desuden ikke krav til, at virksomheden skal oplyse detaljerede resultater for hver påvirkning.

Vurdering af risici og muligheder

Ligesom med påvirkninger, skal der sættes kvantitative eller kvalitative tærskelværdier for vurdering af væsentlighed for risici og muligheder. Disse tærskelværdier er baseret på f.eks. finansielle resultater, cash flow, den finansielle situation og kapitalomkostninger, for at forstå skalaen af risici og muligheder. Dette kan være som absolutte eller relative monetære tærskelværdier, som f.eks. kan hægtes op på tal fra den finansielle rapportering. Virksomheden skal dog også inkludere potentielle risici og muligheder som ikke kan kvantificeres det pågældende år. Derfor indgår også sandsynligheden for at risici og muligheder forekommer (Figur 11). Begge, skala og sandsynlighed, betragtes ift. til deres finansielle effekter på kort, mellem og lang sigt.

Der opfordres til, at man sammenligner med intern risikostyring og desuden rådfører sig med virksomhedens forretningsenheder, investorer og andre finansielle interessenter (f.eks. bank, kommunekredit). Virksomheden beslutter selv de tærskelværdier, der skal ligge til grund for væsentlighedsvurderingen af risici og muligheder.

Generelt

ESRS stiller ikke specifikke krav til den dokumentation der skal ligge til grund for dobbeltvæsentlighedsanalysen, og de detaljerede resultater for hver tærskelværdi skal ikke oplyses i rapporten, men der skal gives en "passende" beskrivelse af de anvendte tærskelværdier. Ordet "passende" skal diskuteres med egen revisor. Det er derfor en god idé at have godt styr på dokumentationen, så den kan anvendes til revisorpåtegningen og internt til f.eks. at informere beslutningstagere.

EU Taksonomien giver input til dobbeltvæsentlighedsvurderingen, da dens klima- og miljømål stemmer overens med de miljømæssige emner dækket af ESRS. EU Taksonomien giver input til dobbeltvæsentlighedsanalysen når (EFRAG, 2023b):

- Virksomheden har "Berettigede" aktiviteter som opfylder eller ikke opfylder de tekniske screeningskriterier for det pågældende klima- eller miljømål
- "Berettigede" aktiviteter opfylder eller ikke opfylder do-no-significant-harm (DNSH) kriterierne for de andre klima- og miljømål
- "Berettigede" aktiviteter opfylder eller ikke opfylder minimum social safeguards

Det kan derfor give rigtig god mening at starte med at identificere "berettigede" og "afstemte" aktiviteter under EU Taksonomien, inden virksomheden kaster sig over dobbeltvæsentlighedsanalysen.

Det er ikke et krav, at virksomheden skal gennemføre en fuld dobbeltvæsentlighedsanalyse hvert år. Dog skal analysen genbesøges hvert år, og det skal tjekkes, om der er sket ændringer det forgangne år, som ændrer på væsentligheden af påvirkninger, risici og muligheder og/eller introducerer nye væsentlige emner. Det kunne f.eks. være at genbesøge konteksten for ens forrige analyse.

4.3.2 Oplysningskrav dækket af rapporten (IRO-2)

I dette oplysningskrav skal det angives, hvilke væsentlige påvirkninger, risici og muligheder, der er dækket af den nærværende rapportering, samt hvor i rapporten informationen kan findes. Dette kan gøres i tabelformat, og indsættes hvor det giver bedst mening, f.eks., som led i indholdsfortegnelsen eller som indeks foran eller bagerst i rapporten. Herunder vises et eksempel på sådan et indeks baseret på indholdet af denne vejledning (Tabel 3).

Derudover skal virksomheden angive placeringen i bæredygtighedsrapporten af de datapunkter, der stammer fra anden EU-lovgivning (Tillæg B, ESRS 2). Dette skal gøres i tabelformat. Alle datapunkter skal fremgå af tabellen, og de datapunkter der ikke dækkes af rapporten skal markeres som "ikke væsentlig".

Under dette oplysningskrav, skal man også redegøre for, hvorfor emner ikke er vurderet væsentlige. Der skal fremgå en detaljeret redegørelse for E1 Klimaændringer, hvis denne ikke er vurderet væsentlig, mens der for de andre emner kan gives en kort redegørelse. Disse beskrivelser kan f.eks. indgå i ovennævnte indeks. I denne vejledning, indgår disse beskrivelser under introduktionen til miljø, social og selskabsledelse i Afsnit 5.

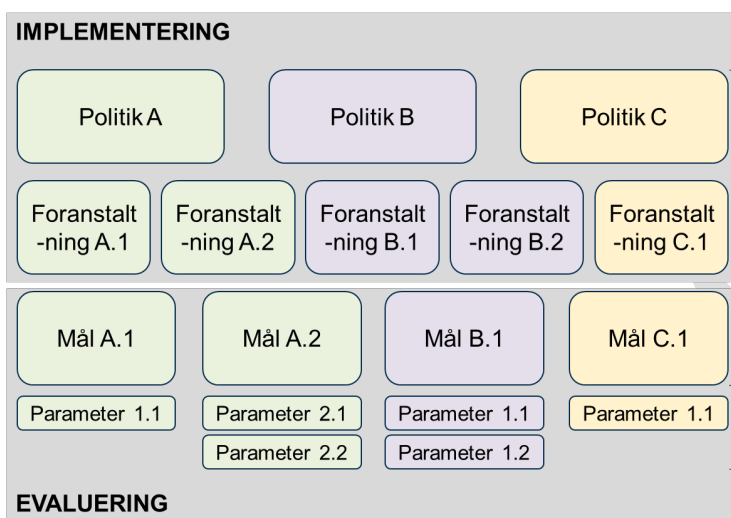
Tabel 3: Oplysningskrav dækket af denne vejledning, samt de afsnit i rapporten som beskriver dem.

Emnestandard		Underemne	Oplysningskrav	Afsnit i rapporten
MILJØ	Klimaændringer (E1)	Energi	E1-5	7.1.1
		Modvirkning af klimaændringer	E1-1, E1-2, E1-3, E1-4, E1-6	7.1.1
		Tilpasning til klimaændringer	-	-
	Forurening (E2)	Vandforurening	E2-1, E2-2, E2-3, E2-4	7.1.2
		Jordbundsforurening	E2-4	7.1.2
	Vand- og havressourcer (E3)	Vand	E3-1, E3-2, E3-3, E3-4	7.1.3
	Ressourceanvendelse og cirkulær økonomi (E5)	Ressourcetilstrømning	E5-4	7.1.4
		Ressourceudstrømning – Affald	E5-1, E5-2, E5-3, E5-5	7.1.4
SOCIAL	Egen arbejdsstyrke (S1)	Arbejdsvilkår	S1-1, S1-4, S1-5, S1-8, S1-10, S1-11, S1-14, S1-15	7.2.1
		Ligebehandling og lige muligheder for alle	S1-1, S1-4, S1-5, S1-9, S1-12, S1-13, S1-16	7.2.1
		Andre arbejdsrelaterede rettigheder	S1-1, S1-4, S1-5, S1-17	7.2.1
	Arbejdstagere i værdikæden (S2)	<i>Behandles ikke på underemne niveau</i>	S2-1, S2-4, S2-5	7.2.2
	Forbrugere og slutbrugere (S4)	<i>Behandles ikke på underemne niveau</i>	S4-1, S4-4, S4-5	7.2.3
SELSKABSLIDELSE	Virksomhedernes adfærd (G1)	Virksomhedskultur	G1-4	7.3.1
		Politisk engagement	G1-5	7.3.1
		Forvaltning af forbindelser med leverandører	G1-6	7.3.1

5 Emnespecifikke oplysningskrav

Væsentlige påvirkninger, risici og muligheder fra dobbeltvæsentlighedsanalysen skal beskrives ift. hvordan de implementeres i organisationen i form af politikker og foranstaltninger, og så skal de evalueres i henhold til fastsatte mål og tilsvarende parametre (Figur 15).

I dette afsnit beskrives de væsentlige emnespecifikke standarder. Disse skal desuden suppleres med mindstekravene i ESRS 2. På Workshop 2 arbejdede vi med parametre, mens vi på Workshop 3 arbejdede med politikker, foranstaltninger og mål.

Figur 15: Oversigt over de rapporteringsområder der indgår under implementering og evaluering. Rapporteringsområderne er dækket af to workshops, men kun for udvalgte emner.

Nærværende afsnit fokuserer på de emner og underemner, som er diskuteret og behandlet på Workshop 2 og 3 (se Tabel 4). Politikker, foranstaltninger og mål beskrives for emner eller underemner alt afhængigt af relevansen for danske vandselskaber. I ESRS findes der intet krav om at disse rapporteringsområder skal behandles på underemne niveau. Parametre derimod beskrives kun for underemner.

I de følgende underafsnit er parametre og deres datapunkter, som indgik på Workshop 2 angivet i en tabel, hvor databeholdning og væsentlighed af de enkelte datapunkter er vurderet for danske vandselskaber. Specifikt for parametre er datapunkter ligeledes underlagt væsentlighed³. Databeholdning og væsentlighed er vurderet ud for kategorierne i Tabel 5. Paragrafangivelser for parametre i tabellerne er desuden angivet for den danske version af ESRS. I vejledningen vises og diskuteres alene de overordnede resultater fra Workshop 2. De detaljerede resultater kan ses i Bilag 2.

³ Politikker, foranstaltninger og mål skal altid beskrives hvis emnet er vurderet væsentligt i dobbeltvæsentlighedsanalysen. Hvis politikker, foranstaltning eller mål ikke eksisterer, skal dette oplyses.

Tabel 4: Emnestandarder og respektive underemner der dækkes af dette afsnit. I Workshop 2 dækkede vi parametre og i Workshop 3 dækkede vi politikker, foranstaltninger og mål. Underemnet *Energi* er specifikt behandlet af DANVA og angivet med "(x)".

Emnestandard/emne		Underemne	WS 2	WS 3
MILJØ	Klimaændringer (E1)	Energi	(x)	
		Modvirkning af klimaændringer	x	x
		Tilpasning til klimaændringer		
	Forurening (E2)	Vandforurening	x	x
		Jordbundsforurening	x	
	Vand- og havressourcer (E3)	Vand	x	x
	Ressourceanvendelse og cirkulær økonomi (E5)	Ressourcetilstrømning	x	
		Ressourceudstrømning – Affald	x	x
SOCIAL	Egen arbejdsstyrke (S1)	Arbejdsvilkår	x	
		Ligebehandling og lige muligheder for alle	x	x
		Andre arbejdsrelaterede rettigheder	x	
	Arbejdstagere i værdikæden (S2)	<i>Behandles ikke på underemne niveau</i>		x
	Forbrugere og slutbrugere (S4)	<i>Behandles ikke på underemne niveau</i>		x
SELSKABS-LEDELSE	Virksomhedernes adfærd (G1)	Virksomhedskultur	x	x
		Politisk engagement	x	
		Forvaltning af forbindelser med leverandører	x	

Vandselskaber med flere forsyningsarter, der dækker forskellige sektorer (f.eks. energi og vand), skal som udgangspunkt rapportere på koncernniveau. Dog kan der være andre krav i de emnespecifikke standarder (som altid går forud for de generelle), som giver vandselskaber muligheder for at kun oplyse data for den forsyningsart/sector, der er relevant for den parameter, f.eks. kræver ESRS E3-4 (EFRAG, 2023b):

- Totale vandforbrug i m³ for egen drift – dette skal oplyses på koncernniveau.
- Totale vandforbrug i områder med vandmangel – dette skal oplyses for de sektorer som ligger i områder med vandmangel.

Tabel 5: Kategorier anvendt til at vurdere databeholdning og væsentlighed af parametre.

Databeholdning	<i>Beskrivelse</i>
Ok	Vi har styr på størstedelen af data, men der kan være behov for definitioner/afgrænsning
Mangler	Vi har styr på en andel af data, men der kan være behov for definitioner/afgrænsning og nye indsamlingsprocedurer
Ingen/få	Vi har ikke styr på størstedelen af data, og vi mangler dataindsamlingssystemer
Ikke nået	Parameter ikke nået/ikke tilstrækkeligt input fra Workshop 2
Væsentlighed	<i>Beskrivelse</i>
Relevant	Parameteren er relevant for de fleste vandselskaber
Individuelt	Parameteren er ikke relevant for de fleste vandselskaber

5.1 Miljø

De emnespecifikke standarder indenfor miljø (ESRS E1-E5) stiller oplysningskrav til emnerne klimaændringer, forurening, vand- og havressourcer, biodiversitet og økosystemer samt ressourceanvendelser og cirkulær økonomi.

I dette projekt er der arbejdet med alle emner på nær biodiversitet. Tre ud af fire underemner under emnet biodiversitet blev vurderet til ikke at være væsentlige eller til at skulle vurderes individuelt. Det blev derfor besluttet at anvende ressourcerne på de resterende fire miljømæssige emner, som der blev arbejdet med i Workshop 2 og 3.

5.1.1 Klimaændringer (E1)

Standarden Klimaændringer (E1) har til formål at gøre det muligt at forstå, hvordan virksomheden påvirker klimaændringer, hvilke tiltag virksomheden har foretaget for at begrænse den globale opvarmning til 1,5 °C over niveauet før industrialiseringen i henhold til Parisaftalen. Standarden indeholder tre underemner:

- Tilpasning til klimaændringer
- Modvirkning af klimaændringer
- Energi

I dette projekt blev alle tre underemner vurderet væsentlige. På Workshop 2 blev der arbejdet med underemnet modvirkning af klimaændringer. Tilpasning til klimaændringer blev fravalgt i denne sammenhæng. Det vil formentlig være væsentligt for alle selskaber, men håndtering vil være mere individuelt vandselskab til vandselskab. Desuden er flere af parametrene til opgørelse af tilpasning til klimaændringer relaterede til forventede finansielle omkostninger, der ville være svære at opgøre på nuværende tidspunkt. Underemnet energi blev ikke inkluderet i workshops, men behandles i denne vejledning. Emnet er relevant, men det blev besluttet ikke at arbejde med underemnet Energi på Workshop 2 og 3, da

oplysningskravene er klart definerede (se Tabel 6). Hertil indgår flere af parametrene i forvejen i Miljøstyrelsens Performance Benchmarking.

Energi

Formålet med underemnet energi er at give en forståelse af virksomhedens samlede energiforbrug, forbedring af energieffektiviteten samt andelen af vedvarende energi i det samlede energimiks. Det er også hensigten at få en forståelse for, hvor stor eksponering virksomheden har for kul, olie og gas. Energi dækker elektricitet, varme, køling, osv.

Tabel 6 angiver kvantitative parametre, som virksomheden skal angive i forhold til deres energiforbrug. Det drejer sig om det samlede energiforbrug [MWh] fordelt på fossile, nukleare og vedvarende energikilder (E1-5 §37). Her skal det desuden specificeres, hvor meget af den vedvarende energi, der bliver anvendt som brændstof (biomasse, bioaffald, osv.) (E1-5 §37ci), hvor meget af den købte energi, der kommer fra vedvarende kilder (E1-5 §37cii) og forbruget af egenproduceret vedvarende energi (E1-5 §37ciii). Det er desuden et krav at opgøre det fossile brændstofforbrug på forskellige typer fossile kilder herunder blandt andet olie og naturgas.

Tabel 6: Parametre for *Energi*, samt angivelse af data beholdning og væsentlighed for vandselskaber. Forklaringer af databeholdning og væsentlighed er angivet i Tabel 5. OK = Oplysningskrav.

Parameter	#OK	§	Datapunkt	Enhed	Data	Væsentlighed
Energiforbrug og -miks	E1-5	37 (a)	Samlet energiforbrug fra fossile kilder	MWh	Ok	Relevant
		37 (b)	Samlet energiforbrug fra nukleare kilder	MWh	Ok	Relevant
		37 (c)	Samlet energiforbrug fra vedvarende energikilder opdelt efter 37ci-ciii	MWh	Ok	Relevant
		37 (ci)	Brændstofforbrug til vedvarende energikilder, herunder biomasse, bio-brændstoffer, biogas	MWh	Ok	Relevant
		37 (cii)	Forbrug af købt eller erhvervet elektricitet, varme, damp og køling fra vedvarende energikilder	MWh	Ok	Relevant
		37 (ciii)	Forbrug af egen produceret vedvarende energi, der ikke er brændsel	MWh	Ok	Relevant
		38 (a)	Brændstofforbrug fra kul og kulprodukter	MWh	Ok	Relevant
		38 (b)	Brændstofforbrug fra råolie og olieprodukter	MWh	Ok	Relevant
		38 (c)	Brændstofforbrug fra naturgas	MWh	Ok	Relevant
		38 (d)	Brændstofforbrug fra andre fossile kilder	MWh	Ok	Relevant
		38 (e)	Forbrug af købt eller erhvervet elektricitet, varme, damp eller køling fra fossile kilder	MWh	Ok	Relevant
		39	Produktion af ikke-vedvarende energi	MWh	Ok	Relevant
		39	Produktion af vedvarende energi	MWh	Ok	Relevant
		40	Samlet energiforbrug pr. nettoindtægt	MWh	Ok	Relevant

Det samlede energiforbrug er summen af både elektricitet, varme, køling, osv., og det indeholder både købt og egenproduceret energi. Det samlede energiforbrug skal herefter

fordeles efter, om det er fossilt (E1-5 §37a), nukleart (E1-5 §37b) eller vedvarende (E1-5 §37c). Den samlede mængde fossile energi fås som en sum af §38a-e, mens den samlede mængde vedvarende energi fås som en sum af §37ci-ciii.

På baggrund af oplysninger i Miljøstyrelsens Performance Benchmarking og Energinets Miljødeklarationer er det muligt at finde andelen af *købt* fossilt, *købt* nuklear og *købt* vedvarende elektricitet. I Miljødeklarationen fremgår det, hvor stor en andel af elektriciteten, der er baseret på vedvarende energi (sol, vind, vand, biomasse og bioaffald), fossilt (naturgas, kul, olie, affald) og nukleart.

Den fossile andel af brændstoffer anvendt til at producere den *købte* varme kan findes ved den lokale fjernvarmeleverandør gennem deres Miljødeklarationer.

Foruden den samlede mængde vedvarende energi (E1-5 §37c), skal vandselskabet også oplyse om brændstofforbrug til vedvarende energikilder (E1-5 §37ci), den *købte* mængde elektricitet, varme, damp og køling fra vedvarende energikilder (E1-5 §37cii) samt forbrug af egen produceret vedvarende energi, der ikke er brændsel (E1-5 §37ciii). Brændsel defineres generelt som et materiale, der ved afbrænding kan producere energi. Det vil sige, at afbrænding af træpiller vil være under parameteren E1-5 §37ci, mens sol, vind og biogasproduktion fra slam vil høre under egenproduceret vedvarende energi, der ikke er brændsel (E1-5 §37ciii).

Sluttelig skal vandselskabet opgøre det samlede produktion af ikke-vedvarende energi og vedvarende energi samt energiforbrug per nettoindtægt (E1-5 §40). Det vil sige, at virksomheden skal sammenholde koncernens totale energiforbrug med de totale nettoindtægter.

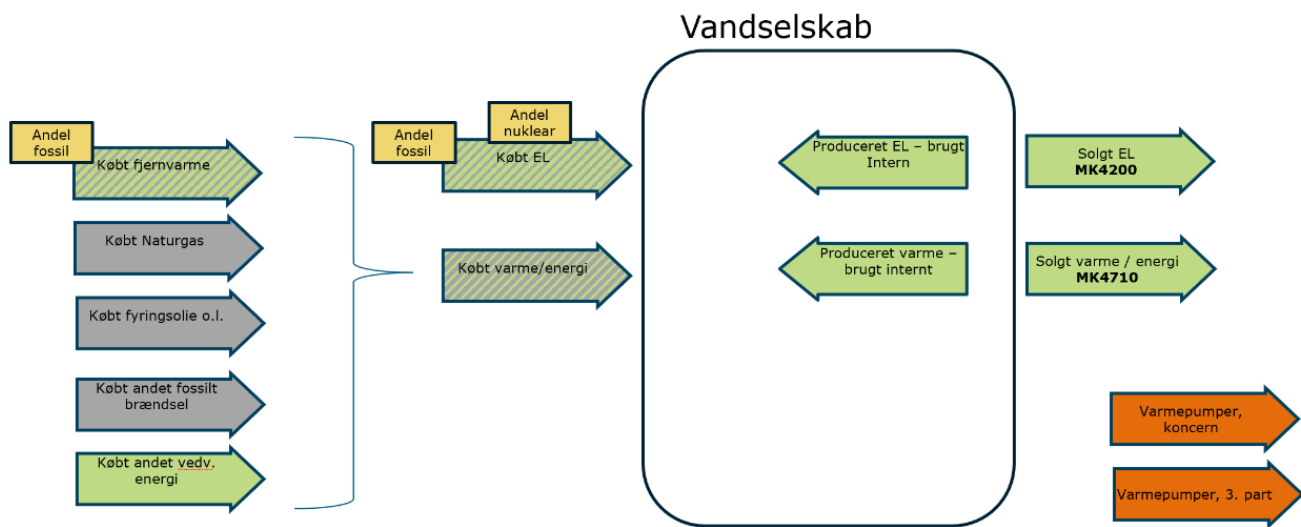
Oplæg til ensartet energiopgørelse på tværs af de forskellige indberetninger:

I energiforbruget og -mikset er det ikke et krav at medtage den mængde energi, der sælges. Det kunne være en relevant parameter at inkludere, da det giver indblik i, om vandselskaberne er energipositive. Figur 18 illustrerer en metode til at opgøre energiforbrug og -miks, der både inkluderer den anvendte og producerede energi. Illustrationen gør det dels nemmere at forstå parametrene i Tabel 6, men det er også et forsøg fra DANVA på at udarbejde en fælles energiopgørelse, der kan anvendes både i performancebenchmarking og klimaopgørelse fra Miljøstyrelsen og CSRD.

Energibalancen i Figur 16 er et oplæg til en fælles opgørelse af købt energi, egenproduceret energi og solgt energi samt energi udvundet på vand/spildevand via varmepumper. CSRD-opgørelsen fokuserer kun på selskabets energiforbrug opgjort på fossil og vedvarende energi. Produceret energi indgår ikke i opgørelseskravene i CSRD. Ud fra el-deklarationen kan det opgøres, hvor stor en del af den købte el der er fossil og vedvarende samt andet el produceret på atomkraft. Ud fra fjernvarmedeklarationen kan det ligeledes opgøres, hvor stor en del af den købte varme, der er produceret på vedvarende energikilder.

Energibalancen vil blive diskuteret med Miljøstyrelsen, som skal tilpasse deres indberetninger til en fælles energibalanceopgørelse.

DANVA Benchmarking udarbejder et hjælpemateriale, der mere detaljeret beskriver opgørelserne, definitioner og giver et overblik over de data/spørgsmål, der skal indberettes med tilhørende dataID samt beregninger af de forskellige nøgletal.

Figur 16: Oplæg til fælles energimodel for drikkevand, transport (kloak) og renseanlæg.

Modvirkning af klimaændringer

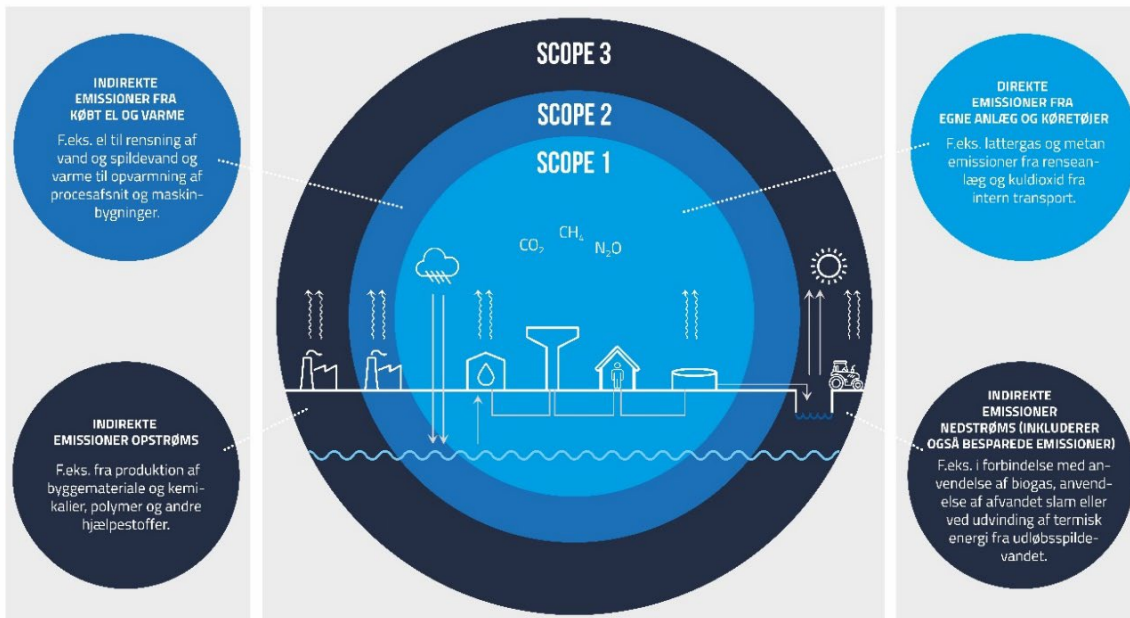
Formål med underemnet modvirkning af klimaændringer er, at virksomheden sikrer, at strategien og forretningsmodellen er i overensstemmelse med at begrænse den globale opvarmning til 1,5 °C i henhold til Parisaftalen. Modvirkning af klimaændringer vedrører blandt andet oplysningskrav om drivhusgasemissioner som CO₂-ækvivalenter for de syv drivhusgasser kuldioxid, metan, lattergas, hydrofluorocarboner, perfluorocarboner, svovlhexafluorid og nitrogenfluorid.

Tabel 7 viser parametre, som vandselskabet skal rapportere i forhold til at opgøre brutto-drivhusgasemissioner. Emissionerne skal inddeles i scope 1, 2 og 3, som i den danske oversættelse af standarderne hedder anvendelsesområde 1, 2 og 3. Det er dog blevet besluttet at fastholde begrebet "scopes" i denne vejledning, da det anvendes bredt og er et anerkendt begreb i forvejen.

Figur 17 illustrerer de tre scopes for et vandselskab. Scope 1 dækker over direkte emissioner relateret direkte til vandselskabets produktion, hvilket kunne være emissioner fra intern transport eller lattergasproduktion under biologisk rensning af spildevand. Scope 2 dækker over indirekte drivhusgasemissioner forbundet med produktion af købt energi, mens scope 3 dækker over øvrige indirekte drivhusgasemissioner som følge af vandselskabets aktiviteter. Det gælder både opstrøms og nedstrøms og kunne være produktion af kemikalier eller lattergasemissioner i recipienten.

Tabel 7: Udvalgte parametre for *Modvirkning af klimaændringer*, samt angivelse af data beholdning og væsentlighed for vandselskaber. Forklaringer af data beholdning og væsentlighed er angivet i Tabel 5. OK = Oplysningskrav.

Parameter	#OK	§	Datapunkt	Enhed	Data	Væsentlighed
Bruttodrivhusgasemissioner under scope 1, 2, 3 og samlede drivhusgasemissioner	E1-6	44 (a)/ 48 (a)	Brutto drivhusgasemissioner i Scope 1	ton CO ₂ -ækv	Ok	Relevant
		48 (b)	Procentdelen i Scope 1 fra regulerede ETS	%	Mangler	Individuel
		44(b)/ 49 (a)	Lokalitetsbaserede brutto drivhusgasemissioner i Scope 2	ton CO ₂ -ækv	Ok	Relevant
		44 (b)/ 49 (b)	Markedsbaserede brutto drivhusgasemissioner i Scope 2	ton CO ₂ -ækv	Ok	Relevant
		44 (c)	Brutto drivhusgasemissioner i Scope 3	ton CO ₂ -ækv	Ingen/få	Relevant
		44 (d)/ 52	Totale drivhusgasemissioner	ton CO ₂ -ækv	Mangler	Relevant
		53	Totale drivhusgasemissioner pr. nettoindtægt	ton CO ₂ -ækv	Mangler	Relevant

Figur 17: Eksempel på emissionskilder i scope 1, 2 og 3 for danske vandselskaber. Figuren er udarbejdet af Envidan.

På både Workshop 2 og 3 blev der arbejdet med modvirkninger af klimaændringer. På Workshop 2 blev der arbejdet specifikt med de parametre, der er listet i Tabel 7. Vandselskaberne skal opgøre deres drivhusgasemissioner i ton CO₂-ækvivalenter for scope 1 (E1-6 §48), scope 2 (E1-6 §49) og scope 3 (E1-6 §44) samt deres samlede

drivhusgasudledninger (E1-6 §52). Vandselskabet skal desuden oplyse deres CO₂ udledning per nettoindtægt for koncernen.

I opgørelserne af drivhusgasudledninger skal biogent CO₂ offentliggøres separat fra scope 1, 2 og 3 ifølge ESRS.

Vandselskaberne kan selv vælge, hvordan de vil opgøre deres drivhusgasudledninger i scope 1, 2 og 3. Hvis vandselskabet allerede har en model for dette, anbefales den anvendt til CSRD-rapportering. Hvis vandselskabet ikke har et bud på model til drivhusgasemissionerne i scope 1, 2 og 3 blev det på Workshop 2 anbefalet at anvende Miljøstyrelsens kommende reviderede Parismodel for en energi- og klimaneutral vandsektor til at opgøre de væsentligste drivhusgasemissioner forbundet med drift af et vand- og spildevandselskab. Det vil således være sektorens samlede bud på vandsektorens bruttodrivhusgasemissioner i scope 1, 2 og 3.

Parismodellen dækker kun driftsrelaterede emissioner for vandselskaberne, og dermed ikke emissioner fra investeringer. Det skyldes, at det er svært at opgøre udledninger forbundet med investeringer, og at der allerede foretages meget arbejde i at fastlægge investeringsmæssige udledninger i andet regi, som senere vil kunne inkluderes i Parismodellen og dermed CSRD. Samtidig medtager Parismodellen ikke biogent CO₂ og det angives heller ikke under scope 1, 2 og 3 i nationale regnskaber. Det anbefales at diskutere dette med revisor, da dette er et omdiskuteret emne.

Procentdelen af emissioner i scope 1 fra regulerede emission trading systems §48b vurderes ikke at være relevant for vandselskaberne, da de ikke er en del af handelssystemet. Dog kan det være relevant for forsyninger der også leverer fjernvarme.

På Workshop 3 blev der diskuteret oplysningskrav relateret til politikker, foranstaltninger og mål i henhold til klimaændringer og drivhusgasemissioner. Der var en generel diskussion af afgrænsning mellem strategi, politik, foranstaltning og mål, som anbefales diskuteret eller klarlagt gennem eksempler (se case om Vand- og havressourcer i bilag 5). Ingen af de deltagende på workshoppen mente, at de i forvejen havde politikker på området og heller ikke deciderede mål og foranstaltninger andet end de arbejder mod klimaneutralitet. Der blev givet eksempler på foranstaltninger til at modvirke klimaændringer gennem:

- Krav i udbudsmateriale til f.eks. energieffektivitet
- Tage højde for energieffektivitet i indkøb
- Lave indvindingsstrategier, der minimerer energiforbrug
- Skovrejsning

Definitioner

Det blev vurderet på Workshop 2, at der er behov for en definition af de lokalitetsbaserede og markedsbaserede bruttodrivhusgasemissioner i scope 2 (E1-6 §49a og 49b). Der henvises til to forskellige metoder til opgørelse af emissioner relateret til energiproduktion. De danske CSRD-standarder beskriver kort de to metoder på side 99 i E1, men henviser til GHG-protokollens tillæg om scope 2. I GHG Protokollens tillæg er det angivet, at den lokalitetsbaserede metode afspejler gennemsnitlige emissioner fra energinettet, hvorimod den markedsbaserede metode reflekterer emissioner fra elektricitet, som virksomheden intentionelt har valgt (GHG Protocol, 2015, s. 25). I følge Energinet kaldes lokalitetsbaserede opgørelsesmetoder Miljødeklarationer, og beskriver de faktiske forhold på nettet, mens markedsbaserede opgørelsesmetoder kaldes Eldeklarationer og er baseret på handel med oprindelsesgarantier (Energinet, 2024).

På Workshop 3 blev det af arbejdsgruppen vurderet, at der er et behov for en definition af begrebet 'dekarboniseringstiltag' (E1-1 Ar. 16b). Dekarbonisering er et udtryk for fjernelse og reduktion af CO₂-emissioner til atmosfæren. Det gøres blandt andet ved at omlægge energisystemet, så det baseres på mere grøn energi (Deloitte, 2024). På workshoppen blev det diskuteret, hvorvidt tiltagene kun relaterede sig til fjernelse af CO₂. På baggrund af definitionen antages det at være alle tiltag, der mindsker netto-CO₂ udledning herunder fjernelse og ændring af energimiks.

5.1.2 Forurening (E2)

Formålet med standard E2, som beskriver virksomhedens forurening er at forstå og beskrive, hvordan virksomheden har indvirkning på forurening af luft (emissioner til luft, indendørs og udendørs), vand (emissioner til vand) og jord (emissioner til jord).

Med forurening menes forurening med problematiske stoffer og særligt problematiske stoffer, specifikt de stoffer der står nævnt i BILAG II i Europa-Parlamentet og rådets forordning (EF) Nr. 166/2006 af 18. januar 2006 (Europa-Parlamentet og rådets forordning, 2006). De samlede mængder problematiske stoffer omfatter de forurenende stoffer, som indkøbes, genereres eller anvendes under produktionen samt de samlede mængder problematiske stoffer, der forlader virksomhedens anlæg som emissioner, produkter eller en del af produkter eller tjenesteydelser.

Forureningsindholdet (for hvert forurenende stof) opgøres for hver kilde, så det er muligt for virksomheden at identificere mulige indsatsområder. Derudover skal virksomheden angive, hvor data stammer fra, f.eks., direkte målinger eller skøn, sammen med de antagelser, der er benyttet ifm. opgørelsen af forureningsindholdet. Ift. prøvetagningsomfang og metode for den enkelte kilde kan der med fordel henvises til den konkrete lovgivning, der anviser hvorledes denne fraktion skal analyseres mhp. analyse af forurenende stoffer.

Forståelsen for hvordan virksomheden har indvirkning på forureningen af luft, vand og jord ud fra virksomhedens aktiviteter, skal bidrage til iværksættelse af eventuelle foranstaltninger, der har til formål at forebygge eller afbøde de negative indvirkninger herfra samt at håndtere risici og muligheder.

I denne vejledning fokuseres der på forurening af vand og forurening af jord, da disse er vurderet væsentlige ift. vandselskabernes aktiviteter. Forurening af luft og de relaterede indikatorer blev vurderet ikke væsentlig i dobbeltvæsentlighedsvurderingen (Afsnit 4.3). Det skyldes især, at vandselskabernes hovedaktiviteter, og de resulterende strømme, der kan indeholde problematiske forurenende stoffer, primært knytter sig til vand og jord og i langt mindre grad til forurening af luft.

En del af luftforureningen (emission af drivhusgasser) håndteres under klimaændringer under afsnit 5.1.1. Den del af luftforurening der kunne være relevant for vandselskaberne at rapportere på ift. "lugt/lugtgener" er ikke medtaget under luftforurening i dette afsnit. Selvom "lugt/lugtgener" ikke fremgår af listen over problematiske stoffer og særligt problematiske stoffer, kan vandselskabet vælge at medtage denne parameter under luftforurening, hvis parameteren vurderes relevant (vurderes individuelt fra vandselskab til vandselskab).

Vandforurening

Formålet med dette underemne og dets parametre er at forstå virksomhedens indvirkning på forurening af vand ift. virksomhedens egen drift og i værdikæden nedstrøms. Det er forureningen af vand, som er relateret til virksomhedens påvirkninger, risici og muligheder

som tidligere kortlagt og prioriteret, og det er derfor kun væsentlige kilder til forurening af vand, der skal beskrives og medtages i opgørelsen.

Virksomhedens indvirkning på forurening af vand består egentlig kun af én parameter, men på baggrund af diskussionerne og resultaterne fra Workshop 2 (opsummeret herunder), er underemnet dækket af to indikatorer, opdelt på hhv. forurening af drikkevand og forurening af recipient via udledning af rensset spildevand, se Tabel 8.

Tabel 8: Parametre for *Vandforurening*, samt angivelse af data beholdning og væsentlighed for vandselskaber. Forklaringer af data beholdning og væsentlighed er angivet i Tabel 5. OK = Oplysningskrav. *Nødvendigt med opdeling mellem drikkevand og spildevand, da data beholdningen er forskellig.

Parameter	#OK	§	Datapunkt	Enhed	Data	Væsentlighed
Forurening af vand – Drikkevand*	E2-4	28 (a)	Mængde af hvert forurenende stof, der er opført i bilag II, nr. 166/2006	ton	Ok	Relevant
Forurening af vand – Spildevand*	E2-4	28 (a)	Mængde af hvert forurenende stof, der er opført i bilag II, nr. 166/2006	ton	Mangler	Relevant

Forurening af drikkevand

De væsentlige kilder til forurening af drikkevandet sker gennem forurening af grundvandet f.eks. ved anvendelse af gødning og pesticider i landbruget eller ved udsivning af problematiske stoffer fra f.eks. lossepladser eller forurenede jorder.

Generelt har de danske drikkevandsselskaber godt styr på de problematiske stoffer, der kan forekomme i drikkevandet. Selskaberne er underlagt lovgivning (herunder drikkevandsbekendtgørelsen) og monitorerer og dokumenterer en lang række stoffer, herunder diverse tungmetaller, klorerede opløsningsmidler, pesticider mm. Det antages derfor, at dokumentation af de nævnte stoffer i BILAG II i Europa-Parlamentet og rådets forordning (EF) Nr. 166/2006 af 18. januar 2006 (Europa-Parlamentet og rådets forordning, 2006), vil være relativt nemt at imødekomme.

Forurening af recipient/udledning af rensset spildevand

Dette underemne er lidt særligt i denne kontekst, idet de danske renseanlæg har til formål at rense spildevand og dermed udlede færre problematiske stoffer, end der kommer ind til anlæggene. Dermed står renseanlægget lidt i kontrast til stort set alle andre typer virksomheder, idet forureningsmængden fra disse virksomheder stort set altid vil være større i udløbet ift. indløbet.

Ikke desto mindre, så påvirker de danske renseanlæg recipienterne, herunder åer, søer og have. Der måles og dokumenteres i forvejen på udledning af kvælstof (N) og fosfor (P) fra de danske renseanlæg, da der er krav i udledningstilladelserne for netop disse stoffer. Derudover måles der som regel for organisk indhold samt suspenderet stof. Alle andre problematiske stoffer som er nævnt i BILAG II i Europa-Parlamentet og rådets forordning (EF) Nr. 166/2006 af 18. januar 2006 (Europa-Parlamentet og rådets forordning, 2006), måles der ikke for på renseanlæggene. Det er en formodning, at det vil blive meget dyrt for de danske spildevandsselskaber, hvis alle de nævnte stoffer skal måles på regulær basis.

Når der diskuteres spildevandshåndtering, er det også naturligt at inkludere forurening i forbindelse med overløb fra fælleskloak. Her er der lidt større usikkerhed om hvordan, der skal rapporteres, ikke mindst fordi der sjældent udføres prøvetagning og analyse af indholdet af overløb. Der registreres (måles / modelleres) mængde af overløb, men forureningsmængden er ikke veldokumenteret. Det er oplagt at bruge de opgørelser der i forvejen beregnes i Miljøstyrelsens PULS-database og som bruges i vandplanerne. I PULS er alle overløbsbygværker registreret og der er tilhørende målte eller beregnede vandmængder samt en estimering af udledte næringsstofmængder beregnet på typetal for hvert overløbsbygværk. Hvis et selskab har direkte næringsstofmålinger på enkelte overløb, bruges de i beregningerne.

Jordbundsforurening

Formålet med dette underemne og dets parametre er at forstå virksomhedens indvirkning på forurening af jord ift. virksomhedens egen drift og i værdikæden nedstrøms. Det er forureningen af jord som er relateret til virksomhedens påvirkninger, risici og muligheder, som tidligere kortlagt og prioriteret, og det er derfor kun væsentlige kilder til forurening af jord, der skal beskrives og medtages i opgørelsen. Virksomhedens indvirkning på forurening af jord, er dækket af en enkelt indikator, se Tabel 9.

Tabel 9: Parametre for *Jordbundsforurening*, samt angivelse af data beholdning og væsentlighed for vandselskaber. Forklaringer af data beholdning og væsentlighed er angivet i Tabel 5. OK = Oplysningskrav.

Parameter	#OK	§	Datapunkt	Enhed	Data	Væsentlighed
Jordbundsforurening	E2-4	28 (a)	Mængde af hvert forurenende stof, der er opført i bilag II, nr. 166/2006	ton	Ok	Relevant

På Workshop 2 blev der indledningsvist identificeret en række væsentlige kilder til jordbundsforurening. Første bud her :

- Spildevandsslam fra renseanlæg (anvendelse på landbrugsjorde enten som stabiliseret slam eller som biokul efter pyrolyse)
- Vasket sandfraktion fra renseanlæg (anvendelse i anlægsprojekter)
- Okkerslam fra vandværker (anvendelse på landbrugsjord)
- Evt. større uheld/spild (kemikalieuheld mv.)

Generelt har vandselskaberne styr på de væsentligste kilder til jordbundsforurening. De identificerede kilder til jordbundsforurening omfatter fraktioner, som vandselskaberne har omfattende erfaring med at håndtere ift. gældende lovgivning, herunder monitorering og dokumentation af indholdet og mængden af forurenende stoffer jf. de "kvalitetskrav" der fremgår af den konkrete lovgivning, den enkelte fraktion er omfattet af.

Spildevandsslam, der anvendes til jordbrugsformål, har vandselskaberne stor erfaring med både ift. håndtering af mængder samt prøvetagning og dokumentation for indholdet af forurenende stoffer, herunder næringsstoffer, tungmetaller og miljøfremmede stoffer, fordi vandselskaberne er vandt til at håndtere denne kilde jf. kravene i Bekendtgørelse om anvendelse af affald til jordbrugsformål. Det er dog kun en begrænset antal stoffer som er indeholdt i denne bekendtgørelse.

Foruden identificering af de væsentligste kilder er der under dette underemne ikke umiddelbart behov for yderligere fortolkning ift. standarden.

5.1.3 Vand- og havressourcer (E3)

Formålet med standarden vand- og havressourcer er at specificere, hvordan virksomheden påvirker vand- og havressourcen, hvilke foranstaltninger der er truffet for at beskytte vand- og havressourcen samt akvatiske økosystemer. Det skal desuden fremgå, hvorvidt, hvordan og i hvilket omfang virksomheden bidrager til den europæiske grønne pagts ambition om frisk luft, rent vand, sund jordbund og biodiversitet.

I standarden er der to underemner; vand- og havressourcer og fem under-underemner kaldet vandforbrug, vandudtag, spildevandsudledning, udledning af vand i havene samt udvinding og udnyttelse af havressourcer. I projektet blev der arbejdet med underemnet vand og under-underemnet vandforbrug. Vandforbrug blev udvalgt på Workshop 2, da det er det eneste under-underemne, der er kvantitative parametre til foruden de finansielle indvirkninger.

Vand

Formålet med emnet vandforbrug og dets parametre, er at forstå hvor meget, der trækkes på vandressourcen, og hvordan det forvaltes i produktionen. I følge standarden defineres vandforbruget som værende grundvand og overfladevand.

I Workshop 2 blev der arbejdet med fem datapunkter til opgørelse af vandforbruget. Det første dækker det totale vandforbrug (E3-4 §28a), som skal indeles yderligere i vandforbrug i områder med vandrisiko (E3-4 §28b), den genanvendte mængde vand (E3-4 §28c) og den oplagrede mængde (E3-4 §28d). Endeligt skal vandselskabet opgøre vandintensiteten, det vil sige det samlede vandbrug per nettoindtægt opgjort på koncernniveau.

På Workshop 2 blev det diskuteret, hvordan opgørelse af vandforbruget skulle tolkes for henholdsvis et drikkevandsselskab og et spildevandsselskab. Der var enighed om, at det ikke udelukkende er selskabernes eget vandforbrug dvs. vand til toilet, bad og kantine, der skal opgøres, da disse mængder er af ubetydelig størrelse. Der fokuseres på de vandmængder, der indgår i selskabernes aktiviteter, som et samlet træk på vandressourcen.

Tabel 10: Parametre for *Vand*, samt angivelse af data beholdning og væsentlighed for vandselskaber. Forklaringer af data beholdning og væsentlighed er angivet i Tabel 5. OK = Oplysningskrav.

Parameter	#OK	§	Datapunkt	Enhed	Data	Væsentlighed
Vandforbrug	E3-4	28 (a)	Det totale vandforbrug	m ³	Ok	Relevant
		28 (b)	Det totale vandforbrug i områder med vandrisiko	m ³	Ok	Relevant
		28 (c)	Total mængde genanvendt og genbrugt vand	m ³	Ok	Relevant
		28 (d)	Total mængde oplagret vand og ændringer i oplagringen	m ³	Ok	Individuelt
		29	Vandintensitet: samlet vandforbrug fra egne aktiviteter per nettoindtægt	m ³ /mio. EUR	Ok	Relevant

Drikkevandsselskaber:

Her bør der fokuseres på drikkevandsressourcen dvs. grundvandsmagasiner, kildepladser og træk på og anvendelse af drikkevandsressourcen. På Workshop 2 og 3 blev det diskuteret, hvordan vandselskabet sikrer sin vandressource, hvilke foranstaltninger, der kan sættes i værk og hvordan man kan følge sin udvikling.

Ud fra vandselskabets overordnede strategi kan der udarbejdes politikker og foranstaltninger, som skal vise vejen for beskyttelse af selskabets vandressource. Arbejdet kan styres af specifikke målsætninger og følges op af tilhørende kategorier.

Workshop 3 viste, at der ikke var mange, der havde indarbejdet bæredygtighed og vandressource ind i deres politikker (endnu), men flere have overvejelser og handlinger for en bæredygtig vandressource beskrevet i handlingsplaner eller 4 årsplaner.

Arbejdet med vandressourcen/vandforbruget kan opdeles i 3 områder (28a og 28b):

- Forsyningssikkerhed:
 - Træk på ressourcen:
 - Er oppumpningen bæredygtig?
 - Forslag til parameter: Udnyttelse af indvindingstilladelsen
 - Vandstress:
 - Forslag til parameter: Træk på vandressourcen i "området". GEUS har netop udgivet rapport om vandressourceopgørelser, hvor landet er opdelt i 52 områder og indenfor hvert område er ressourcetrækket opgjort (GEUS, 2023)
 - Grundvandsbeskyttelse- bruges der uønskede stoffer på overfladen?
 - Forslag til parameter: Andel af BNBO og indvindingsoplandet der er beskyttet
 - Kildepladser – er der pres på kildepladsen? Er der nok spredning ift. Forureningsrisiko? Kan der findes nye kildepladser eller skal der overvejes udvidet behandling?
- Råvandskvalitet - analyser:
 - Problemstoffer: Pesticider, PFAS, Kulbrinter, arsen, nitrat m.fl.
 - Oppumpningsstrategier og styring - opgørelser over de enkelte boringers tilstand
 - Forslag til parameter: Andel forureningspåvirkede boringer – stk. og volume
- Spare på vandressourcen:
 - For at spare på sin vandressource kan der også fokuseres på unødigt spild og reduceret forbrug hos slutbruger.
 - Minimere vandtab på ledningsnettet
 - Forslag til parameter: Vandtab, opgjort i % eller m³/km/døgn
 - Minimere vandforbruget hos forbrugere f.eks. i form af vandsparekampagner
 - Forslag parameter: Dagligt vandforbrug pr. Person, l/person/dag i husholdningen
 - Produktion af sekundavand fra ikke drikkevandsejnet kilder vil reducere presset på ressourcen.

Genanvendt og genbrugt vand (28c):

- Der er ikke de store muligheder for genanvendelse af vandressourcen dog kan der arbejdes på genanvendelse af filterskyllevandet ved intern rensning og genbrug.

Total mængde oplagret vand (28d):

- Det blev indledningsvis konkluderet, at det må være "drikkevandsreservoirer" i form af søer og ikke havde noget med vandtanke/vandtårne at gøre. Vi anvender ikke søvand/overflade til drikkevand, så punktet var ikke relevant.

- Dog kan man sige, at Kalundborg Forsynings anvendelse af Tisøvand til oparbejdning af rent vand til industrielt brug (ikke drikkevand) kan indgå her.

Vandintensitet (29):

- Vandforbrug pr. Nettoindtægt:
 - Nøgletallet giver ikke den store mening.

Spildevandsselskaber:

Der indgår ikke umiddelbart drikkevand i spildevandsselskabets hovedaktiviteter, men der er et stigende fokus på og interesse i genbrug af vand i form af rensat spildevand til teknisk vand både til internt brug, men også som nyt forretningsområde med salg til industrier.

Punkterne (28a), (28b) og (29) er ikke relevante for spildevandsselskaber.

Total mængde genanvendt og genbrugt vand (28c):

- Produktion af teknisk vand brugt internt på renseanlægget er almindeligt. Det bruges til oplanding af fædningskemikalier og polymer samt til spuling og rengøring.
 - parameter: Det er ikke et forbrug, der har været fokus på.
- Produktion af teknisk vand til videresalg til eksterne virksomheder er et nyt forretningsområde, som forventes at vokse væsentligt i fremtiden. Dels forventes der at komme krav fra EU om øget anvendelse af oprenset spildevand samt det passer meget fint ind i bæredygtighedsdagsordenen. Der er lidt udfordringer ift. Organisationen.
 - Skal tekniskvand anlæg ligge indenfor eller udenfor spildevandsselskabet, hvis investeringerne er store for at undgå at borgerne tager en risiko. F.eks. ved levering til store Power-to-X.

Der er udarbejdet en case omhandlende Vand- og Havressourcer (E3), se bilag 5.

5.1.4 Ressourceanvendelse og cirkulær økonomi (E5)

Formålet med standard E5, som beskriver virksomhedens resourceanvendelse og cirkulær økonomi, er at forstå og beskrive virksomhedens ressourcestrømninger, samt de strømme der forlader virksomheden igen, bestående af de producerede produkter og/eller materialer samt affald (Figur 18). Disse strømme skal ses i lyset af cirkulær økonomi, som handler om at forlænge/bevare værdien af ressourcer i længst mulig tid. Der er i denne standard derfor stort fokus på genanvendelighed, genbrug, holdbarhed/levetid, bæredygtige certificeringer og reparerbarheden af produkter.

I denne vejledning fokuseres der på ressourcestrømning og affald. Ressourceudstrømningen (Produkter og materialer) og de relaterede indikatorer blev vurderet ikke væsentlig i dobbeltvæsentlighedsvurderingen (Afsnit 4.3). Det skyldes især, at vandselskabernes hovedprodukter, drikkevand og rensat spildevand, ikke er relevante for de indikatorer der efterspørges under dette underemne. Enkelte parametre kan dog være relevante for anlægsprojekter.

Figur 18: Ressource til- og udstrømning af en virksomhed, der dækkes i standarden "Ressourceanvendelse og cirkulær økonomi" (E5).

Ressourcetilstrømning

Formålet med dette underemne og dets parametre er at forstå virksomhedens ressourceforbrug i deres egen drift og i værdikæden opstrøms. Det er ressourceforbruget som er relateret til deres påvirkninger, risici og muligheder som tidligere kortlagt og prioriteret, og det er derfor kun væsentlige strømme, der skal beskrives. Specifikt for materialer, er det kun dem der anvendes til at producere virksomhedens produkter og services. Produkt- og materialestrømme kunne f.eks. være:

- Produkter (f.eks. kemikalier, møbler, IT)
- Materialer (f.eks. råmaterialer, semi-fabrikerede produkter/elementer)
- Vand (f.eks. grundvand, rensede spildevand)
- Ejendom (herunder mandskabsbygning)
- Udstyr (f.eks. afvandingsudstyr, beluftningsudstyr)

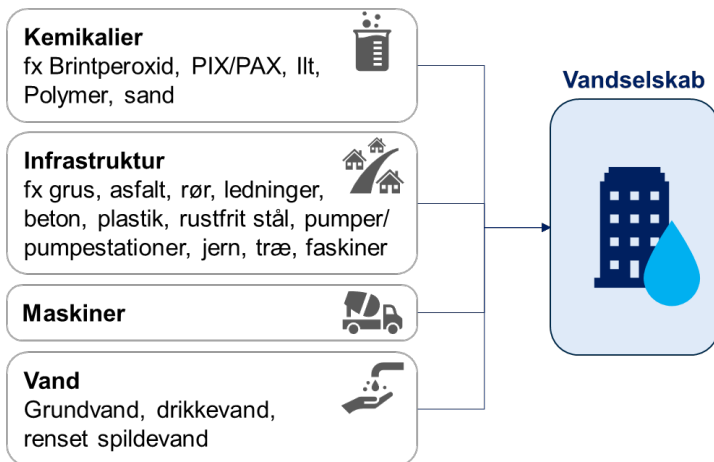
Disse strømme skal opgøres i deres originale vægt (som indkøbt), og ikke omregnes til f.eks. tørvægt eller lignende, medmindre den enhed var givet ved indkøbet af produktet/materialet. Derudover skal virksomheden angive, hvor data stammer fra, f.eks., direkte målinger eller skøn, sammen med de antagelser som er foretaget.

For at forstå virksomhedens ressource-tilstrømning er emnet dækket af tre indikatorer, se Tabel 11. På workshop 2 arbejdede vi primært med den totale tilstrømning af alle typer produkter og materialer (§31(a)).

Tabel 11: Parametre for *Ressourcetilstrømning*, samt angivelse af data beholdning og væsentlighed for vandselskaber. Forklaringer af data beholdning og væsentlighed er angivet i Tabel 5. OK = Oplysningskrav.

Parameter	#OK	§	Datapunkt	Enheden	Data	Væsentlighed
Ressource-tilstrømning	E5-4	31 (a)	Den samlede vægt af produkter og tekniske og biologiske materialer	ton	Mangler	Relevant
		31 (b)	Procentdelen af biologiske materialer fra bæredygtige kilder	%	Mangler	Individuelt
		31 (c)	Genbrugte eller genanvendte komponenter, mellemprodukter og materialer	ton, %	Ikke nået	

I arbejdet med §31(a) skal de væsentlige produkt- og materialestrømme først og fremmest identificeres. Et første bud på disse produkt- og materialestrømme blev udarbejdet på workshoppen (Figur 19).

Figur 19: Første bud på væsentlige produkt- og materialestrømme for et vandselskab

Generelt har vandselskaber godt styr på de produkt- og materialestrømme, der ligger i driften af vandværker og renseanlæg, f.eks. kemikalier, maskiner og vandforbrug, og derudover bygherreleverancer. Der er dog mindre styr på de strømme, der går igennem entreprenøren, f.eks. store dele af infrastrukturen, som forventes at udgøre en stor andel af den totale vægt af produkt- og materialestrømme.

Generelt er der behov for, at produkt- og materialestrømme i SRO eller indkøb samles et sted, hvor detaljegraden passer til rapporteringen. For især infrastruktur, er der behov for at udarbejde standardiserede data indsamlingsark på brancheniveau, evt. i samarbejde med leverandører og entreprenører. Dette burde desuden indgå som krav i udbud for at sikre dataindsamling i alle projekter, vandselskabet foretager.

Dataindsamlingen for ressourcestrømning er desuden en forudsætning for at få styr på en stor del af scope 3 emissionerne under **Drivhusgasemissionerne (E1-6)**. Der er på nuværende tidspunkt flere initiativer i gang, som arbejder henimod en ensrettet dataindsamling for branchen.

Ressourceudstrømning – Affald

Formålet med dette underemne og dets parametre er at forstå virksomhedens ressourceudstrømning i dens egen drift og i værdikæden nedstrøms. Det er ressourceudstrømningen, som er relateret til vandselskabets påvirkninger, risici og muligheder (IRO), som tidligere kortlagt og prioriteret, og det er derfor kun væsentlige strømme, der skal rapporteres på.

Den samlede ressourceudstrømning skal, foruden en samlet mængde, opgøres jf. standarden ift. en række veldefinerede fraktioner, som af Tabel 12 fremgår af. Delfraktionerne, der er defineret under dette oplysningskrav (E5-5), spiller ind i affaldshierarkiet, som de danske vandsekslaver er vandt til at navigere i. Delopgørelserne af de enkelte fraktioner sker således efter kendte termer som genbrug, genanvendelighed, nyttiggørelse, forbrænding, deponi, anden bortskaffelse samt farligt affald. Ressourceudstrømningen opgøres i mængder (ton) eller andele for hver delfraktion.

For at forstå virksomhedens ressourceudstrømning er emnet dækket af fem indikatorer, se Tabel 12.

Tabel 12: Parametre for *Ressourceudstrømning - Affald*, samt angivelse af data beholdning og væsentlighed for vandselskaber. Forklaringer af data beholdning og væsentlighed er angivet i Tabel 5. OK = Oplysningskrav.

Parameter	#OK	§	Datapunkt	Enhed	Data	Væsentlighed
Ressourceudstrømning - Affald	E5-5	37 (a)	Den samlede mængde produceret affald	ton	Ok	Relevant
		37 (b)	Den samlede mængde efter vægt, der er omdirigeret fra bortskaffelse (genbrug, genanvendelse, nyttiggørelse)	ton	Ok	Relevant
		37 (c)	Den mængde efter vægt, der bortskaffes efter affaldsbehandlingstype (forbrænding, deponering, bortskaffelse)	ton	Ok	Relevant
		37 (d)	Den samlede mængde og procentdel af ikke-genanvendt affald	ton, %	Ok	Relevant
		39	Den samlede mængde farligt affald og radioaktivt affald	ton	Ok	Relevant

Til håndtering af data for virksomhedens affaldsstrømme (ressourceudstrømning) kan med fordel anvendes Miljøstyrelsens Affaldsdatasystem (ADS). Databasen kan håndtere information om virksomhedens affaldsstrømme, herunder oplysninger om mængder, typer, behandlingsformer mv. Alle fraktioner undtagen spildevandsslam til landbrugsjord kan håndteres i denne database.

På Workshop 2 arbejdede vi med de mest væsentlige ressourceudstrømninger, som kan falde ind under §37(a)-(d) samt §39 afhængig af, hvordan den enkelte fraktion håndteres ved vandselskabet. Under gruppearbejdet i Workshop 2 blev der indledningsvist identificeret en række væsentlige ressourceudstrømninger. Første bud på væsentlige ressourceudstrømninger for et vandselskab ser således ud:

- Spildevandsslam fra renseanlæg (forbrænding)
- Uvasket sandfraktion fra renseanlæg (deponi)
- Ristegods (rist) og fedtfraktion (sand/fedtfang) (forbrænding)
- Okkerslam fra vandværker (deponi)
- Forurenede jord (anlægsprojekter)
- Byggeaffald (anlægsprojekter)
- Restprodukter driften (bortskaffelse kemikalier mv.)

Under hvilken paragraf (§) under oplysningskrav E5-5 den identificerede ressourceudstrømning skal registreres afhænger fuldt ud af, hvordan den håndteres, jf. beskrivelserne under det enkelte datapunkt.

Enkelte fraktioner eller strømme går igen mellem hhv. oplysningskrav E5-5 (ressourceudstrømning) og oplysningskrav E2-4 (jordbundsforurening). Om fraktionen hører under ressourceudstrømning (E5-5) jordbundsforurening (E2-4) afhænger af, hvordan forsyningen håndterer denne fraktion, og vil oftest blive bestemt ud fra kvaliteten af fraktionen jf. de kvalitetskrav, der fremgår af den gældende lovgivning. Fraktioner der kan ende under hhv. ressourceudstrømning eller jordbundsforurening omfatter almindeligvis spildevandsslam, sandfraktion og okkerslam.

Ift. yderligere fortolkning af standarden blev det på workshop 2 diskuteret, hvorvidt byggeaffald, der bliver liggende (afproppede rør eller bygningsmasse nedbrudt til under terræn) tæller med som affald. Arbejdsgruppen blev enige om, at det skulle tælle med som

byggeaffald, men det skulle noteres, at affaldsmassen gik igen fra år til år og indgå som en delmængde under §37(c).

Generelt har vandselskaber godt styr på de væsentligste ressourceudstrømninger, og med vandselskabernes kendskab til affaldshierarkiet er dette samlet set et område, hvor vandselskaberne har omfattende erfaring i håndteringen og registreringen af disse fraktioner i dag.

Politik, foranstaltning og mål.

For emner der falder under ressourceudstrømning og affald, kan der bredt formuleres en politik som vedrører vandselskabet, og de beslutninger der er truffet på området.

Vandselskabet kan allerede stå med en fuldt ud dækkende politik på området, men hvis ikke det er tilfældet kan arbejdet med politik, foranstaltning og mål for ressourceudstrømning og affald ske ud fra den eller de politikker, foranstaltninger eller mål som vandselskabet allerede i dag arbejder ud fra.

Arbejdet under ressourceudstrømning og affald kan med fordel håndteres med udgangspunkt i væsentlighed, så emner der medtages og håndteres, afspejler indsatser hvor vandselskabet håndterer fraktioner af betydning ift. forebygge, undgå og forfølge potentielle påvirkninger, risici, og muligheder. Her er det særligt vigtigt at understrege, at væsentlighed ift. ressourcer og affald ikke alene afgøres ud fra mængder eller økonomi, men faktorer som signalværdi og "orden i eget hus" kan også spille afgørende i på væsentligheden.

Hertil kan der i arbejdet med ressourceudstrømning og affald med fordel differentieres mellem vandselskabets eget aftryk (f.eks. kildesortering på kontoret) samt vandselskabets aftryk ude på projekterne (f.eks. håndtering af byggeaffald). Ved at skelne mellem eget aftryk og aftryk ude på projekterne er det muligt at arbejde meningsfyldt med begge fraktioner, uanset at fraktionernes omfang ikke er i samme størrelsesorden.

Vandselskaberne vil langt hen ad vejen være hjulpet godt på vej af det lovgivningsmæssige grundlag på området indenfor ressourceudstrømning og affald, og dermed i hvad der er væsentlig at medtage i politik, foranstaltninger og mål herunder.

I driften og ude på projekterne kan fraktioner som spildevandsslam, aske fra slamforbrænding, byggeaffald samt ressourceudstrømning fra driften (biogas, varme, el, rensset spildevand, næringsstoffer mv.) være nogle af de fraktioner der af vandselskabet vurderes væsentlige at medtage. Ift. vandselskabets eget aftryk kan forhold som indendørs kildesortering vurderes væsentligt. Herunder bliver forholdet mellem andel til bortskaffelse og andel til nyttiggørelse et centralt emne at håndtere jf. Tabel 12.

If. at øge graden af nyttiggørelse og ressourceudstrømningen og dermed mindske andelen af affald til bortskaffelse, skal vandselskabet overveje, hvorledes dette spiller sammen med vandselskabets politik for indkøb/ressourceindstrømning, herunder hvordan udbud og kontrakter konstrueres ift. tildeling af og gennemførelse af den udbudte ydelse.

5.2 Sociale forhold

De emnespecifikke sociale standarder (ESRS S1-S4) for bæredygtighedsrapportering stiller oplysningskrav til emnerne egen arbejdsstyrke, arbejdstagere i værdikæden, berørte samfund samt forbrugere og slutbrugere.

I dette projekt er der blevet arbejdet med alle emner på nær berørte samfund. For vandselskaberne blev vurderet, at forbrugere og slutbrugere generelt er enslydende med berørte samfund, men det afhænger naturligvis af en konkret vurdering. I Workshop 2 og 3 blev der arbejdet med udvalgte underemner indenfor de tre standarder, og resultaterne præsenteres i Afsnit 6.2.1, 6.2.2 og 6.2.3.

5.2.1 Egen arbejdsstyrke (S1)

Formålet med denne standard er, at brugerne af bæredygtighedsrapporten skal kunne forstå virksomhedens påvirkning af egen arbejdsstyrke. Der er en forudsætning for at kunne vurdere muligheder og risici og for at kunne lave en relevant politik vedrørende egen arbejdsstyrke. Det er også en forudsætning for at træffe foranstaltninger for at nå vandselskabets mål.

Flere elementer i denne standard er i Danmark defineret gennem kollektive overenskomster og generel lovgivning for arbejdsmarkedet. De vurderes som væsentlige, da der er lovgivning på området og/eller kollektive regler, som man skal leve op til.

Denne standard, ESRS S1, omfatter virksomhedens egne ansatte. Den omfatter også såkaldte ikke-ansatte. Det er personer, som har kontrakt med virksomheden om at levere egen arbejdskraft som selvstændige, eller personer som er leveret af virksomheder, som har en aftale med virksomheden om at levere vikarer til virksomheden. De omfattede ikke-ansatte indgår på lige linje med selskabets egne ansatte med at løse selskabet "egen" opgaver/drift. Det er ikke konsulenttimer eller timer ifm. udbudte opgaver.

Ansatte i virksomhedens opstrøms og nedstrøms værdikæder er ikke omfattet af denne standard, men af ESRS S2 – Arbejdstagere i værdikæden.

Denne standard indledes med, at virksomheden skal redegøre for politikker for arbejdsstyrken, processer for samarbejde og for afhjælpning af negative påvirkninger samt etablering af foranstaltninger for at nå målene for arbejdsstyrken. Endelige skal man definere mål for egen arbejdsstyrke. Det kan f.eks. være mål for sygefravær, arbejdsulykker eller fordeling mellem mænd og kvinder i ansatte og ledelse.

ESRS S1-6 Her skal virksomheden skal opgøre Karakteristika for ansatte. Standarden indeholder et skema til opgørelse (s.188). Her skal opgøres to køn og andet/ikke-rapporteret. Der skal også opgøres fuldtidsækvivalenter. Dette indgår ikke i DANVAs lønstatistik, da den fokuserer på ansatte med en arbejdsuge på 37 timer eller ansatte på nedsat tid, som så opjusteres til en 37 timers lønning. Dette vil blive inddraget i det videre arbejde.

Data som allerede følger af Årsrapporten skal opgøres på samme måde som i denne.

Derefter følger Parametre for Egen arbejdsstyrke ESRS S6-17, som blev diskuteret på Workshop 2.

De første fire parametre angår karakteristika for egne ansatte og ikke-ansatte. Selskaberne har data for egne ansatte, mens ikke-ansatte for mange selskaber mangler at blive opgjort.

Tabel 13: Parametre for *Egen arbejdsstyrke*, samt angivelse af data beholdning og væsentlighed for vandselskaber. Forklaringer af data beholdning og væsentlighed er angivet i Tabel 5. OK = Oplysningskrav.

Parameter	#OK	§	Datapunkt	Enhed	Data	Væsentlighed
Karakteristika for virksomhedens ansatte	S1-6	50 (a)	Samlede antal ansatte	#	Ok	Relevant
		50 (b)	Fastansatte, midlertidigt ansatte og ansatte med ikke-garanterede timer	#/FTE	Ok	Relevant
		50 (c)	Ansatte der har forladt virksomheden og medarbejderomsætningen	#	Ok	Relevant
Karakteristika for ikkeansatte arbejdstagere i virksomhedens egen arbejdsstyrke	S1-7	55 (a)	En angivelse af det samlede antal ikke-ansatte i virksomheden	#	Mangler	Relevant

Arbejdsvilkår

Formålet med dette underemne er, at virksomhedens ansatte og interessenter skal kunne forstå, hvilke kollektive overenskomster der gælder og regler for dialog på arbejdspladsen, om de ansatte modtager en tilstrækkelig løn, om der er beskyttelse mod sociale livsbegivenheder som sygdom og arbejdsløshed, om der er et system for forebyggelse af dårligt arbejdsmiljø (fysisk og psykisk) og arbejdsskader, og om der bliver taget hensyn til balancen mellem arbejdsliv og privatliv.

Nedenstående parametre blev vurderet som væsentlige (Tabel 14), nogle dog med basis i individuel vurdering. På side 191–196 i S1 findes eksempler på skemaer til brug for rapportering og beregning af datapunkterne.

På Workshop 2 gennemgik vi datapunkterne, og generelt har vandsektoren data til opgørelse af disse punkter fra HR- og lønstatistikker.

Vedrørende S1–8 var der enighed om, at man også bør opgøre eksistensen af lokale overenskomster og husaftaler, som bygger lovgivning og kollektive overenskomster og har stor betydning i dagligdagen.

For alle datapunkter var der enighed om, at vandsektoren generelt ikke har store udfordringer på disse områder som følge af overenskomster og dansk lovgivning, hvor elementer som pension, arbejdsløshedsunderstøttelser, sikring i tilfælde af arbejdsulykker mv. bliver håndteret. Vandselskaberne er ikke lønførende, men lever op til benchmark vedrørende tilstrækkelige lønninger. Virksomhederne kan vurdere, hvor de ligger lønmæssigt i forhold til branchen på basis af DANVAs lønstatistik samt de relevante faglige organisationers lønstatistikker.

Tabel 14: Parametre for *Arbejdsvilkår*, samt angivelse af data beholdning og væsentlighed for vandselskaber. Forklaringer af data beholdning og væsentlighed er angivet i Tabel 5. OK = Oplysningskrav.

Parameter	#OK	§	Datapunkt	Enhed	Data	Væsentlighed
Kollektive overenskomstforhandling og social dialog	S1-8	60 (a)	Antal ansatte, der er omfattet af kollektive overenskomster	%	Ok	Relevant
		60 (b)	Oplyse om den har en eller flere kollektive overenskomster, og antal ansatte	%	Ok	Relevant
		60 (c)	Uden for EØS, egne ansatte omfattet af kollektive overenskomster	%	Ok	Individuelt
		63 (a)	Ansatte dækket af tillidsrepræsentanter	%	Ok	Relevant
Tilstrækkelige lønninger	S1-10	69	Tilstrækkelig løn i overensstemmelse med de gældende benchmarks	#/%	Ok	Relevant
		70	Medarbejdere der tjener under det gældende passende lønbenchmark	#, %		Individuelt
Social beskyttelse	S1-11	74	Ansatte omfattet af social beskyttelse	#/%	Ok	Relevant
		75	Medarbejdere der ikke har social beskyttelse	#/%	Ok	Individuelt
Sundhed og sikkerhed	S1-14	86	Arbejdsstyrke er omfattet af arbejdsmiljøledelsessystem og hændelser	#/%	Mangler	Relevant
Balance mellem arbejdsliv og privatliv	S1-15	91	Medarbejderne som er berettiget til og gør brug af familierelateret orlov	%	Ok	Relevant

Vedrørende:

S1-14 "Sundheds og Sikkerhedsparametre" opgøres ved "Arbejdsstyrke er omfattet af arbejdsmiljøledelsessystem og hændelser" kan der være behov for yderligere data. Dette skal opgøres på basis af antal ansatte og ikke fuldtidsækvivalenter. Man skal rapportere dødsfald, der skyldes arbejdsrelaterede skader og dårligt helbred, arbejdsulykker, arbejdsrelateret dårligt helbred tabte arbejdsdage. Dødsfald skal også rapporteres for arbejdstagere i værdikæden, hvis de arbejder på vandselskabets lokationer, f.eks. et renseanlæg. Opgørelsesmetoder findes på side 194-195 i S1.

Et bud på en dansk opgørelsesmetode kunne være at se på Arbejdstilsynets Incidenstal for ulykker pr. 1.000 ansatte. Det skal dog opgøres for de enkelte selskaber. DANVA har planer om at tilbyde en indberetning på dette tal.

Da der stadig er forholdsvis mange arbejdsskader i vandselskaberne, må man forvente at denne standard vil figurere højt i en vurdering af påvirkninger, risici og muligheder og i forhold til at sætte mål og træffe foranstaltninger for at forbedre arbejdsmiljøet.

S1-15 "Balance mellem arbejdsliv og privatliv" er i standarden defineret som "Medarbejderne som er berettiget til og gør brug af familierelateret orlov." Her skal man opgøre barsels, forældre-, fædre- og omsorgsorlov i forbindelse med sygdom.

I forhold til udfordringer med rekruttering af arbejdskraft i vandselskaberne kan man forvente, at det vil stå som en væsentlig risiko og et område, hvor det er nødvendigt med yderligere foranstaltninger. Rettighed til orlov er defineret i lovgivning og overenskomster, men det bør overvejes, om man skal opgøre yderligere elementer inden for "Balance mellem arbejdsliv og privatliv" Det kan være flekstid, regler for tilrettelæggelse af ferie, mulighed for hjemmearbejde, omsorgsdage og frihed med løn i forbindelse med barns sygdom.

Ligebehandling og lige muligheder for alle

Formålet med underemnet ligebehandling og lige muligheder for alle er at behandle emner som f.eks. ligeløn mellem køn, uddannelse og kompetenceudvikling, beskæftigelse af personer med handicap, mangfoldighed og foranstaltninger mod vold og chikane på arbejdspladsen.

I Workshop 2 blev der arbejdet med fire datapunkter i forhold til ligebehandling og lige muligheder af alle. De kan ses i Tabel 15. Generelt blev det vurderet, at vandselskaberne allerede nu har data og rapportere om alle parametre bortset fra andelen af medarbejdere med handicap (S1-12 §79). Data findes internt i selskabet og for løndelen også i DANVA-lønstatistik og i overenskomster.

Tabel 15: Parametre for *Ligebehandling og lige muligheder for alle*, samt angivelse af data beholdning og væsentlighed for vandselskaber. Forklaringer af data beholdning og væsentlighed er angivet i Tabel 5. OK = Oplysningskrav.

Parameter	#OK	§	Datapunkt	Enhed	Data	Væsentlighed
Mangfoldighed	S1-9	66 (a)	Kønsfordelingen i antal og procentdel på topledelsesniveau	#, %	Ok	Relevant
		66 (b)	Fordelingen af ansatte efter aldersgruppe: under 30 år, 30-50 år, over 50 år	#	Ok	Relevant
Personer med handicap	S1-12	79	Procentdelen af personer med handicap blandt sine ansatte	%	Mangler	Relevant
Uddannelse og kompetenceudvikling	S1-13	81	Medarbejderes deltagelse i uddannelse og kompetenceudvikling	#/%	Ok	Relevant
Lønforstel og samlet kompensation	S1-16	95	Procentvise lønforstel mellem kvindelige og mandlige ansatte og forholdet mellem aflønning af den højst lønnede person og medianlønnen for dens ansatte	#/%	Ok	Relevant

Det blev vurderet, at der er behov for en definition af topledelse i S1-9. Det blev på workshoppen foreslået at definere både direktion og bestyrelse som topledelsen. Der var desuden forslag om at inkludere kønsfordeling i topledelsen som en del af ledelsesberetningen. Det blev anbefalet at opgøre parametrene på samme tid hvert år, da der kan være stor variation over året.

I forhold til at opgøre andelen af personer med handicap (S1-12) er der behov for en definition af, hvad et handicap er. I standarden er det defineret som "Personer med langvarig fysisk, psykisk, intellektuel eller sensorisk funktionsnedsættelse, som i samspil med forskellige barrierer kan hæmme dem i fuldt og effektivt at deltage i samfundslivet på lige fod med andre." (Bilag II, tabel 2, s. 274). Det bør gøres mere konkret, så det bliver nemmere for vandselskabet at måle på. Det bør desuden overvejes, om der kan være problemer med personfølsomme data ved at opgøre andelen, da der ved få ansatte i organisationen kan være mulighed for at identificere de enkelte medarbejdere.

Deltagelse i uddannelse og kompetenceudvikling (S1-13) angives både i absolutte og relative værdier. Der kan være forskel på, hvordan virksomhederne opgør, om medarbejdere har deltaget i uddannelse og kompetenceudvikling, og der kan med fordel laves en branchestandard.

Den procentvise lønforskel mellem kvindelige og mandlige ansatte (S1-16) skal også opgøres absolut og relativt. Der anbefales her at inddele medarbejdere efter jobfunktion og muligvis anciennitet, da det kan have betydning for lønforholdene. I dette datapunkt (S1-16) skal forholdet mellem aflønning af den højest lønnede person og medianlønnen for dens ansatte også oplyses. Det vil i praksis sige, at lønninger for direktører af vandselskaber skal opgøres i forhold til de ansatte og vil give et indblik i forskellen mellem disse, men også forskellen på lønningsforholdet imellem vandselskaberne.

Andre arbejdsrelaterede rettigheder

Formålet med underemnet er at give indsigt i, i hvilket omfang virksomheden oplever hændelser, klager og alvorlige virkninger på menneskerettighederne blandt deres egen arbejdsstyrke. Herunder specifikt registrering af tilfælde af diskrimination og chikane blandt egen arbejdsstyrke samt alvorlige menneskerettighedshændelser som f.eks. tvangsarbejde eller børnearbejde mv.

I Workshop 2 blev der arbejdet med fem datapunkter for dette underemne. De ses i Tabel 16.

Tabel 16: Parametre for *Andre arbejdsrelaterede rettigheder*, samt angivelse af data beholdning og væsentlighed for vandselskaber. Forklaringer af data beholdning og væsentlighed er angivet i Tabel 5. OK = Oplysningskrav.

Parameter	#OK	§	Datapunkt	Enhed	Data	Væsentlighed
Hændelser, klager og alvorlige påvirkninger på menneskerettighederne	S1-17	103 (a)	Det samlede antal tilfælde af diskrimination, herunder chikane	#	Mangler	Relevant
		103 (b)	Antallet af klager, der er blevet indgivet gennem interne kanaler	#	Mangler	Relevant
		103 (c)	Det samlede beløb af bøder, straffe og erstatninger for 103 (a)	#!/\$	Ingen/få	Relevant
		104 (a)	Antallet af alvorlige menneskerettighedshændelser	#	Mangler	Relevant
		104 (b)	Det samlede beløb for bøder, straffe og erstatning for 104 (a)	#!/\$	Ingen/få	Relevant

Generelt blev det af workshopdeltagerne vurderet, at data for dette underemne er mangelfuldt i de danske vandselskaber for nuværende. Dog vurderes det, at vandselskaberne ud fra en eller flere eksisterende systemer, eller nyligt implementerede systemer vil kunne rapportere på de i Tabel 16 listede datapunkter. Der skal kigges nærmere på dataprocesser internt i vandselskaberne således at legal og økonomisystemer sammenkøbes for at vandselskaberne kan dokumentere de samlede datapunkter under S1-17.

Af eksisterende systemer der kan bidrage til vandselskabernes rapportering på de i Tabel 16 angivne datapunkter kan nævnes APV (Arbejdspladsvurdering). Hertil kan værktøjer som trivselsmåling ligeledes understøtte indrapporteringen på disse punkter. Hertil kommer kravet om Whistleblowerordning at kunne bidrage væsentligt til vandselskabernes registrering og indrapportering på dette område at være et væsentligt bidrag. Såvel APV som Whistleblowerordning er lovpligtige for de omfattede vandselskaber.

Da tilfælde af hændelser, klager og alvorlige menneskerettighedspåvirkninger kan udgøre en væsentlig risiko for virksomheden, kræver denne standard også en redegørelse for den generelle tilgang, som virksomheden anvender til at identificere og håndtere enhver væsentlig faktisk og potentiel påvirkning på dens egen arbejdsstyrke i forbindelse hermed.

Kravene under S1-17 knytter derfor an til ESRS 2 (SBM-3). Virksomheden skal offentliggøre, om alle personer i dens egen arbejdsstyrke, som kan blive væsentligt påvirket af virksomheden, er omfattet af dens offentliggørelse i henhold til ESRS 2. Disse væsentlige påvirkninger skal omfatte virkninger, der er forbundet med virksomhedens egne aktiviteter og dens værdikæde, herunder gennem dens produkter eller tjenesteydelser samt gennem dens forretningsforbindelser. Desuden skal virksomheden fremlægge følgende oplysninger: i tilfælde af væsentlige negative virkninger, uanset om de enten er i) udbredte eller systemiske i situationer, hvor virksomheden opererer (f.eks. børnearbejde eller tvangsarbejde eller obligatorisk arbejde i specifikke lande eller regioner uden for EU), eller ii) vedrører individuelle hændelser (f.eks. en industriulykke). Videre skal virksomheden oplyse om operationer med betydelig risiko for tilfælde af børnearbejde, enten med hensyn til: i. type af proces (f.eks. fremstillingsanlæg) eller ii. lande eller geografiske områder med operationer, der anses for at være i fare.

5.2.2 Arbejdstagere i værdikæden (S2)

Formålet med denne standard er at gøre det muligt for kunder og øvrige interessenter at forstå, hvordan virksomheden påvirker arbejdstagere i virksomhedens værdikæde gennem sine aktiviteter, herunder produkter og tjenesteydelser. De oplysninger, som skal rapporteres på, vedrører arbejdsforhold, ligebehandling og lige muligheder for alle og andre arbejdsrelaterede rettigheder.

Ift. påvirkninger skal såvel negative som positive, potentielle og faktiske medtages under denne standard. Dvs. at virksomheden i sin bæredygtighedsrapportering tydeligt skal informere om: Hvordan virksomheden påvirker arbejdstagerne i dens værdikæde; Foranstaltninger, der er truffet, og resultatet af sådanne foranstaltninger for at forebygge, afbøde eller afhjælpe faktiske eller potentielle negative påvirkninger og for at imødegå risici og muligheder; Væsentlige risici og muligheder, herunder dem, der vedrører virksomhedens påvirkninger på og afhængighed af arbejdstagere i værdikæden, og hvordan virksomheden forvalter dem samt finansielle påvirkninger for virksomheden over kort, mellemlang og lang sigt.

Denne standard indeholder ikke kvantitative oplysningskrav, men virksomheden skal beskrive strategi, politikker, foranstaltninger og mål ift. arbejdstagere i værdikæden. De emner der skal beskrives, omfatter arbejdsvilkår, ligebehandling og lige muligheder samt andre arbejdsrelaterede rettigheder. Således spænder denne standard over flere forskellige emner, som både er forpligtigelser som følge af menneskerettigheder og internationale konventioner og retningslinjer samt sikkerhed og sundhed for arbejdstagerne i værdikæden.

En arbejdstager i værdikæden er en person, der udfører arbejde i virksomhedens opad- eller nedadgående værdikæde. Til Workshop 3 blev diskuteret værdikæde og hvor langt ud i værdikæden virksomhedens forpligtigelser for arbejdstagere rækker. I følge standarden defineres en arbejdstager i værdikæden som "alle arbejdstagere, der ikke er omfattet af anvendelsesområdet for "egen arbejdsstyrke".

Workshopdeltagerne havde særligt fokus på hvordan vandselskaberne kan stille de rette krav til deres underleverandører og hvordan vandselskabet via interne kontrolfunktioner kan sikre sig at vandselskabets underleverandører overholder vandselskabets krav. Workshopdeltagerne fremhævede Kodex for god selskabsledelse som et centralt dokument der skal varetage og håndtere forhold omkring arbejdstagere i værdikæden. Hertil blev det diskuteret hvorledes vandselskabet forholder sig til hvordan det skal agere såfremt en underleverandør ikke overholder Kodex Hertil blev indkøbs- og udbudsbetingelser beskrevet som værktøjer til at håndtere forhold omkring arbejdstagere i værdikæden. Mulig vejledning til

netop indkøbs- og udbudsbetingelser forventes at kunne findes i det nye Due Diligence Direktiv.

5.2.3 Forbrugere og slutbrugere (S4)

Formålet med denne standard er at gøre det muligt for kunder og interessenter at forstå, hvordan virksomheden påvirker sine forbrugere og slutbrugere igennem sine egne aktiviteter, herunder sine produkter og tjenesteydelser. Man skal både se på den påvirkning selskabet har på forbrugere og slutbrugere, og hvordan virksomhedens afhængighed af forbrugere og slutbrugere kan skabe risici og muligheder for virksomheden.

I projektet har vi diskuteret definition af forbrugere og slutbrugere. I følge standarden er en forbruger: "Personer, der erhverver, forbruger eller anvender varer og tjenesteydelser til personlig brug, enten for dem selv eller for andre, og ikke til videresalg, kommercielle eller handelsmæssige formål, forretning, håndværk eller erhverv." En slutbruger er: "Enkeltpersoner, der i sidste ende bruger eller er bestemt til i sidste ende at bruge et bestemt produkt eller en bestemt tjenesteydelse."

For vandselskaber vil der i mange tilfælde være sammenfald mellem forbruger og slutbruger. I projektet her har vi valgt at se forbrugeren som den, der direkte køber ydelsen, altså f.eks. drikkevandet. Det kan være en boligejer, en boligforening eller et idrætsanlæg. Forbrugeren kan så være et medlem i husholdningen, en der modtager vand fra boligforeningen eller en fodboldspiller på det lokale idrætsanlæg.

Denne standard indeholder ikke kvantitative oplysningskrav, men består af strategi, politikker, foranstaltninger og mål, som vi diskuterede på Workshop 3.

Virksomheden skal beskrive sine politikker for forbrugere og slutbrugere. Det spænder over flere forskellige emner, som både er forpligtigelser som følge af menneskerettigheder og internationale konventioner og retningslinjer, og privatlivets fred og forbrugernes adgang til information. Det omhandler derudover beskyttelse af forbrugernes personlige sikkerhed, sundhed og social inklusion af disse, herunder særligt sårbare grupper.

Oplysningskrav vedrørende påvirkninger, risici og muligheder. Her skal virksomheden beskrive, hvordan de identificerer disse. Eksempler på relevante temaer kunne være:

- Levering af rent vand, håndtering af spildevand og klimatilpasning bidrager som udgangspunkt til folkesundheden og et rent miljø. Der er dog stadig risici forbundet med, at der kan ske forurening af drikkevand eller ferskvand/havmiljø f.eks. ved overløb af spildevandsholdigt vand. Politik, mål og foranstaltninger vedrørende generel forsyningssikkerhed bør overvejes.
- Håndtering af data: Forsyningsselskaberne har adgang til store mængder data ift. salg og leverancer, men også om forbrugernes adfærd ift. Vandforbrug. Overholdelse af GDPR er vigtigt, og en generel politik for dataetik og anvendelse af data bør overvejes. En mulighed her er anvendelse af data for at fremme ønskede adfærdændringer.
- Adgang til information: Det skal sikres forbrugerne har adgang til nødvendig information. Det kan f.eks. være, hvordan vandsparekampanjer kan påvirke forsyningssikkerhed og pris. Skoletjenester kan være et middel til at nå mål om information.

S4-1: Politikker vedrørende forbrugere og slutbrugere:

- a) Menneskerettigheder: Vandselskaber skal sikre, at de lever op til menneskerettighederne. Det kan være Retten til vand, som er defineret af en FN-vedtagelse. Det indgår i EUs drikkevandsdirektiv, som er ved at blive implementeret i dansk lovgivning. Det kan indgå i en politik at sikre, hvordan man bidrager til lovgivningens overholdelse i sit område, f.eks. ved at sikre adgang til vand til en rimelig pris.
- b) Samarbejde med forbrugere og/eller slutbrugere skal beskrives. Det kan være valg af forbrugerrepræsentanter, samarbejde med grupper af forbrugere f.eks. grundejere eller boligforeninger eller partnerskaber med udvalgte interessenter.
- c) Hvordan man afhjælper påvirkninger på menneskerettighederne. Det kan være ved at holde prisen nede eller ledelsessystemer, der sikrer, at man undgår kogepåbud på drikkevandvandet eller overløb af spildevandsholdigt vand, der kan komme i kontakt med borgerne.

S4-2 - I forlængelse af ovenstående skal vandselskaberne offentliggøre sine processer for samarbejde med forbrugere eller repræsentanter for dem. Hvis virksomheden ikke har en politik for dette samarbejde, kan den offentliggøre en tidsramme for at indføre et samarbejde.

Vandselskabet skal offentliggøre, hvilke skridt de tager for at sikre særligt sårbare grupper eller marginaliserede forbrugere. Det kan være vand til daginstitutioner eller hospitaler i beredskabssituationer eller etablering af vandposter til marginaliserede grupper.

S4-3 – Vandselskabet skal beskrive, hvordan forbruger og/eller slutbrugere kan give udtryk for bekymring, f.eks. gennem klagemekanismer. Det kan være en formular på hjemmesiden eller en whistleblowerfunktion.

S4-4 og S4-5 – Inden for de beskrevne områder skal virksomheden beskrive de mål, den sætter op og foranstaltningerne til at nå målene. Som eksempler på mål kan nævnes:

- Ansvarlig datahåndtering
- Ingen kogepåbud
- Overholde lovgivningens krav til vand og spildevand
- Implementering af relevante ledelsessystemer f.eks. omkring vand som fødevarer og herigennem sikring af vandkvaliteten til forbrugerne.
- Sikring af renskvalitet
- Effektive processer til at nedbringe omkostningerne og dermed prisen
- Kundeundersøgelser som redskab til dialog med forbrugerne

5.3 Selskabsledelse

5.3.1 Virksomhedernes adfærd (G1)

Den emnespecifikke ledelsesmæssige standard (ESRS G1) for bæredygtighedsrapportering stiller oplysningskrav til emnet virksomhedernes adfærd herunder god forretningsskik. I denne standard anses følgende faktorer samlet som elementer i god forretningsskik:

- Forretningsetik og kultur, herunder bekæmpelse af korrupsion og bestikkelse, beskyttelse af whistleblowere og dyrevelfærd;
- Styling af forbindelser med leverandører, herunder betalingspraksis, navnlig med hensyn til forsinket betaling til små og mellemstore virksomheder;
- Virksomhedens aktiviteter og tilsagn vedrørende dens udøvelse af politisk indflydelse, herunder dens lobbyvirksomhed.

Der er i arbejdet med den ledelsesmæssige standard på Workshop 2 og 3 blevet udvalgt tre underemner, som præsenteres nedenfor.

Virksomhedskultur

Her skal selskabets politikker og foranstaltninger til afhjælpning af påvirkninger, risici og muligheder beskrives, herunder hvordan selskabet udvikler, fremmer og evaluerer sin virksomhedskultur. Herunder skal man beskrive:

- Hvordan man håndterer bekymringer vedrørende ulovlig adfærd.
- Politik for bekæmpelse af korrupsion og bestikkelse. Hvis man ikke har denne, skal man beskrive planer for at få det
- Beskyttelse af whistleblowere
- Politikker vedrørende dyrevelfærd
- Uddannelse i forretningsadfærd
- Funktioner der er mest udsatte for korrupsion og bestikkelse.

Inden for G1 er der blevet arbejdet med nogle konkrete parametre, som ses nedenfor.

Tabel 17: Parametre for *Virksomhedskultur*, samt angivelse af data beholdning og væsentlighed for vandselskaber. Forklaringer af data beholdning og væsentlighed er angivet i Tabel 5. OK = Oplysningskrav.

Parameter	#OK	§	Datapunkt	Enhed	Data	Væsentlighed
Bekræftede tilfælde af korrupsion eller bestikkelse	G1-4	24 (a)	Antallet af domme og beløbet for bøder iht. korrupsion og bestikkelse	#/ \$	Mangler	Relevant

Formålet med dette oplysningskrav er at skabe gennemsigtighed om hændelser vedrørende korrupsion og bestikkelse. Hændelser vedrørende interessenter i værdikæden skal kun involveres, hvis vandselskabet eller dets ansatte er direkte involveret.

Der er generelt meget få eksempler på korrupsion i vandbranchen, formentlig under et om året, og de fleste selskaber har ikke data. Dette bør dog med som et oplysningspunkt alligevel. I relation til dette punkt anbefales det at beskrive en politik for gaver, så medarbejderne kan undgå tvivlstilfælde.

Politisk engagement og lobbyvirksomhed

Formålet med underemnet politisk engagement og lobbyvirksomhed er at skabe gennemsigtighed i forhold til selskabet aktiviteter, og hvordan det udøver politisk indflydelse herunder politiske bidrag og formålet med lobbyvirksomheden.

På Workshop 2 blev der arbejdet med ét kvantitativt parameter indenfor underemnet, der handler om den monetære værdi af politiske bidrag. Der var få eller ingen af de medvirkende deltagere til workshoppen, der havde kendskab til, om dette i forvejen opgøres i deres selskab.

Formålet med at udøve politisk indflydelse er for vandselskaberne at understøtte bæredygtighed, og den kommunale dagsorden i interessevaretagelse. Det sker både koordineret, individuelt, og kollektivt. Det blev på workshoppen diskuteret, hvordan man opgør den monetære værdi af naturalieydelse, og hvilke elementer der er inkluderet i parameteren.

Det blev f.eks. diskuteret, om kontingent til brancheorganisationer såsom DANVA har tæles med, og i så fald hvilken procentdel. Det findes der ikke nogen klare retningslinjer for, og det blev heller ikke defineret, men vandselskaberne kan vælge at opgøre det under dette punkt. Hvis vandselskaberne selv afsætter ressourcer til interessevaretagelse, kan det også opgøres under denne standard.

Det er desuden vigtigt at være opmærksom på, at man gennem medlemskaber i visse brancheorganisationer støtter bestemte politiske partier, medmindre der gives udtryk for, at det ikke tillades. Det er vigtigt eftersom vandselskaberne er ejet af kommunerne og derfor ikke må støtte specifikke politiske partier.

Tabel 18: Parametre for *Politisk engagement*, samt angivelse af data beholdning og væsentlighed for vandselskaber. Forklaringer af data beholdning og væsentlighed er angivet i Tabel 5. OK = Oplysningskrav.

Parameter	#OK	§	Datapunkt	Enhed	Data	Væsentlighed
Politisk indflydelse og lobbyvirksomhed	G1-5	29 (b)	Monetære værdi af økonomiske og naturlige ydelser til politiske bidrag	\$	Ingen/få	Individuelt

Forvaltning af forbindelser med leverandører

Formålet med underemnet forvaltning af forbindelser med leverandører er at give en forståelse af, hvordan virksomheden forvalter forbindelser med sine leverandører. Herunder er fair adfærd over for leverandørerne, hvilket indebærer forebyggelse af forsinkede betalinger.

På Workshop 2 blev der arbejdet med en parameter i forhold til betalingspraksis (G1-6 §33). Parameteren kan ses i Tabel 19 og formålet med parameteren er at give indsigt i resultater med hensyn til betaling. Virksomheden skal oplyse, den gennemsnitlige tid for at betale en faktura (G1-6 §33a), standardbetingelser i antal dage (G1-6 §33b) og antallet af verserende retssager vedrørende forsinkede betalinger (G1-6 §33c).

Tabel 19: Parametre for *Forvaltning af forbindelser med leverandører*, samt angivelse af data beholdning og væsentlighed for vandselskaber. Forklaringer af data beholdning og væsentlighed er angivet i Tabel 5. OK = Oplysningskrav.

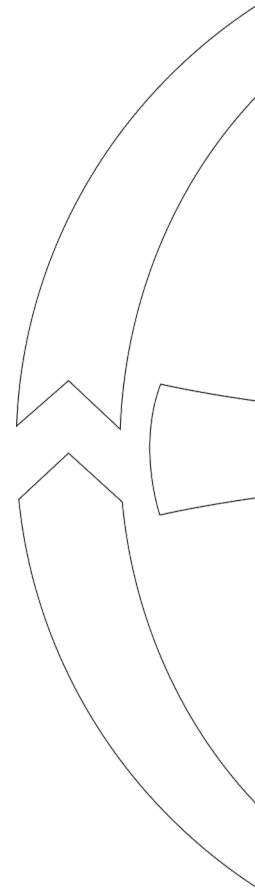
Parameter	#OK	§	Datapunkt	Enhed	Data	Væsentlighed
Betalingspraksis	G1-6	33 (a)	Den gennemsnitlige tid, for at betale en faktura	dage	Ok	Individuelt
		33 (b)	Virksomhedens standardbetalingsbetingelser angivet i antal dage	#	Ok	Individuelt
		33 (c)	Antallet af verserende retssager vedrørende forsinkede betalinger	#	Ok	Individuelt

På Workshop 2 blev der diskuteret, om den gennemsnitlige tid, for at betale en faktura (G1-6 §33a) er antallet af dage fra man modtager fakturaen. Det vurderes, at hvis man betaler senest betalingsdatoen er det fyldestgørende for at være fair over for leverandører. De fleste følger renteloven med 30 dage betalingsfrist, og det forventes, at selskaberne har data for det.

I forhold til virksomhedens standardbetalingsbetingelser (G1-6 §33b) gælder der, at betalingsfristen maksimalt er 30 dage medmindre andet er aftalt (Økonomistyrelsen, 2022). Hvis det er tilfældet, kan vandselskabet angive, at det er i overensstemmelse med gældende regler.

Antallet af tvister og udestående opgøres hvert år i forbindelse med årsrapporten. Det gælder og antallet af verserende retssager om forsinkede betalinger. Det blev på Workshop 2 påpeget, at tvister også kan opstå, hvis man ikke betaler på grund af uenighed om leverancens kvalitet, og der er et behov for at opgøre, om selskabet får, hvad det har betalt for - også for tillægsarbejder.

UDKAST

6 Vandselskab som dataleverandør

Alle vandselskaber uanset størrelse kan blive bedt om at levere specifikke data til virksomheder i deres værdikæde, som skal udarbejde en bæredygtighedsrapport. I projektet er det undersøgt hvilke data, der kan være i spil. Det er dog fortsat lidt tidligt i forløbet til at kunne indsamle specifikke eksempler. Derudover skal vandselskaberne allerede levere en masse data til forskellige indberetningssystemer. I dette afsnit præsenteres de datapunkter, som DANVA formoder, at vandselskaber skal levere til virksomheder i deres værdikæde, samt DANVA's arbejde med at strømline datakrav på tværs af forskellige indberetningsplatforme.

6.1 Sandsynlige datapunkter

I forbindelse med udarbejdelsen af denne vejledning har vi spurgt de deltagende vandselskaber, om de har haft nogle henvendelser fra virksomheder om data, som de skulle bruge i deres bæredygtighedsrapport. Det var dog ingen der havde fået en henvendelse på vand eller spildevandsdata.

Vi har sideløbende kontakttet to store selskaber for at høre om deres forventninger og krav til vandselskabet i forbindelse med deres udarbejdelse af deres værdikæde og bæredygtighedsrapport. Det var henholdsvis Danish Crown og NCC. Begge selskaber havde endnu ikke overvejet, at de skulle have data vedr. vandleverancen på nuværende stadie. De kunne dog ikke afvise, at de senere ville udvide deres krav til værdikæden/underleverandører og spørge ind til data for vandleverance. Det kunne evt. ved implementeringen af Due Dilligence direktivet (CSDDD), hvor der kommer et øget fokus på værdikæden.

DANVA vurderede, at de mest sandsynlig data, som kan efterspørges, vil være i miljøpåvirkningskategorien. F.eks.:

- **Klimabelastning:** Klimabelastningen for at producere rent drikkevand samt klimabelastningen efterfølgende ved at transportere og rense spildevand. Opgørelsen kunne være i kg CO_{2e} pr. købt m³ vand og tilsvarende for hver udledt m³ spildevand.
- **Energiforbrug:** Tilsvarende kunne der være fokus på energiforbruget til at levere drikkevandet og rense spildevandet efterfølgende. Opgørelsen kunne være de samme parametre, som indgår i den obligatoriske Performancebenchmarking. Her er et nøgletal for energiforbruget som drikkevandsselskabet bruger på at oppumpe, behandle og levere 1 m³ vand til kunden, samt energiforbruget på at lede 1 m³ fra kunden igennem kloaknettet hen til renseanlægget, igennem renseanlægget og til slut fra renseanlægget til recipienten. Nøgletallene opgøres i kWh/m³ solgt vand.
- **Energimix:** Oplysninger om vandselskabernes anvendelse af vedvarende og fossil energi. Dette opgøres som procentandel af vedvarende energi. Dette tal kan beregnes ud fra de ønskede oplysninger, som er nævnt under Energi i Afsnit 5.1.1.
- **Påvirkninger af recipient:** Hvis der er ønske om, hvordan ens spildevandshåndtering påvirker vandmiljøet, kan der igen henvises til de opgørelser, som udarbejdes i performancebenchmarkingen. Her udarbejdes der et nøgletal for udledte mængde af kvælstof, fosfor og organisk materiale pr. solgt m³ som en kunde køber.
- **Vandressourcen:** Her kan træk på vandressourcen og andel af beskyttet grundvandsressource sige noget om kildepladsen. Andre nøgletal kunne være vandtabet fra vandværket til kunden eller tiltag der hjælper kunderne med at spare på vandet f.eks. regelmæssige vandsparekampanjer.

Det vil være oplagt at udarbejde en vanddeklaration og/eller en spildevandsdeklaration (Se Afsnit 6.2).

Ud over evt. miljøparametre kunne man forestille sig, at vandselskaberne vil blive bedt om at underskrive et Code of Conduct, hvor der stilles forskellige forventninger til samarbejdspartneres forretningsetik.

6.2 Samme data i flere indberetningssystemer

Vandselskaberne skal i dag indberette mange data til flere forskellige indberetningssystemer. Derfor er der stort fokus på at opstille data og udarbejde nøgletal på tværs af de forskellige systemer, så det er de samme tal, der genbruges. F.eks. bør der kun laves en overordnet energibalance, som så bruges i de forskellige indberetninger.

Vandselskaberne indberetter i dag til:

- Økonomisk regulering og resultatbenchmark – via Vanddata til Forsyningssekretariatet
- Performancebenchmarking – ikke økonomiske parametre – via virk.dk eller DANVA til Miljøstyrelsen
- Punktkilder - påvirkning af recipient – via PULS til Miljøstyrelsen
- Klimaopgørelse på procesrelaterede drift - Miljøstyrelsens model kaldet Parismodel 2, som skal bruges til at se, om vi er på vej mod målet om en klimaneutral vandsektor i 2030 (procesdrift).
- DANVA Benchmarking og Statistik – bred spørgeramme - via BESSY til DANVA

DANVA arbejder på at udarbejde en skabelon til en vanddeklaration og en spildevandsdeklaration, som opsamler de forskellige relevante parametre på en overskuelig og ensartet måde, støttet op af definitioner og opgørelsesmetoder, og som dermed opgøres i de forskellige indberetningsplatforme. Da disse vil indeholde de hyppigste data om f.eks. klima og energi, kan de også udleveres til interesserede som f.eks. virksomhederne omfattet af CSRD. Deklarationerne kan udarbejdes efter en fælles brancheskabelon, som kan understøtte ensartetheden og valg af oplysninger.

6.3 Link mellem CSRD og Taksonomiforordningen

CSRD og Taksonomiforordningen er elementer i den europæiske "Grønne pagt". Udover disse to direktiver er det også værd at holde øje med direktivet CSDDD, som er under udarbejdelse.

I CSRD skal virksomhederne rapportere om strategier, politikker, foranstaltninger, mål og datapunkter på koncernniveau.

Taksonomiforordningen er et klassificeringssystem, hvor en aktivitet kan være bæredygtig eller ikke-bæredygtig. Det skaber et fælles sprog for økonomiske aktiviteter indvirkning på klimaet og miljøet. Taksonomiforordningen består af 6 miljømål:

1. Modvirkning af klimaændringer
2. Tilpasning af klimaændringer
3. Bæredygtig anvendelse og beskyttelse af vand og havressourcer
4. Omstilling til cirkulær økonomi
5. Forebyggelse om bekæmpelse af forurening
6. Beskyttelse og genopretning af biodiversitet og økosystemer

Hvor rapportering ift. CSRD foregår på koncernniveau, så skal rapporteringen ifølge Taksonomiforordningen foregå på aktivitetsniveau. Før en aktivitet kan klassificeres som miljømæssig bæredygtig skal den opfylde 4 kriterier:

- Yde et væsentlig bidrag til et eller flere af de 6 miljømål
- Overholde principper for ikke at gøre væsentlig skade på øvrige miljømål
- Efterleve EU's sociale minimumsgarantier
- Efterleve EU's tekniske screeningskriterier for det eller de miljømål man vælger

Med EU-taksonomien kan selskabets bæredygtighedsperformance opgøres ud fra 3 tal for hvor stor en andel, der er i overensstemmelse af taksonomien af henholdsvis:

- Omsætningen
- OPEX
- CAPEX

Der er flere specifikke sammenhænge mellem CSRD og Taksonomiforordningen, og når man dykker ned i direktiverne, vil man finde sammenhænge og referencer til hinanden overalt. De 6 miljømål lægger sig tæt op ad miljøstandarderne i CSRD f.eks. relaterer både miljømål 1 og 2 sig til klimaforandringer, hvilket også er tilfældet for ESRS E1 "klimaforandringer". Mange af de definitioner og begreber man møder, i ESRS E1 vil derfor gå igen i miljømål 1 og 2. Derudover vil mange af de parametre man bruger til at vurdere påvirkninger, muligheder og risici i ESRS E1 være de samme parametre, som man bruger til at vurdere om man gør væsentlig skade på miljømål 2.

Da miljømålene lægger sig så tæt op ad miljøstandarderne, vil der være nogle logiske sammenhænge mellem det man vurderer er væsentligt i CSRD og de miljømål man bidrager til i Taksonomiforordningen. Det vil f.eks. være ulogisk at dokumenter i Taksonomiforordningen, at man bidrager væsentligt til miljømål 3 "Bæredygtig anvendelse og beskyttelse af vand og havressourcer", og i sin CSRD-rapportering konkludere, at ESRS E3 "Vand og havressourcer" er uvæsentligt. Derfor giver det mening at se hvilke økonomiske aktiviteter, der bidrager til miljømålene, og hvilke aktiviteter, som lever op til de 4 kriterier inden man påbegynder sin væsentlighedsanalyse.

De sociale minimumsgarantier, som man finder i Taksonomiforordningen indebærer krav om implementering af Due-Diligence proces, som har fokus på menneskerettigheder, herunder arbejdstagerrettigheder, skatteforhold, korrupsion og bestikkelse. Dette lægger sig tæt op ad det man skal rapportere ifølge de sociale standarder og forretningsledelse standarden. Dermed når man har rapporteret det, der vedrører de sociale standarder, forretningsledelse og Due-Diligence i CSRD, så er en stor del af arbejdet lavet med at rapportere hvorvidt en aktivitet overholder de sociale minimumsgarantier.

7 Referencer

- Corporate Sustainability Due Diligence Directive, CSDDD (2024). *Tilgængelig på:* https://commission.europa.eu/business-economy-euro/doing-business-eu/corporate-sustainability-due-diligence_en
- Deloitte (2023). Din guide til CSRD og ESRS, oktober 2023. *Tilgængelig på:* <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/dk/Documents/audit/Din-guide-til-CSRD-og-ESRS.pdf>
- Deloitte, (2024). "What is decarbonisation?", set 18. Januar 2024 fra <https://www2.deloitte.com/nl/nl/pages/energy-resources-industrials/articles/what-is-decarbonisation.html>
- EFRAG (2023a). [Draft] EFRAG IG 2: Value chain implementation guidance. *Tilgængelig på:* <https://www.efrag.org/Assets/Download?assetUrl=/sites/webpublishing/SiteAssets/Draft+EFRAG+IG+2+VCIG+231222.pdf>
- EFRAG (2023b). [Draft] EFRAG IG 1: Materiality assessment implementation guidance. *Tilgængelig på:* <https://www.efrag.org/Assets/Download?assetUrl=/sites/webpublishing/SiteAssets/Draft+EFRAG+IG+1+MAIG+231222.pdf>
- EFRAG (2023c). Publication of the 3 Draft EFRAG ESRS IG documents (EFRAG IG 1 to 3). *Tilgængelig på:* <https://www.efrag.org/News/Public-471/Publication-of-the-3-Draft-EFRAG-ESRS-IG-documents-EFRAG-IG-1-to-3->
- EU Kommissionen (2023). "Bilag II Akronymmer og ordliste", tabel 2, i (EU) 2023/2772 af 31 juli 2023. s. 274.
- Energinet, (2024). "CSR og deklamationer" fra <https://energinet.dk/data-om-energi/deklamationer-og-csr/>
- Erhvervsstyrelsen (2024a). "Er min virksomhed omfattet?". <https://erhvervsstyrelsen.dk/csr-d-er-min-virksomhed-omfattet> [31-01-2024]
- Erhvervsstyrelsen (2024b). "Hvad er ESRS?". <https://erhvervsstyrelsen.dk/hvad-er-esrs> [23-01-2024]
- Europa-Parlamentet og rådets forordning (2006). BILAG II i Europa-Parlamentet og rådets forordning (EF) Nr. 166/2006 af 18. januar 2006. *Tilgængelig på:* <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/ALL/?uri=CELEX%3A32006R0166>
- GEUS: Vandressourceopgørelse - datarapport, Hans Jørgen Henriksen, Maria Ondracek & Lars Trolborg, GEUS, 2023/8. *Tilgængelig på:* <https://pub.geus.dk/da/publications/vandressourceopg%C3%B8relse-datarapport-baggrundsrapport-til-milj%C3%B8styr>
- GHG Protocol, (2015). "4.1 Approaches to accounting scope 2" i *GHG Protocol Scope 2 Guidance*". *Tilgængelig på:* <https://ghgprotocol.org/sites/default/files/2023-03/Scope%20%20Guidance.pdf>
- GUBI årsrapport 2022. *Tilgængelig på:* <https://axcel.dk/wp-content/uploads/2022/02/gubi-sustainability-report-2022.pdf>

IFRS (2024). "ISSB and TCFD". *Tilgængelig på*: <https://www.ifrs.org/sustainability/tcfd/> [23-01-2024]

KPMG (2024). *Tilgængelig på*: <https://kpmg.com/dk/da/home/indsigt/2023/02/gor-dig-klar-til-den-naeste-bolge-af-esg-rapportering.html>

United Utilities (2023). Integrated Annual Report and Financial Statements for the year, 2023. *Tilgængelig på*: <https://unitedutilities.annualreport2023.com/media/2monspzj/31404-united-utilities-ar-2023-fully-linked-singles.pdf>

VESTAS (2023). VESTAS sustainability report 2022. *Tilgængelig på*: <https://www.vestas.com/content/dam/vestas-com/global/en/sustainability/reports-and-ratings/sustainability-reports/Sustainability%20Report%202022.pdf.coredownload.inline.pdf>

Økonomistyrelsen, (2022). "2. Regler for betalingsfrister" i *Vejledning om betalingsfrister og opkrævning af gebyrer og renter ved forsinket betaling*, september 2022. *Tilgængelig på*: <https://oes.dk/media/44286/vejledning-om-betalingsfrister-og-opkraevning-af-gebyrer-og-renter-ved-forsinket-betaling-v2022.pdf>

Virksomhedsguiden (2024a). "Nye og kommende lovkrav til virksomheders bæredygtighed". *Tilgængelige på*: <https://virksomhedsguiden.dk/content/temaer/baeredygtig-omstilling/ydelser/nye-og-kommende-lovkrav-til-virksomheders-baeredygtighed/120c19d1-1bf7-4298-9bbe-a1502a3eeafe/> [31-01-2024]

Virksomhedsguiden (2024b): *Tilgængelig på*: <https://virksomhedsguiden.dk/content/temaer/baeredygtig-omstilling/ydelser/kom-i-gang-med-de-6-skridt-i-due-diligence-for-baeredygtighed/a2af41bd-0a2a-4232-bc83-d8e52f02dfd6/>